

Programutvärdering av Interreg IV A Öresund-Kattegat-Skagerrak

Maj 2013

Maj 2013

Datainsamling utförd mellan januari 2013 och april 2013.

För frågor om studien:

Jan Persson

Telefon: +46 727 32 89 11

Email: jan.persson@oxfordresearch.se

Innehållsförteckning

Sammanfattning	6
Rekommendationer	7
Kapitel 1. Inledning	10
1.1 Disposition av rapporten	10
1.2 Programgeografin	11
1.3 Uppdraget.....	12
1.4 Bakgrunden till programmet – Varför gränsregionalt samarbete?	12
1.5 Vad vill ÖKS-programmet uppnå?	14
Kapitel 2. Metod.....	16
2.1 Teoretisk ansats	16
2.2 Fyra analyser för att kartlägga måluppfyllelsen	16
2.2.1 Analys av programmets kvantitativa måluppfyllelse	17
2.2.2 Delmålsanalys	17
2.2.3 Analys av projektledarenkät	20
2.2.4 Analys av programmets förmåga att identifiera och lösa gränshinder	20
2.3 Svårigheter med att utvärdera Interreg IV A ÖKS	21
2.3.1 Generella svårigheter	21
2.3.2 Programspecifika svårigheter	22
Kapitel 3. Programmet kvantitativa måluppfyllelse	23
Kapitel 4. Delmålsanalys.....	28
4.1 Måluppfyllelse i delområde Öresund-Kattegatt-Skagerrak	28
4.1.1 Ökad hållbar ekonomisk tillväxt	29
4.1.2 Fysiskt, planeringsmässigt och organisatoriskt förbunden region ...	32
4.1.3 Ökad vardagsintegration	34
4.2 Måluppfyllelse i delområde Öresund	35
4.2.1 Ökad hållbar ekonomisk tillväxt	36
4.2.2 Fysiskt, planeringsmässigt och organisatoriskt förbunden region ...	45
4.2.3 Ökad vardagsintegration	55
4.3 Måluppfyllelse i delområde Kattegatt-Skagerrak.....	62
4.3.1 Ökad hållbar ekonomisk tillväxt	63
4.3.2 Fysiskt, planeringsmässigt och organisatoriskt förbunden region ...	72
4.3.3 Ökad vardagsintegration	80

Kapitel 5. Projektledarenkät	85
5.1 Programmets inriktning	85
5.2 Tidigare erfarenhet av strukturfondsprojekt	86
5.3 Projektens resultat	87
5.3.1 Mottagarna av projektets resultat	88
5.3.2 Öväntade resultat	89
5.4 Projektens fortlevnad	90
5.4.1 Fortsatt samarbete	90
5.5 Det gränsöverskridande mervärdet	91
5.6 Projektens förmåga att lösa gränshinder	92
Kapitel 6. Programmets förmåga att identifiera och lösa gränshinder	94
6.1 Vilka gränshinder har projekten identifierat och lyckats lösa?	94
6.2.1 Projekten överskattar sin förmåga att lösa gränshinder	95
6.2.2 Få projekt kommenterar identifierade gränshinder	96
6.2.3 Vilka gränshinder identifieras av projekten?	97
6.2.4 Vilka gränshinder löser projekten?	97
6.2.6 Gränshinder identifieras under projektens gång	99
Kapitel 7. Slutsatser och lärdomar	100
7.1 Programmets inriktning	100
7.2 Utvärderingsfrågorna	101
7.2.1 Har programmets övergripande mål och delmål uppnåtts?	101
7.2.2 I vilken utsträckning har de kvantitativa målen nåtts?	102
7.2.3 Delmålsuppfyllelse	103
7.2.4 Leder delmålsuppfyllnad till att de övergripande målen uppfylls? ..	105
7.2.5 Det gränsöverskridande mervärdet i programmet	106
7.2.5 Vilka resultat har programmet uppnått?	106
7.2.6 Vilka projekt har varit särskilda relevanta utifrån programmets mål?	106
7.2.7 Vilka andra effekter och mervärden har programmet gett?	108
7.2.8 Vilka gränshinder har programmet identifierat och lyckats lösa? ..	109
7.3 Generella slutsatser av rapporten	110
7.3.1 Programmet kommer nå majoriteten av sina kvantitativa mål	110
7.3.2 Delmålen har glömts bort	111
7.3.3 Programmet löser få gränshinder – indikatorns relevans bör ifrågasättas	112
7.3.4 Programmets innovationsinsatser drivs av universitet	112

7.3.5	Få insatser syftar till att främja små- och medelstora företags utveckling	113
Kapitel 8. Rekommendationer inför kommande programperiod.....		114
8.1	Grip möjligheten att fokusera	114
8.2	Höj ribban – sätt mer ambitiösa och mätbara mål.....	114
8.3	Förändra indikatorsystemet	115
8.4	Öka förekomsten av kvalitativ, extern utvärdering	115
8.5	Förmå projekten att inkludera sina resultatmottagare	116
8.6	Förbättra omvärldsanalysen	117
8.7	Kräv plan för fortlevnad	117
8.8	Sträva efter att prioritera projekt som arbetar tillsammans	117
8.9	Förenkla projektadministrationen.....	118
Referenser		119

Sammanfattning

Oxford Research fick våren 2011 i uppdrag av Tillväxtverket att genomföra utvärderingen av Interreg IV A Öresund-Kattegat-Skagerrak (ÖKS). Utvärderingen skulle fungera som stöd för det fortsatta genomförandet av programmet och lägga en god grund inför framtida gränsregionalt samarbete. Denna avslutande rapport beskriver hur väl programmet når de mål som satts upp i programdokumentet. Rapporten fokuserar på vilka resultat som projekten i programmet har uppnått och om projekten ligger i linje med programmålen. Huvudresultaten av studien är:

- **Interreg IV A ÖKS kommer nå majoriteten av sina kvantitativa mål.** Även om det egentligen är för tidigt för att kunna dra några säkra slutsatser gällande programmets kvantitativa måluppfyllnad, då dessa indikatorer har satts upp för 2015, tyder hittills uppnådda resultat på att programmet kommer att nå majoriteten av sina kvantitativa mål.
- **Varierad grad av delmålsuppfyllnad:** Ett antal delmål i programmet har haft få projekt som försöker adressera dem. Få projekt har haft som uppgift att uppfylla delmålen *Ökad kunskap om möjligheterna i gränsregionen* och *Ökad kunskap om gemensam kulturell och historisk identitet* inom delområde Kattegat-Skagerrak (KASK). Huvudorsaken till detta är att dessa delmål är dåligt anpassade efter de förutsättningar som KASK har som region, med en lägre grad av vardagsintegration än delområde Öresund. Detta gör också att få projekt har initierats inom KASK som adresserar delmålet *Sammanhängande och hållbart transport- och infrastruktursystem*.
- **Programmet skapar främst mjuka resultat** så som nya och utökade samarbetsnätverk samt ökad kunskap om regionen. Ett fåtal projekt har även skapat mer konkreta resultat i form av nya teknologiska lösningar och infrastrukturinvesteringar.
- **Interreg IV A ÖKS har stora mervärden utöver projektens förväntade resultat.** Enligt den projektledarenkät som inkluderas i studien uppnåddes oväntade eller oförutsedda resultat i över en tredjedel av de tillfrågade projekten. Exempel på oväntade resultat som togs upp i enkätens kompletterande fritextsvar var att projekten har rönt större intresse än planerat, att projekten har lett till nya samarbeten och organisationer och att strategier har utarbetats utifrån projektets resultat.
- **Delmålen har glömts bort.** Utvärderingen av programmet försvåras av att delmålen inte har spelat någon roll för projektgenereringen i programmet samt att dess formuleringar är vaga. Delmålen uttrycker enbart en önskan om hur något ska ökas eller stärkas istället för att fastställa var någonstans man ska eller hur mycket man ska uppnå. I andra program exempelvis Interreg IV A Nord delas projekten in efter vilka delmål de syftar till att uppfylla. En sådan indelning underlättar värderingen av programmets måluppfyllnad.
- **Programmet löser få gränshinder.** Den övergripande slutsatsen är att programmet har en god förmåga att identifiera gränshinder men låg förmåga att lösa, i synnerhet, formella gränshinder. Vidare lyckas projekten inte alltid att lösa de gränshinder som de själva specificerar i ansökan att de kommer att lösa. Den låga rapporteringsgraden för indikatorn gränshinder skadar dess validitet och det är tydligt att få

projekt har reflekterat kring vilka och vilka typer av gränshinder som deras projekt kommer att lösa. Indikatorn gränshinder behöver, på grund av den dåliga förståelsen för den, förklaras bättre för projektledarna om den ska vara kvar i ett kommande program.

- **Programmets innovationsinsatser drivs av universitet.** Programmet domineras i hög grad av projekt som drivs av universitetet. Att universitet och högskolor är den vanligast förekommande gruppen av aktörer i ÖKS-programmet är inget som förvånar mot bakgrund av att denna grupp av projektägare också har relativt stor erfarenhet av att arbeta internationellt. Innovationsinsatserna inom programmet kan således sägas ha styrts av akademins behov och intresse av deltagande. För att öka möjligheten till kommersialisering av innovationsprojekten bör kraft i nästa programperiod läggas på att, om möjligt, öka involveringen av privata företag i innovationsprojekt.
- **Få insatser syftar till att främja små- och medelstora företags utveckling.** Få projekt har skapats i programmet som har till syfte att främja entreprenörskap och små och medelstora företags utveckling. En anledning till att få projekt genererats är att det redan finns en uppsjö av nationella, regionala och lokala insatser riktade mot detta område.

Rekommendationer

I uppdraget med att ta fram denna slutrapport ligger även att lyfta fram de lärdomar som har dragits i nuvarande programperiod för att skapa ett lärande inför kommande program. Nedan listas nio rekommendationer som skulle underlätta genomförandet i den nya programperioden:

1. **Grip möjligheten att fokusera:** Enligt EU-kommissionens förslag till förordningar ska varje Interreg-program i den kommande strukturfondsperioden välja fyra av elva tematiska mål som ska bidra till EU:s strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. Att i ett så tidigt skede kunna bestämma vilka tematiska mål som ska vara styrande för det nya programmet innebär en unik möjlighet att spetsa till programmet och fokusera på ett antal tydligt definierade delmål under de fyra övergripande tematiska målen. Analysen som programmet ska bygga på kan specifikt undersöka regionens förutsättningar inom de fyra tematiska områdena och redan nu undersöka vilka tänkbara projekt som kan genomföras. Den höga involveringen av regionerna har också möjlighet att skapa en känsla av ägarskap för programmet, vilket också bör gynna projektgenerering i det nya programmet.
2. **Höj ribban – sätt mer ambitiösa och mätbara mål:** I nästa programperiod bör programmet formulera mer ambitiösa och mätbara mål. I det nuvarande programmet har delmålen formulerats utifrån att något bör ökas, främjas eller stärkas. Dessa typer av mål utpekar endast en riktning och är omöjliga att uppfylla. Delmålen som sätts under de fyra tematiska mål som valts bör därför indikera ett utfall av aktiviteter.
3. **Förändra indikatorsystemet:** Indikatorsystemet i det nuvarande programmet kan inte förklara om programmets delmål har nåtts och är dåligt kopplat till de övergripande målen. Analysen av indikatorn gränshinder som genomförts i denna rapport visar att det finns stora brister i rapporteringen av indikatorerna. För att rapporteringen ska förbättras krävs tydliga definitioner av vad och var någonstans det ska rapporteras samt bra information och stöd från genomförandeorganisationen till projektledarna. Vidare bör programmets indikatorer kopplas till programmets delmål.

- 4. Öka förekomsten av kvalitativ, extern utvärdering:** Denna utvärdering har till vissa delar försvårats av att den enda information som finns av vad projektet har genomfört kommer från projekten själva. Programmet behöver utveckla objektiv information som kan sprida information om vad som har fungerat och vad som inte har fungerat. Denna typ av lärdomar fångas inte upp av slutrapporter, indikatorsystemet eller genomförandeorganisationen och det krävs därför andra kvalitativa mätmetoder för att förbättra det kommande programmets genomförande. Ökad användning av extern projektföljeforskning (on-going evaluation) är en möjlig lösning.
- 5. Förmå projekten att inkludera sina resultatmottagare:** Både den första och andra delrapporten som Oxford Research genomfört inom detta utvärderingsuppdrag konstaterar att många av de projekt som initieras inom programmet inte inkluderar mottagarna av projektresultaten i inledande faser av projekten i så hög utsträckning som är önskvärt. Den låga involveringen av resultatmottagare i utformningen och genomförandet av Interregprojekt kan få konsekvensen att de inte känner sig involverade och därmed minskar deras incitament att de facto delta när väl projektet drar igång. En förbättrad inkludering av resultatmottagarna kräver att programmets framtida genomförandeorganisation har en förståelse för vilka aktörer som bör ingå i projekten för att resultat spridningen ska bli så god som möjligt samt att man kräver att projekten ska ha en tidigare och tätare dialog med dess resultatmottagare.
- 6. Förbättra omvärldsanalysen:** Inom programmet finns flertalet projekt som rör sig inom samma tematiska område. Exempelvis genomförs eller har det genomförts ett flertal projekt kring materialforskningens betydelse för Öresundsregionen. En viss koordinering mellan projekten existerade genom att projekten samorganiserade gemensamma aktiviteter, men koordineringen skulle kunnat förstärkas. För att undvika dubbelarbete och konkurrens mellan projekt krävs en bredare förståelse från genomförandeorganisationen om den regionala tillväxtpolitiken i regionerna samt en omvärldsanalys av vilka liknande projekt som finns. Om ett flertal projekt verkar inom samma tematiska område finns även möjlighet att klustra dessa likt man har gjort i Nord-sjöprogrammet, Östersjöprogrammet och Norra Periferin.
- 7. Kräv plan för fortlevnad:** De tre delrapporterna samt denna avslutande rapport har visat att projekten inte alltid i tillräcklig utsträckning arbetar med att säkerställa att projektresultaten fortlever efter projektperioden. Det kommande programmet måste i högre utsträckning kräva realiserbara planer för fortlevnad av projektresultaten.
- 8. Sträva efter att prioritera projekt som arbetar tillsammans:** Då informationen om vad projekten har presterat endast finns tillgänglig genom status- och slutrapporter är det svårt att bedöma i hur hög utsträckning projektens delaktiviteter sker i endast ett land eller med låg interaktion mellan de olika projektaktörerna. Det är ändå uppenbart att flertalet projekt har ett lågt gränsöverskridande mervärde och hade lika gärna kunnat genomföras i nationella eller regionala program. Kommande program måste bli bättre på att identifiera projekt där det gränsöverskridande mervärdet brister och där resultaten i hög grad tas tillvara lokalt och nationellt istället för gränsöverskridande.
- 9. Förenkla projektadministrationen:** Under utvärderingsarbetet har flertalet intervjuer genomförts med projektaktörer inom programmet och i stort sett samtliga respondenter har framfört att den krävande administrationen är en barriär för ett framgångsrikt projektgenomförande. Programmet bör därför ta ett krafttag för att avsevärt minska de administrativa kostnaderna inför nästa programperiod och verka för att harmonisera ländernas olika regler i förhållande till programmet.

Kapitel 1. Inledning

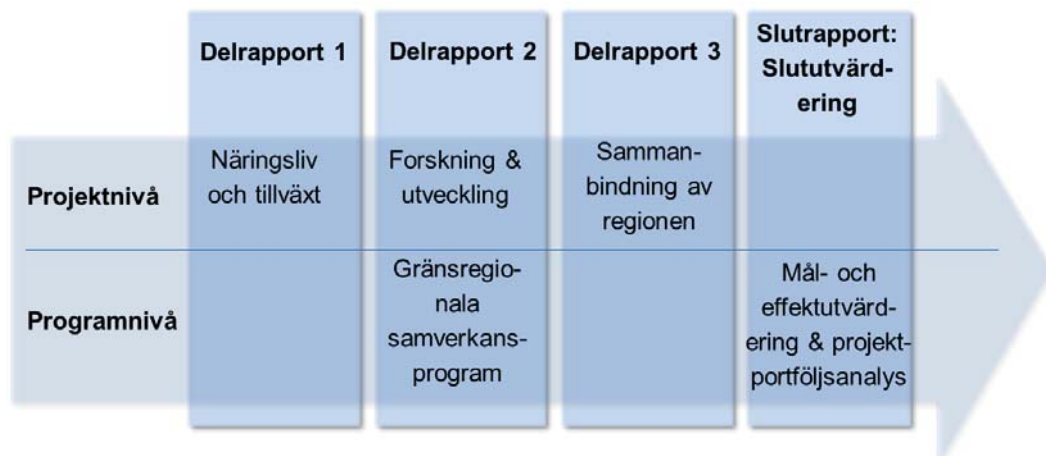
Oxford Research fick våren 2011 i uppdrag av Tillväxtverket att genomföra utvärderingen av Interreg IV A Öresund-Kattegat-Skagerrak (ÖKS). Utvärderingen skulle fungera som stöd för det fortsatta genomförandet av programmet och lägga en god grund inför framtida gränsregionalt samarbete. För att uppfylla detta ska de externa utvärderingsinsatserna:

- Belysa och värdera hur väl programmet, genom dess projekt, når programdokumentets mål och förväntade resultat.
- Lyfta fram och spegla erfarenheter från projekt, både inom programmet som helhet och inom dess geografiska delområden.

Denna avslutande rapport avhandlar främst den första punkten ovan och beskriver hur väl programmet når de mål som satts upp i programdokumentet. Rapporten fokuserar på vilka resultat som projekten i programmet har uppnått och om projekten ligger i linje med programmålen. En projektportföljsanalys har därför genomförts av samtliga projekt inom programmet.

Lärdomar från de tre tidigare delrapporterna som undersökte den andra punkten ovan går också in i denna slutrapport och ger mer ingående kunskap om projektens villkor och verklighet. Nedan presenteras det övergripande utvärderingsförloppet:

Figur 1.1 Utvärderingens genomförande

1.1 Disposition av rapporten

I detta kapitel presenteras programgeografien. Vi beskriver uppdraget mer utförligt, den europeiska kontexten till programmet samt programmets målsättningar.

- I kapitel 2 beskrivs de metoder vi har använt för att utvärdera programmets målluppfyllelse.

- Kapitel 3 avhandlar programmets kvantitativa måluppfyllelse. Vi redovisar hur väl programmet nått avsett antal projekt inom de olika prioritetsindikatorerna och måluppfyllelsen för aktivitetsindikatorerna i programmet.
- Kapitel 4 består av en analys av hur väl programmets delmål har nåtts. Delmålen har inga kvantitativa indikatorer och utvärderas istället kvalitativt.
- I kapitel 5 redogörs för en enkät som undersökte hur samtliga projektledare inom programmet ser på de resultat som respektive projekt har presterat.
- Kapitel 6 analyserar programmets förmåga att identifiera och lösa gränshinder.
- Kapitel 7 är en syntes av resultaten i kapitel 3-6.
- Kapitel 8 presenterar rapportens huvudsakliga slutsatser och rekommendationer.

1.2 Programgeografin

Figur 1.2 Karta över regionen

Källa: Oxford Research 2011, baserat på www.Interreg-oks.eu

På kartan ovan har programområdet Interreg ÖKS markerats, med delprogrammet Kattegatt-Skagerrak (KASK) i mörkblått. KASK består av följande fylken i Norge, från väst till öst; Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark, Buskerud, Vestfold, Oslo, Akershus, Østfold. Den svenska delen av KASK-programmet utgörs av Västra Götalandsregionen och Region Halland. Danmark representeras av Region Nordjylland och Region Midtjylland.

Det andra delprogramområdet utgörs av Öresundsregionen, som innefattar de administrativa områdena Region Själland, Region Hovedstaden och Region Skåne.

Till dessa kärnområden tillkommer de så kallade 20-procentsområdena, eller angränsade områden. Max 20 procent av finansieringen till ett projekt får gå till projektdeltagare i dessa regioner. I Norge är Rogaland fylke, väster om Vest-Agder, en sådan region, tillsammans med Oppland och Hedmark norr om Oslo. I Sverige deltar Värmland, Örebro län, Jönköpings län, Blekinge län samt Kronobergs län som angränsande områden. Tidigare utgjorde Midtjylland ett angränsande område, men numera deltar hela Region Midtjylland fullt ut i programmet.

1.3 Uppdraget

Syftet med denna slutrapport är att redovisa en sammanfattande beskrivning och värdering av programmets samlade resultat och erfarenheter relaterat till de tre överordnade program mål som kopplats till den gemensamma visionen "Öresund-Kattegat-Skagerrak – ett attraktivt och konkurrenskraftigt område som kännetecknas av kunskapsbaserat samarbete och hållbar utveckling". I avropen från uppdragsgivaren betonas även att "[...]slutrapporten ska beakta delområdenas likheter och olikheter samt vara framåtsyftande och kunna utgöra ett avstamp för det framtida gränsregionala samarbetet i programområdet."¹

I samråd med uppdragsgivaren Tillväxtverket och den referensgrupp som satts samman för att följa utvärderingsarbetet har följande utvärderingsfrågor tagits fram för slutrapporten:

1. Har programmets övergripande mål och delmål uppnåtts?
2. Vilka projekt har varit särskilda relevanta, sett utifrån programmets mål?
3. Vilka andra effekter/mervärden har programmet gett?
4. Vilka gränshinder har programmet identifierat och lyckats lösa?
5. Vad finns det för lärdomar och rekommendationer inför framtida program?

1.4 Bakgrunden till programmet – Varför gränsregionalt samarbete?

Territoriellt samarbete har en lång historia inom ramen för EU:s utveckling. Redan under efterkrigstiden påbörjades territoriella samarbeten genom i form av att samarbeten mellan västländer började etableras. Allt fler territoriella samarbeten, speciellt i form av gränsregionala initiativ och samarbeten mellan myndigheter, utvecklades sedan under följande årtionden.

Efter den europeiska enhetsakten undertecknades 1986 accelererade de territoriella samarbetena i syfte att uppnå målet med en gemensam marknad. Detta arbete utmynnade 1991 i INTERREG Community Initiative som för första gången formellt erkände deltagan-

¹ Avrop ÖKS 2011

det av olika administrativa nivåer inom ramarna för det europeiska samarbetet. Territoriella samarbeten drevs sedan inom denna ram till och med programperioden 2007-2013.²

Inför programperioden 2007-2013 integrerades EU:s politik för territoriellt samarbete i EU:s sammanhållningspolitik. Inför programperioden blev territoriell sammanhållning ett mål för sammanhållningspolitiken, tillsammans med ekonomisk och social sammanhållning. Den växande betydelsen för det territoriella samarbetet motiverades av EU:s expansion österut, med större spännvidd inom utvecklingsnivåer mellan medlemsländerna och ett mycket större antal gränsregioner som följd.³

I och med att det territoriella samarbetet integrerades med sammanhållningspolitiken uppvärderades dess betydelse och de institutionella formerna för samarbetet tydliggjordes. Det territoriella samarbetet fick också en större betydelse i arbetet att uppnå målen för sammanhållningspolitiken i Lissabonstrategin och för den allmänna agendan för tillväxt och sysselsättning.⁴

Det territoriella samarbetet fick två specifika mål inför programperioden 2007-2013. Det första var att se till städernas förutsättningar och roll i förhållande till tillväxt och sysselsättning. Att sätta fokus på städerna motiverades dels genom städernas stora betydelse för att driva tillväxt, kunskap och innovation, och dels genom deras utmaningar med sociala spänningar och, för vissa stadsregioner, förnyelsen av nedlagda industriområden. Utöver de två specifika målen sattes också samarbete för snabbare ekonomisk utveckling i allmänhet upp som ett mål.⁵

Programmet för gränsöverskridande samarbete, som benämns INTERREG A, har som specifikt mål att adressera gemensamma problem i gränsområden. Problem till följd av administrativa gränser finns till exempel när det gäller marknad, arbetskraft, infrastruktur och service. Problem som kräver gränsöverskridande lösningar kan vara gemensamma miljöproblem, som exempelvis vattenförvaltning. Trots bredden i målsättningarna poängterades inför programperioden en prioritering av resurserna till stöd för tillväxt och sysselsättning.⁶ Inriktningen mot att öka gränsregionernas konkurrenskraft skulle uppnås genom att⁷

- förbättra transport- och kommunikationsinfrastrukturen och vid behov skapa nya förbindelser
- främja kunskap och kunskapsöverföring
- utveckla gränsöverskridande affärsverksamhet
- utveckla gränsöverskridande möjligheter till utbildning
- utveckla gränsöverskridande hälso- och sjukvård
- integrera arbetsmarknaderna över gränsen
- samförvalta miljö och gemensamma hot

² Panteia 2010

³ Panteia 2010 och Wikipedia: Structural funds and the Cohesion Fund

⁴ 2006/702/EG s. 29 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:291:0011:0032:SV:PDF>

⁵ 2006/702/EG

⁶ 2006/702/EG

⁷ 2006/702/EG

1.5 Vad vill ÖKS-programmet uppnå?

ÖKS-programmets övergripande vision är att regionen ska vara ett attraktivt och konkurrenskraftigt område som kännetecknas av kunskapsbaserat samarbete och hållbara utveckling. Visionen är sammansatt av visionerna för de två delområdena som togs fram under programskrivningsprocessen. För Öresundsregionen fastställdes visionen:

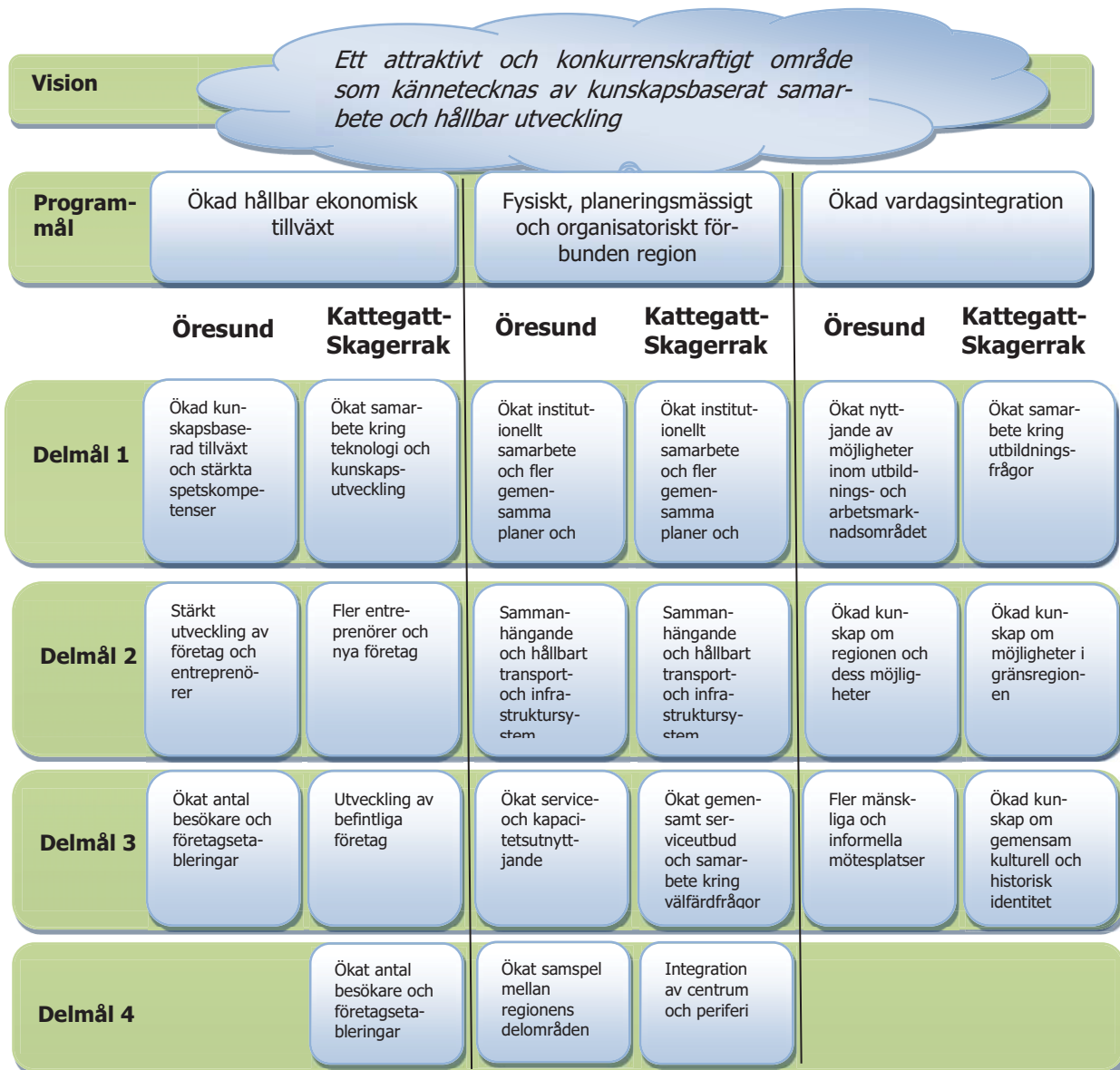
Öresundsregionen – Europas mest attraktiva och konkurrenskraftiga region

Tanken är att den ska bygga vidare på visionen för Interreg III A Öresund som var att Öresundsregionen skulle utvecklas till en av Europas mest integrerade och funktionella gränsregioner. KASK, som var ett nytt delprogramområde inför den in innevarande programperioden, formulerade sin vision till att försöka uppnå det som Öresund siktade på i den förra programperioden mellan 2000 och 2006:

Kattegatt/Skagerrak – en innovativ och funktionell gränsregion med hög livskvalitet

Utifrån den analys av styrkor, svagheter, möjligheter och hot som ligger till grund för det operativa programmet togs tre överordnade program mål fram. De överordnade program målen består i sin tur av ett antal delmål för varje geografiskt delområde. Nedanstående figur åskådliggör programmet målstruktur.

Figur 1.3 Målstruktur för Interreg IV A ÖKS

Kapitel 2. Metod

I arbetet med att utvärdera programmets måluppfyllelse använder sig Oxford Research av ett flertal metoder. Inledningsvis förklaras vårt angreppssätt, teoribaserad utvärdering. Därefter presenteras de fyra analyser som ligger till grund för utvärderingen. Kapitlet avslutas med en diskussion kring svårigheterna med att utvärdera denna typ av program.

2.1 Teoretisk ansats

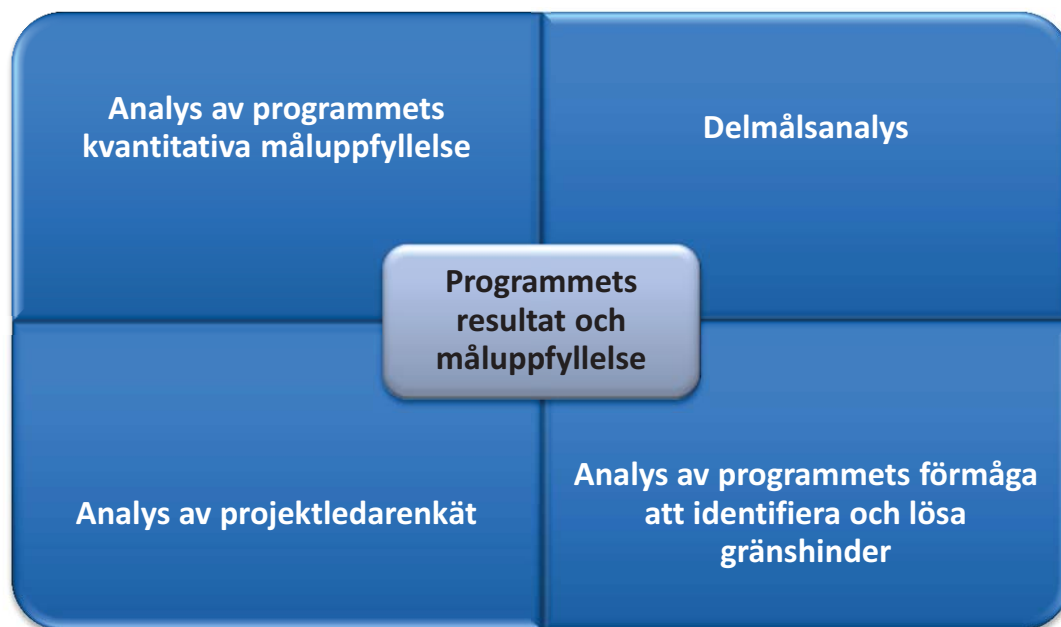
Den teoretiska ansats som Oxford Research har tagit i detta uppdrag är teoribaserad effektutvärdering (theory based impact evaluation). Denna ansats är väl lämpad för uppdraget eftersom det centrala i utvärderingen är att bedöma validiteten i programmets förändringsteori, det vill säga i vilken utsträckning programmet genom sina projekt har kunnat bidra till förändring i riktning mot de mål som satts upp.

Utvärderingen genomförs med grundlig insamling av data från flera olika källor för att uppnå datatriangulering. På så sätt är den inte beroende av endast en eller två huvudsakliga källor för information. Till skillnad från många andra utvärderingar på området har vi valt att använda det kvantitativa uppföljnings- eller indikatorsystem som använts under programperioden i låg utsträckning. Istället genomförs kvalitativa analyser av måluppfyllelsen genom en omfattande projektportföljshantering. Denna analys (nedan kallad delmålsanalys) ger information om insatserna som genomförts inom programmet har fått önskad profil i förhållande till vad som har lagts fast i det operativa programmet. Vi har studerat om insatsernas inriktning medför till att delmålen i programmet uppfylls, vilket i förlängningen bidrar till att de övergripande målen uppfylls.

2.2 Fyra analyser för att kartlägga måluppfyllelsen

För att kunna besvara om programmet har nått sina mål har ett flertal metoder och angreppssätt använts. I huvudsak har fyra olika analyser genomförts för att kunna ta reda på programmets resultat. Dessa fyra analyser presenteras i figuren nedan. Utöver dessa metoder har Oxford Researchs tre delrapporter, och de 23 fallstudier som gjorts inom ramen för det arbetet, bidragit med värdefulla inspel för ytterligare förståelse av programmet och dess förmåga att skapa resultat.

Figur 2.1 Fyra analyser för att ta reda på programmets resultat och måluppfyllelse

2.2.1 Analys av programmets kvantitativa måluppfyllelse

Den kvantitativa måluppfyllelsen för programmet mäts genom det indikatorsystem som sattes upp vid programstart. Programmet ska enligt det operativa programmet mätas och följas upp av ett antal program-, prioriterats- och projektindikatorer som är kopplade till programmets specifika prioriterade områden. Därtill finns även ett antal kontextindikatorer som följer utvecklingen i programområdet i ett vidare sammanhang än det som programmet direkt kan påverka.

Programindikatorerna, vilka gäller för alla projekt inom programmet och kopplas till de övergripande programmålen, är samarbetsgrad, gränshinder, gränsregional kompetens, miljö, jämställdhet samt integration och mångfald. Vid projektansökan anger projekten om de kommer att bidra till dessa programindikatorer samt vilken av de sex prioriteringsindikatorerna (Tillväxtfrämjande initiativ, Profilering och synlighet, Planer, program och strategier, Tillgänglighet, Gränsregional samhörighet och kunskap, Mobilitet över gränsen) som projektet syftar till. För såväl program- som projektindikatorerna är ett mål mätt i antal projekt 2015 uppsatt i det operativa programmet. Förutom en preliminär bedömning av hur väl programmet kommer att uppfylla dessa kvantitativa mål för 2015, analyserar vi även den aggregerade resultatuppfyllelsen gällande de kvantitativa projektindikatorer som sattes upp av projekten vid projektstart.

2.2.2 Delmålsanalys

Delmålsanalysen är en analys av hela projektportföljen. Oxford Research har gjort en kvalitativ bedömning av hur väl programmets olika delmål har uppfyllts. Den metod som användes var desk research av samtliga projekts status-, eller i de fall projekten är avslutade, slutrapporter. Projekten har därefter kategoriserats efter vilka delmål de i huvudsak

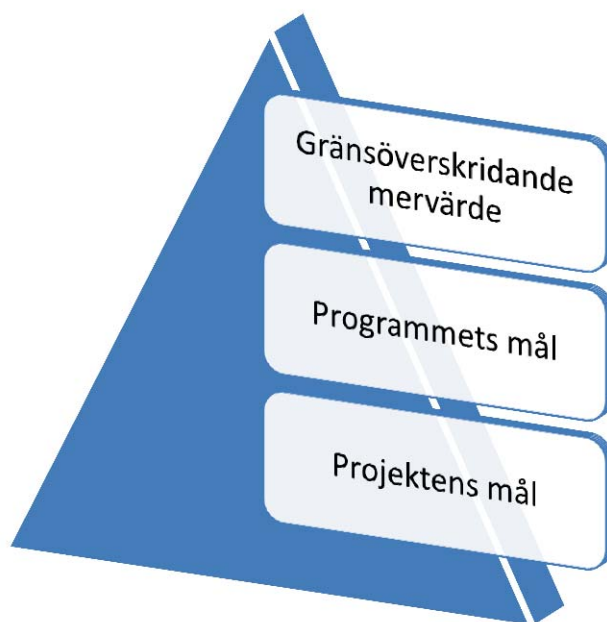
försöker uppfylla. Därefter har en värdering av om delmålen uppnåtts gjorts. Det sätt som delmålen har skrivits på gör att inte mycket krävs för att uppfylla dem. Att nå målet att öka samarbete kring exempelvis teknologi- och kunskapsutveckling kräver teoretiskt enbart ett projekt inom delmålet för att det ska uppfyllas. Vi har utvecklat detta synsätt genom att diskutera hur stor aktivitet det har funnits inom respektive delområde, huruvida projekten inom delmålet har lyckats nå sina projektmål samt att de har ett gränsöverskridande mervärde. Detta resonemang utvecklas nedan.

Vad är ett bra resultat?

För att bedöma om Interreg IV A ÖKS har nått sina mål måste man till att börja med etablera hur ett lyckat Interregprojekt ser ut och vilka komponenter det består av. Ett projekt i programmet kan nå alla sina projektmål men ändå inte nå upp till de delmål som *programmet* har satt. Likadant kan ett projekt ha stor bidragande effekt till att ett av programmets delmål uppnås men ett lågt gränsöverskridande mervärde. Då bidrar inte projektet till programmets additionalitet.

Ett projekt som lyckas med god måluppfyllelse i samtliga tre dimensioner anses i denna rapport ha uppnått goda resultat. I följande stycken presenteras dessa tre dimensioner mer ingående.

Figur 2.2 Resultatpyramiden: Tre nivåer av goda resultat i projekten

- **Projektens mål:** De mål som sätts upp av projekten vid ansökan är de mest grundläggande styrmedlen för att nå goda resultat i projektet. De kvantitativa indikatorerna och de aktiviteter som projekten själva anger i statusrapporter och slutrapporter är värdemätare på om aktiviteter genomförs och resultaten av dessa. Många projekt förändrar sitt genomförande under projektperioden och blir därför svåra att utvärdera. Projektens måluppfyllelse mäts i denna rapport utifrån de kvantitativa indikato-

rer som projektledarna följer upp och om de genomför de aktiviteter som de utlovat i projektansökan.

- **Programmets mål:** Projekten ansöker om finansiering utifrån ett av programmets tre prioriterade områdena. Någon indelning efter vilket delmål som projektet syftar till att uppnå görs varken av genomförandeorganisationen eller av projekten, vilket får ses som en brist när det kommer till att utvärdera programmets måluppfyllnad. De övergripande prioriterade områdena är inte till för att verka som en måttstock på projektens framgång medan projektens resultat i högre utsträckning kan relateras till delmålen. Oxford Research har i denna rapport gått igenom samtliga projekt för att undersöka hur väl de bidrar till att uppnå delmålen.
- **Gränsöverskridande mervärde:** För att ett Interregprojekt ska anses som ett bra projekt med lyckade resultat behöver en tredje komponent ingå. Projektet måste utöver att nå sina egna projektmål, relatera till och försöka uppnå delmålen i programmet, även vara additionellt. Additionalitet är en av principerna för strukturfonderna. Enligt denna princip får anslag från strukturfonderna inte ersätta medlemsländernas utgifter för strukturåtgärder i de berörda regionerna.⁸

De territoriella samarbetsprogrammen ska alltså inte ersätta nationella satsningar utan erbjuda något som inte genomförs i medlemsstaternas befintliga regionala utvecklingsåtgärder. Översatt till Interreg-programmen innebär additionaliteten att det måste finnas ett gränsöverskridande mervärde med projekten på så sätt att projekt inom programmet inte ska kunna genomföras av en projektaktör i ett land. Samarbetet mellan länderna måste vara en förutsättning för projektet.

Hur mäts måluppfyllelsen?

För den första nivån, projektens mål, mäts måluppfyllnad genom att projekten åstadkommer det som de har planerat att genomföra. Detta innebär att vi har granskat samtliga slut- och statusrapporter för att kunna utläsa om de uppfyllt de resultatindikatorer som de satte upp vid projektstart.

De andra två nivåerna i pyramiden är inte lika lätta att mäta. Då projekten i programmet delas in efter vilka övergripande program mål de syftar till att nå, men inte efter vilka delmål, har Oxford Research delat in samtliga projekt efter vilka delmål de är mest inriktade mot att lösa. Genom att göra denna indelning kan Oxford Research få värdefull information om hur lämpad projektportföljen är för att programmet ska kunna nå sina delmål och i förlängningen sina program mål.

Den tredje komponenten i resultatpyramiden ovan, det gränsöverskridande mervärdet, är den typ av mål som är svårast att bedöma måluppfyllelsen för. Att göra en rimlig bedömning huruvida projekten hade gått att genomföra i endast ett land utan samarbete är dock möjligt. Det går även att undersöka vilka andra insatser som har samma målsättningar och som finns i närområdet för att på så sätt beskriva additionaliteten i Interregprojektet jämfört med andra regionala och nationella tillväxtinsatser.

⁸ http://ec.europa.eu/regional_policy/glossary/additionality_sv.cfm

2.2.3 Analys av projektledarenkät

För att få ytterligare information om vilka resultat programmet har åstadkommit har en enkät skickats ut till samtliga projektledare som det finns kontaktuppgifter till. Enkäten skickades ut till 144 projekt (ett antal projekt drivs av samma projektledare) och besvarades av 72 projektledare, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 50 procent.

2.2.4 Analys av programmets förmåga att identifiera och lösa gränshinder

Den fjärde informationskällan för att bedöma programmets måluppfyllelse är den analys vi har gjort av programindikatorn "Gränshinder". Det beslutades vid skrivandet av det operativa programmet att 50 projekt som identifierar eller bryter ner gränshinder ska skapas fram till 2015.

Underlag för analysen är främst de 104 slut- och statusrapporter från projekt i ÖKS-programmet som Oxford Research har sammanställt. Även projektledarenkäten har fungerat som underlag för analysen eftersom projektledarna i enkäten själva fått svara om och vilka gränshinder de löser.

Vid projektansökan ombeds ansökande projektaktör att fylla i programindikatorn *Gränshinder*. Dels ska projektet fylla i hur många gränshinder man förväntas identifiera samt hur många man förväntas undanröja. Identifierade och undanröjda gränshinder delas i sin tur in i formella och upplevda gränshinder. Till formella gränshinder hör de som innefattar lagar och förordningar som försvårar gränsöverskridande samarbete medan upplevda rör mjukare hinder såsom språkförståelse, kulturella skillnader med mera.⁹

Som exempel visas utfallet för projektet *Vind i Öresund* som vid projektbeslut angav att undanröja ett av de två identifierade formella gränshinderna och ett av de tre identifierade upplevda gränshinderna. Utfallet blev som tabellen nedan visar bättre än förväntat genom att projektet löste ett formellt gränshinder mer än vad som förväntades. Tabellen visar också att projekt identifierar ytterligare gränshinder under projektets gång.

Tabell 2.1 Vind i Öresunds inrapporterade programindikator Gränshinder

5. Indikatorer		
a) Generella programindikatorer (om antalet är noll, ange "0")	Antal enligt projektbeslut	Uppnått under projektet
<i>Programindikator: Gränshinder</i>		
Identifierade formella gränshinder	2	2
Undanröjda formella gränshinder	1	2
Identifierade upplevda gränshinder	3	5
Undanröjda upplevda gränshinder	1	1

⁹ Interreg IV A Öresund-Kattegat-Skagerrak 2012 Vägledning Ansökningsblankett s. 10

Instruktionen för rapporteringen poängterar att programindikatorn både ska rapporteras kvantitativt och kommenteras i fritext. En svårighet i arbetet att kartlägga gränshinder har varit vaga formuleringar i fritext av vilka gränshinder som skulle undanröjas. Ett exempel från *COINCO North* är projektets beskrivning av upplevda gränshinder:

”På tross av geografisk nærhet, oppleves det trolig ulike uformelle hindre i forhold til å utvikle samarbeid innen bl.a. næringsliv og innovasjon. Det finnes dessuten trolig uformelle og opplevde hindre for tettere samarbeid innen høyere utdanning mellom institusjoner på hver side av grensen”.

Svårigheten att följa upp de upplevda gränshindren har varit större än de formella gränshindren, då rapporteringen är vagare för de upplevda än för de formella gränshindren. Tydligt är att projekten har skilda uppfattningar om vad som krävs för att kvalificera ett gränshinder som undanröjt. Projektens målformuleringar på området är ofta generella vilket försvårar analysen.

För att bedöma projektledarnas fritextkommentarer så rättvist som möjligt har ordmolnsdiagram använts. Ordmolnsdiagrammet bygger på rapportering av gränshinder. Ju fler gånger som ett gränshinder rapporteras, desto större plats tar ordet i molnet.

2.3 Svårigheter med att utvärdera Interreg IV A ÖKS

Det finns ett antal svårigheter med att utvärdera programmet. Dessa diskuteras kort i detta avsnitt. Dels finns ett antal generella svårigheter kopplade till att utvärdera stora komplexa program och dels ett antal svårigheter som är specifika för Interreg IV A ÖKS.

2.3.1 Generella svårigheter

Det finns ett antal generella svårigheter associerade med programutvärderingar och hur resultat och effekter kan mätas. Vid utvärderingar av detta slag är det viktigt att skilja på *insats* eller *aktivitet*, *resultat* och *effekter*. En *insats* eller *aktivitet* (i detta fall projekten) förväntas generera resultat på kort sikt och *effekter* på lite längre sikt. Ofta finns målsättningar samt förväntade resultat och effekter av insatsen mer eller mindre explicit formulerade på förhand.

Ett konkret exempel på relationen mellan de tre begreppen kan hämtas från läkemedelsbranschen. Ett piller (insats) kan, om man tar det (aktivitet), ge yrsel på kort sikt (resultat) men medför att patienten blir frisk på längre sikt (effekt). I utvärderingar av stora komplexa program som Interreg IV A ÖKS tar det betydligt längre tid att se effekterna av insatserna och aktiviteterna då dessa är på en högre analysnivå än enskild patient.

I ÖKS-programmet ska de insatser som genomförs i slutändan bland annat leda till att regionen blir mer konkurrenskraftig och på så sätt får en ökad hållbar tillväxt. Detta speglar den första generella svårigheten i utvärderingen av Interreg IV A ÖKS, det vill säga tidsproblematiken.

Tidsproblematiken består i denna kontext främst av att det tar lång tid för effekter av Interreg-program att synas eftersom insatserna och aktiviteterna många gånger syftar till att så frön till samarbeten. Effekterna av dessa samarbeten blir många gånger synliga långt efter projekt slut.

Ett annat problem kopplat till programutvärderingar är hur programmets **additionalitet** kan mätas. Då programmet är ett av flera initiativ inom regional utveckling är det svårt att bedöma hur stor påverkan just detta program har haft för att uppnå programmets mål. Exempelvis syftar också de nationella regionalfondsprojekten till en ökad hållbar tillväxt. Dess effekt är svår att isolera från den som Interreg IV A ÖKS har.

2.3.2 Programspecifika svårigheter

En utvärdering av Interreg IV A ÖKS innebär även ett antal svårigheter som är specifika för just detta program och denna utvärdering. De är främst kopplade till tidpunkten för utvärderingen och programmets uppbyggnad. Dessa presenteras nedan:

Brist på mätbara delmål: Flertalet av programmets delmål uttrycker en allmän önskan om att något ska öka eller stärkas. Formuleringarna försvårar utvärderingen av delmålen eftersom det inte klargörs i vilken grad de ska ha uppnåtts vid programslut.

Ramböll Management tog redan i sin Ex-Ante-utvärdering av programmet upp denna problematik: "Vad är det målet *ökad vardagsintegration* ska uppnå? Hur långt ska man ha nått år 2013 i detta avseende? Eller för *ökat samarbete kring teknologi och kunskapsutveckling*, vilket tillstånd är det som är uppnått 2013 med hjälp av programmets aktiviteter. Behov av förtydligande gäller en övervägande del av programmålen och delmålen. [...] Mot bakgrund av hur flera av målen är formulerade idag så bedömer utvärderarna att det kan skapa problem med styrningen av programmet och i en senare fas även med möjligheterna att utvärdera det."¹⁰

Ologiskt uppbyggt program: Uppbyggnaden av programmet följer en logik med tre övergripande prioriteringar och ett antal delmål. Problemet är att denna logik varken tillämpas i generering av projekt eller i uppföljningssystemet. Delmålen spelar i själva verket ingen roll för genomförandet av programmet, och dess måluppfyllelse går inte att utläsa genom de indikatorer som har utformats i programmet. Programindikatorerna består istället av de horisontella kriterierna samt indikatorerna samarbetsgrad, gränshinder och gränsregional kompetens som presenterades tidigare i detta avsnitt.

Orealistiska programmål: Trots att Öresundsregionen och KASK har väsentligt skilda förutsättningar när det gäller exempelvis integration av arbetsmarknaden valde man ändå att låta KASK omfattas av det prioriterade området *ökad vardagsintegration*. Då det i de flesta delar av KASK inte existerar någon vardagsintegration i KASK mellan länderna kommer detta mål inte att uppfyllas.

Tidpunkten för utvärderingen: Denna utvärdering görs när endast 35 av 120 fullskaliga projekt har avslutats. Därför är det svårt att göra en heltäckande bedömning av programmets måluppfyllelse.

Få projekt är externt utvärderade: Externa utvärderingar förekommer men är lätt-räknade. *Skankomp* samt *Job og Uddanelse* är två exempel på projekt som har utvärderats. I övrigt är Oxford Research utlämnad till slutrapporterna som författas av projektledarna. Dessa rapporter är den enda vittnesbörden av vad som har skett i projekten och vilket resultat som har uppnåtts. Detta försvårar bedömningen av programmets måluppfyllelse.

¹⁰ Ramböll Management 2007. Förhandsutvärdering Mål 3 Öresund-Kattegat-Skagerrak s. 19

Kapitel 3. Programmet kvantitativa måluppfyllelse

I det operativa programmet för Interreg IV A ÖKS anges ett antal indikatorer för att mäta och följa upp programmet och de enskilda projekten. Som värde för dessa program- och prioritetsindikatorer anges "antal projekt". Förväntat värde för indikatorerna är endast angett för 2015 och inte uppdelat per år, med basvärdet noll för 2007.

Samtliga projekt måste ange värde för de sex programindikatorerna *Samarbetsgrad*, *Gränshinder*, *Gränsregional kompetens*, *Miljö*, *Jämställdhet* samt *Integration och mångfald*. Antal projekt inom dessa programindikatorer redovisas i tabellen nedan.

Tabell 3.1. Programindikatorer (kumulativt)

Programindikatorer i OP		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Samarbetsgrad	Resultat	0	0	0	12	17	34			
	Mål									80
Gränshinder	Resultat	0	0	0	47	48	49			
	Mål									50
Gränsregional kompetens	Resultat	0	0	0	46	71	85			
	Mål									100
Miljö	Resultat	0	8	45	105	136	168			
	Mål									30
Jämställdhet	Resultat	0	8	45	105	136	168			
	Mål									15
Integration och mångfald	Resultat	0	8	45	105	136	168			
	Mål									15

Källa: Territoriellt samarbetsprogram Interreg IV A Öresund-Kattegat-Skagerrak 2007-2013, Årsrapport 2012

För de tre översta programindikatorerna (*Samarbetsgrad*, *Gränshinder* och *Gränsregional kompetens*) har de kvantitativa målen för 2015 ännu inte uppnåtts. Målet för programindikatorn *Gränshinder* har dock i stort sett uppnåtts, med sammanlagt 49 projekt fram till och med 2012 (jämfört med målet 50 projekt för 2015). Med det något optimistiska antagandet att antalet projekt inom de olika programindikatorerna kommer att öka med i genomsnitt lika många projekt per år fram till 2015 som de ha gjort sedan 2007, kommer även målet för programindikatorn *Gränsregional kompetens* att uppnås. Det relativa fåtalet projekt inom programindikatorn *Samarbetsgrad* innebär dock att målet för 2015 inte kommer att uppnås. Med andra ord så kommer programmet att uppnå det kvantitativa målet gällande antal projekt som identifierar eller bryter ner gränshinder och sannolikt även målet gällande antal projekt som främjar kunskap om programområdet och förhållanden i programområdet, men däremot inte målet gällande antal projekt som skapar varaktiga nätverk och samarbetsstrukturer över gränsen.

Enligt tabellen ovan har de kvantitativa målen gällande de tre horisontella programindikatorerna *Miljö, Jämställdhet* samt *Integration och mångfald* uppfyllts mer än väl. Problemet med dessa horisontella indikatorer är dock att samtliga projekt ska ange om de direkt förbättrar, är övervägande positiva eller övervägande negativa för respektive område. Detta innebär att samtliga projekt angett något för dessa tre indikatorer och att resultaten ovan således inte anger något mer än programmets totala antal projekt.

Projekten har vid ansökan även angett vilket prioriterat område de söker under. Varje prioriterat område har vidare två prioritetsindikatorer, av vilka projektsökanden anger en. För varje sådan prioritetsindikator finns ett kvantitativt mål i form av *antal projekt* uppsatt för 2015. I tabellen nedan redovisas resultaten inom dessa prioritetsindikatorer fram till och med 2012.

Tabell 3.2 Prioritetsindikatorer (kumulativt)

Prioritetsindikatorer i OP		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tillväxtfrämjande initiativ	Resultat	0	0	16	31	44	58			
	Mål									80
Profilering och synlighet	Resultat	0	1	4	5	6	9			
	Mål									20
Planer, program och strategier	Resultat	0	5	14	37	45	51			
	Mål									50
Tillgänglighet	Resultat	0	1	6	11	11	12			
	Mål									50
Gränsregional samhörighet och kunskap	Resultat	0	1	4	10	13	16			
	Mål									70
Mobilitet över gränsen	Resultat	0	0	1	11	17	19			
	Mål									30

Källa: Territoriellt samarbetsprogram Interreg IV A Öresund-Kattegat-Skagerrak 2007-2013, Årsrapport 2012

Då målen för dessa prioritetsindikatorer endast har angetts för 2015 går det inte att med säkerhet avgöra om dessa kvantitativa mål kommer att uppfyllas. Ett undantag är prioritetsindikatorn *Planer, program och strategier* där målet på 50 projekt redan har uppfyllts.

Med antagandet att antalet projekt för respektive prioritetsindikator kommer att öka med lika många projekt per år fram till 2015 som genomsnittsökningen från 2007-2012, kan vi göra en preliminär uppskattning av antalet projekt inom de olika prioritetsindikatorerna 2015. Enligt en sådan prognosberäkning kommer antalet projekt 2015 att vara 93 för *Tillväxtfrämjande initiativ*, 82 för *Planer, program och strategier*, 30 för *Mobilitet över gränsen*, 26 för *Gränsregional samhörighet och kunskap*, 19 för *Tillgänglighet* samt 14 för *Profilering och synlighet*. Programmet skulle i sådana fall nå sitt mål gällande antalet projekt inom prioritetsindikatorn *Planer, program och strategier*, och sannolikt även inom indikatorerna *Tillväxtfrämjande initiativ* respektive *Mobilitet över gränsen*. För de övriga tre prioritetsindikatorerna (*Profilering och synlighet*, *Tillgänglighet* samt *Gränsregional samhörighet och kunskap*) tyder denna uppskattning på att målen för 2015 inte kommer att uppnås.

Sammantaget innebär det att programmet endast verkar uppfylla de kvantitativa målen för högst hälften av de sex prioritetsindikatorer som sattes upp i det operativa programmet. Det ska även tilläggas att en sådan uppskattning sannolikt överskattar antalet projekt 2015, då antalet nystartade projekt bör avta under 2013 och vara nästintill noll under 2014.

För att kunna mäta projektresultaten anges i projektansökan även ett antal kvantitativa projektindikatorer för respektive projekts valda prioritet. I tabellen nedan redovisas de sammanlagda resultaten för de projekt som har avslutats fram till och med 2012 inom dessa projektindikatorer.

Tabell 3.3. Projektindikatorer

Indikator	Förväntat resultat angett av projekten i ansökan	Resultat rapporterat av avslutade projekt	Resultatuppfyllelse
Programindikator: Samarbetsgrad			
Antal deltagare vid externa gränsöverskridande möten/konferenser/seminarier	40665	40411	99%
Antal nya samarbetsformer	550	375	68%
Antal externa gränsöverskridande möten/konferenser/seminarier	2310	2219	96%
Programindikator: Gränshinder			
Antal identifierade formella gränshinder	135	93	69%
Antal identifierade upplevda gränshinder	212	101	48%
Antal undanröjda formella gränshinder	72	17	24%
Antal undanröjda upplevda gränshinder	180	51	28%
Programindikator: Gränsregional kompetens			
Antal deltagare vid kunskapshöjande aktiviteter	30573	26063	85%
Antal kunskapshöjande produkter	823	567	69%
Antal kunskapshöjande aktiviteter	1873	1284	69%
Programindikatorer: Informationsinsatser			
Antal informationsprodukter	1450	1058	73%
Antal tillfällen för informationsspridning	8002076	5026741	63%
Antal deltagare vid tillfällen för informationsspridning	10087858	5539147	55%
Prioritetsindikatorer prio 1			
<i>Tillväxtfrämjande initiativ</i>			
Antal tillväxtfrämjande-/näringslivsutvecklande lösningar	405	284	70%
Antal modeller/verktyg för att främja entreprenörskap/nyföretagande	159	89	56%
Antal gränsöverskridande lösningar för Triple Helix samverkan	119	59	50%
Antal gränsöverskridande kompetensförsörjningslösningar till tillväxtsektorer	110	60	55%
Antal deltagande offentliga organisationer	658	625	95%
Antal deltagande universitet/högskolor	221	268	121%
Antal deltagande företag/privata aktörer	4035	3265	81%
<i>Profilerings och synlighet</i>			

Antal aktiviteter för att öka besöksnäringen i gränsområdet	529	339	64%
Antal aktiviteter för att öka lokalideringar/investeringar i gränsområdet	312	155	50%
Prioritetsindikatorer prio 2			
<i>Planer, program och strategier</i>			
Antal tematiska planer/program/strategier	167	80	48%
Antal planer/program/strategier som ökar samspel mellan stad och land	44	25	57%
Antal planer/program/strategier som förbättrar maritimt samarbete	12	5	42%
<i>Tillgänglighet</i>			
Antal lösningar för ökad tillgänglighet inom programområdet	84	65	77%
Antal servicelösningar för ömsesidigt nyttjande av offentliga tjänster	40	14	35%
Antal institutionella samarbetsformer	112	67	60%
Prioritetsindikatorer prio 3			
<i>Mobilitet över gränserna</i>			
Antal nya utbildnings-/kompetensutvecklingsprogram	100	30	30%
Antal deltagare i genomfört utbildnings-/kompetensutvecklingsprogram	4495	2424	54%
Antal modeller, verktyg, metoder för ökad interaktivitet/mobilitet över gränsen	75	21	28%
<i>Gränsregional samhörighet och kunskap</i>			
Antal gränsöverskridande mötesplatser	274	182	66%
Antal nya modeller/verktyg som bidrar till ökat fritids-/rekreationsutbud	79	4	5%
Antal nya eller förbättrade produkter som bidrar till gränsregional samhörighet	57	15	26%

Källa: Territoriellt samarbetsprogram Interreg IV A Öresund-Kattegat-Skagerrak 2007-2013, Årsrapport 2012

Då värdet på flera av dessa projektindikatorer beror på projektens egna tolkningar av innebörden av indikatorerna är det vanskligt att summera resultaten, vilket gör att tabellen ska tolkas med försiktighet. Trots denna begränsning har såväl de förväntade som uppnådda resultaten angetts av projekten själva, varför denna sammanställning ger en viss indikation på hur väl projekten har uppfyllt sina kvantitativt uppställda indikatormål.

Denna analys försvåras dock ytterligare av att endast 80 av programmets 168 godkända projekt har avslutats fram till och med 2012. Då detta motsvarar 48 procent av projekten kan vi uppskattningsvis anta att de projektindikatorer som i nuläget har en resultatuppfyllelse på 48 procent eller högre kommer att uppfyllas.

Enligt detta resonemang väntas majoriteten av de kvantitativa projektindikatorerna uppfyllas, även om endast en ("Antal deltagande universitet/högskolor") hittills har uppfyllts. De projektindikatorer som däremot inte tycks komma att uppfyllas är "Antal undanröjda formella gränshinder", "Antal undanröjda upplevda gränshinder", "Antal planer/program/strategier som förbättrar maritimt samarbete", "Antal servicelösningar för ömsesidigt nyttjande av offentliga tjänster", "Antal nya utbildnings-/kompetensutvecklingsprogram", "Antal modeller, verktyg, metoder för ökad interaktivitet/mobilitet över gränsen", "Antal nya modeller/verktyg som bidrar till ökat fritids-/rekreationsutbud" samt "Antal nya eller förbättrade produkter som bidrar till gränsregional samhörighet". På aggregerad nivå innebär detta att projektindikatorerna inom programindikatorerna samsarbetsgrad, gränsregional kompetens och informationsinsatser

sannolikt kommer att uppfyllas, medan de inom programindikatorn gränshinder endast uppfylls delvis. För de tre prioriterade områdena är den kvantitativa måluppfyllelsen för projektindikatorerna högst inom det prioriterade området "Främja hållbar ekonomisk tillväxt" och lägst inom "Främja vardagsintegration".

Kapitel 4. Delmålsanalys

I inledningskapitlet presenterades vilka delmål som har satts upp inom programmet och i detta kapitel går vi igenom huruvida dessa mål har nåtts eller har möjlighet att nås. Detta kapitel avhandlar därmed programmets delmålsuppfyllelse och de resultat som har åstadkommit fram till och med december 2012. Kapitlet går igenom den *kvalitativa målsuppfyllelsen* där Oxford Research bedömer om projekten har möjlighet att bidra till de delmål som satts upp inom programmet.

4.1 Målsuppfyllelse i delområde Öresund-Kattegatt-Skagerrak

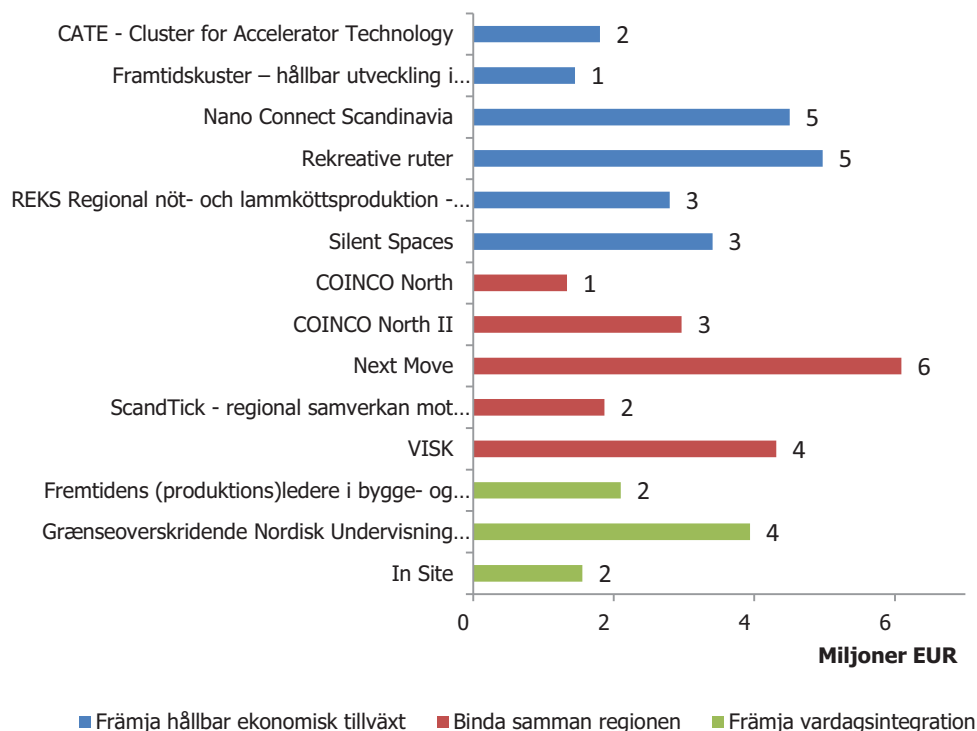
Det finns också ett mindre antal projekt som är tvärgående över de två delprogrammets geografier, så kallade ÖKS-projekt. Motivet för dessa projekt är att det i vissa fall snarare är tematiska områden och kompletterande kompetenser än den närliggande geografin som utgör grunden för gränsöverskridande samarbeten. Dessa tvärgående projekt ska bidra till programmets intention om nya samsamarbetsstrukturer och ökat samarbete i hela programområdet sydvästra Skandinavien. För dessa ÖKS-projekt finns inga specifika delmål formulerade, även om de "delmål och teman som är föreslagna för delprogrammen även kan användas för gemensamma projekt över hela programgeografin om det finns ett tydligt mervärde för den gränsregionala utvecklingen av deltagande från aktörer i båda delprogrammen".¹¹

I vår kvalitativa utvärdering av dessa ÖKS-projekt har vi därför nöjt oss med den övergripande projektindelningen efter de tre programmålen och prioriterade områden. I likhet med delprogrammen Öresund och KASK baseras bedömningen även här på material från projektens hemsidor, status- och slutrapporter, Oxford Researchs tre utvärderingsrapporter samt andra externa källor. Målsuppfyllelsen har liksom tidigare analyserats med avseende på projektens mål, programmets mål och det gränsöverskridande mervärdet.

Det främsta prioriterade området för ÖKS-projekten, såväl budgetmässigt som mätt i antal projekt, är *Främja hållbar ekonomisk tillväxt* följt av *Binda samman regionen*. Främsta Lead Partner i ÖKS-projekten är Lunds universitet med fyra projekt, följt av Business Region Göteborg och Västra Götalandsregionen med två projekt vardera. De fjorton ÖKS-projekters samlade budget fördelad per program mål och projekt illustreras i figuren nedan:

¹¹ Interreg IV A ÖKS (2008), "Program för europeiskt territoriellt samarbete", Interreg IV A Öresund-Kattegatt-Skagerrak 2007-2013, s. 52.

Figur 4.1 ÖKS-projektens budgetmässiga fördelning samt vilket prioriterat område de tillhör

Källa: Oxford Researchs bearbetning av Interreg IV A ÖKS, 2013.

4.1.1 Ökad hållbar ekonomisk tillväxt

De projekt som syftar till programmålet *Ökad hållbar ekonomisk tillväxt* och det prioriterade området *Främja hållbar ekonomisk tillväxt* ska understödja Lissabonstrategin, Göteborgsagendan och motsvarande nationella strategier för att främja ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft, sysselsättning och en hållbar ekonomisk utveckling i regionerna. Projekten ska fokusera på tillväxtfrämjande insatser inom näringslivsutveckling, FoU och högre utbildning, samt tematiskt se närmare på tillväxtnäringar, kluser och miljöer.

Omfattningen av aktiviteter inom det prioriterade området

Sex ÖKS-projekt syftar främst till att främja hållbar ekonomisk tillväxt i ÖKS-regionen. Som Lead Partner för fyra av dessa projekt är Lunds universitet dominerande partner. De projekt som vi har kategoriserat inom området är följande:

Projekt	Projektperiod
REKS Regional nöt- och lammköttproduktion – en tillväxtmotor	2012-01-01 till 2014-12-31
CATE – Cluster for Accelerator Technology	2011-01-01 till 2013-12-31
Silent Spaces	2010-03-01 till 2013-02-28
Framtidskuster – hållbar utveckling i kustsamhällen	2010-01-01 till 2012-12-31
Rekreative ruter	2010-01-01 till 2012-12-31
Nano Connect Scandinavia	2009-05-01 till 2012-04-30

Övergripande måluppfyllelse

Av de avslutade ÖKS-projekten inom detta område är det endast ett projekt som hittills har inkommit med en slutrapport. Detta projekt, *Nano Connect Scandinavia*, lyckades relativt väl med att uppnå målet om att skapa gränsöverskridande samarbeten mellan innovationsmiljöer i Öresundsregionen. Ett konkret resultat är samarbetet mellan Volvo Technology och forskare vid DTU och Lunds universitet. Samarbetet syftar till att lösa energirelaterade utmaningar inom bilindustrin med hjälp av tillämpad forskning inom nanoteknologi. Trots projektens många aktiviteter saknas dock konkreta resultat i form av påvisade företagsetableringar. Projektet bidrog däremot till att skapa nya spinoff-projekt.

Även de avslutade projekten *Framtidskuster* och *Rekreative Ruter*, vilka saknar slutrapporter, hade till viss del som mål att öka antalet företagsetableringar i regionen om än med fokus på att öka antalet besökare. Enligt Oxford Researchs första utvärderingsrapport¹² har det varit svårt för projekt som *Framtidskuster* och *Rekreative Ruter* att involvera företag som projektpartners, vilket även har försvårat möjligheterna att bidra till regional näringslivsutveckling. Enligt projektets senaste statusrapport har *Rekreative Ruter* lyckats genomföra fler aktiviteter för att öka antalet företagsetableringar i regionen än de tjugofyra planerade.

Projektmåluppfyllelse

Fyra av ÖKS-projekten som syftar till detta program mål har avslutats. Av dessa projekt har endast *Nano Connect Scandinavia* inkommit med sin slutrapport. Enligt denna slutrapport uppnådde projektet de flesta av sina kvantitativa målindikatorer. Enligt de övriga tre avslutade projekten, *Rekreative Ruters*, *Framtidskusters* och *Silent Spaces*, senaste statusrapporter uppnår även dessa sina projekt mål.

Nano Connect Scandinavia hade som övergripande mål att utveckla ett funktionellt kompetenskluster inom nanoteknologi i ÖKS-regionen. Projektet resulterade i ett trettiotal seminarier, workshops och konferenser med syftet att informera, diskutera och skapa nätverk bland intressenterna. Ett antal matchmaking-sessioner resulterade i fjorton nya projekt, varav sex gränsöverskridande Öresundsprojekt. De kvantitativa indikatorer som projektet hade vissa problem med att uppnå var nya samarbetsformer, gränsöverskridande lösningar för Triple Helix-samverkan samt profilering och synlighet.

Rekreative Ruter syftade till en samlad marknadsföring av ÖKS-regionen som attraktivt område för vandrings- och friluftsturism, samt att styrka det företagsliv som har sitt ur-

¹² Oxford Research (2011), "Tillväxt genom näringslivssamarbete: En studie av nio Interregprojekts samspel med näringslivet", Utvärderingsrapport 1 för Interreg IV A ÖKS.

sprung i turisternas och boendes användning av vandringsleder. Mer konkret hade projektet som mål att öka antalet besökare i ÖKS-regionen genom att utveckla ett gemensamt koncept för så kallade gateways, det vill säga knutpunkter i det redan existerande vandringsledsätet. Vid tiden för projektets senaste statusrapport ansåg man att målen gällande gateways, ett mobilt informationssystem i form av en "Scandinavian Trails"-app, samt kvalitetssäkring och komplettering av vandrings- och cyklingsleder skulle komma att uppnås, liksom till viss del målet om gemensam marknadsföring. Målet gällande kollektivtrafik liksom ett antal marknadsföringsaktiviteter ansågs däremot inte uppnås. Mobilapplikationen lanserades i november 2012 och uppnådde under de första fyra månaderna mellan 100-500 nedladdningar av mobilapplikationens Android-version.¹³

Framtidskusters mål var att profilera och synliggöra kustområdena inom den dansk-norsk-svenska "ÖKS-triangeln" genom ömsesidigt lärande och utveckling av strategier för hållbar utveckling i kustsamhällen. Projektet har ännu inte inkommit med någon slutrapport. Enligt projektets senaste statusrapport har man bland annat medverkat på den nordiska turismmässan TUR, tagit fram gemensamma rapporter, studier, marknadsförings- och informationsbroschyrer samt anordnat en tvådagarskonferens i Helsingborg och ett antal seminarier. Ett annat konkret resultat var projektets arbete med att skapa en antologi tillsammans med praktiker och teoretiker från olika professioner, organisationer och regioner.

Gränsöverskridande mervärde

Enligt slutrapporten från *Nano Connect Scandinavia* bidrog projektet till att skapa gränsöverskridande mervärde genom projektets breda gränsöverskridande kontaktnät som höjde projektets attraktivitet och resultat. Projektet lyckades skapa fler gränsöverskridande än lokala möten, mellan såväl industri-industri som akademi-industri. Enligt *Framtidskusters* projektansökan skulle projektet skapa ett gränsöverskridande mervärde genom samverkan över gränserna som genererar bättre resursutnyttjande och nyskapande strategier för besöksnäringen inom hela ÖKS-området. På liknande sätt ämnade även *Rekreative ruter* att skapa ett gränsöverskridande mervärde genom en samlad marknadsföring av hela regionen som attraktivt område för vandrings- och friluftsturism. I exempelvis *Rekreative ruter* har skapandet av den gränsöverskridande mobilapplikationen underlättats av samarbetet över gränserna, medan aktiviteterna i vissa av de gateways som har skapats däremot tycks vara mer nationellt inriktade.

I samband med Oxford Researchs andra delrapport genomfördes vidare fallstudier av två av ÖKS-projekten som syftar till detta programområde, och i synnerhet det pågående projektet *CATE* togs upp som ett gott exempel på lyckat näringslivssamarbete.¹⁴ *CATE* har sin bakgrund i beslutet att placera forskningsanläggningarna ESS och MAX IV i Lund och är ett av få projekt som har företag som huvudsaklig målgrupp. Projektet syftar till att öka kompetensen hos regionens företag så att de i framtiden kan leverera komponenter till anläggningar likt ESS och MAX IV. Enligt projektledare Caroline Hansson hade acceleratorsteget inte kunnat byggas om projektet enbart hade genomförts i ett land. Det finns företag i Norge och Danmark som besitter särskilda kompetenser som krävs för att projektet ska ros i land. Därför lämpar sig exempelvis inte regionalfondsprogrammen som

¹³ Google play (2013), "Scandinavian Trails",

<https://play.google.com/store/apps/details?id=org.apache.cordova.RekreativaRutter> (2013-02-25).

¹⁴ Oxford Research (2012), "Gränsöverskridande forskning, innovation och utveckling: En studie av Interregprojekt som syftar till innovation och ny kunskap", Utvärderingsrapport 2 för Interreg IV A ÖKS.

finansieringskälla. ÖKS har drygt nio miljoner invånare som genererar den kritiska massa som behövs för att samla relevanta företag med relevanta kompetenser.

Det nyligen avslutade projektet *Silent Spaces* syftade till att etablera ett kompetenscentrum för industriella lösningar mot vibrations- och ljudstörningar genom nio olika aktiviteter. Enligt projektets senaste statusrapport skulle kompetenscentrumet komma att medföra positiva gränsöverskridande effekter för näringslivsutveckling, utbildning, entreprenörskap och nyföretagande, dock utan att några konkreta resultat gällande detta hittills har påvisats. *Silent Spaces* tycks, baserat på status, slutrapporter och intervjuer, ha delat upp projektaktiviteterna i olika länder och därigenom har det gränsöverskridande mervärdet reducerats till kunskapsdelning mellan länderna istället för att lösa gemensamma problem tillsammans.

4.1.2 Fysiskt, planeringsmässigt och organisatoriskt förbunden region

De projekt som syftar till det andra programmålet "*Fysiskt, planeringsmässigt och organisatoriskt förbunden region*" och prioriterade området *Binda samman regionen* ska ha en strukturell eller institutionell inriktning och binda samman organisationer eller institutioner. Området kan därtill omfatta större samarbetsprojekt inom miljö, planering, transport och infrastruktur.

Omfattningen av aktiviteter inom det prioriterade området

Fem ÖKS-projekt syftar enligt vår kategorisering framförallt till att binda samman regionen. Ett av dessa projekt, *COINCO North*, med Business Region Göteborg som Lead Partner och Oslo Teknopol som norsk projektägare, angav i sin projektbeskrivning att det skulle främja hållbar ekonomisk tillväxt. I likhet med fortsättningsprojektet *COINCO North II* anser vi att projektets syfte och mål stämmer bättre överens med detta område.

Det största ÖKS-projektet som syftar främst till att binda samman regionen är *Next Move* med Vätgas Sverige som Lead Partner och Kunnskapsbyen Lillestrøm som norsk projektägare, och en samlad budget på över 6 miljoner euro. De projekt som vi har kategoriserat inom detta område är följande:

Projekt	Projektperiod
ScandTick - regional samverkan mot fästingburna sjukdomar	2012-09-01 till 2014-12-31
COINCO North II	2011-11-01 till 2014-10-31
Next Move	2011-04-01 till 2014-03-31
VISK	2010-04-01 till 2013-03-31
COINCO North	2009-09-15 till 2011-07-30

Övergripande måluppfyllelse

Av de två avslutade projekten inom detta delmål har *COINCO North* bidragit till att utveckla transport- och infrastruktursystemen i regionen genom lobbyarbete, och *VISK* till att öka kunskaperna och samarbetet kring vattenburen virusmitta. *COINCO North* har

tidigare utvärderats i Oxford Researchs tredje delrapport¹⁵. Enligt utvärderingsrapporten uppnådde projektet sina mål, där de viktigaste resultaten ansågs vara höghastighetsutredningen i Norge, höjd kunskapsnivå om höghastighetståg, samt skapandet av en gränsöverskridande skandinavisk höghastighetsvision. Det pågående projektet *COINCO North II* har viss potential att bidra till att Öresundsregionen går från att vara en gränsregion till en mer sammanhängande region, i den mån projektet uppfyller sina mål.

Projektmålluppfyllelse

Två av de projekt som vi har kategoriserat inom området är hittills avslutade. Dessa är *COINCO North* och *VISK*. Av dessa två projekt har endast *COINCO North* inkommit med sin slutrapport. Enligt slutrapporten uppfyllde *COINCO North* de kvantitativa indikatorer som sattes upp vid projektstart. Det andra avslutade projektet, *VISK*, skulle enligt projektets senaste statusrapport också uppfylla sina mål.

COINCO North och *COINCO North II* syftar till att binda samman olika delar av ÖKS-området genom att arbeta, planera och utreda infrastrukturutvecklingen för miljövänliga transporter och skapa bättre förutsättningar för näringslivsutveckling, innovation, kultur och upplevelser. Projekten fokuserar särskilt på förbättrad transportinfrastruktur i axeln Oslo-Göteborg-Malmö. Målet med det första projektet, *COINCO North*, var att skapa en gemensam förståelse för transport- och näringslivssituationen i regionen, samt att bidra med kunskap för minskade resetider och ett effektivare transportsystem. Enligt projektets slutrapport resulterade det bland annat i synliggörande av regionens territoriella mångfald och potential, kunskap om kopplingen mellan innovation och effektiva transportsystem, en höghastighetsutredning i Norge, ett nytt nätverk för samarbete inom life science-området, bättre utvecklingsplanering på regional nivå, stärkt kulturprofil i regionernas marknadsföring samt etablerande av en gemensam vision för "The Scandinavian 8 Million City" bestående av Oslo-Göteborg-Köpenhamn. Fortsättningsprojektet, *COINCO North II*, och fokuserar mer än sin föregångare på konkreta modeller för finansiering, utveckling och politiska beslut, med syftet att påskynda järnvägsinfrastrukturutvecklingen i "The Scandinavian 8 Million City".

VISK hade som mål att öka kompetensen i ÖKS-området genom att etablera ett kunskapsnätverk för virusrelaterade frågor, framförallt vattenburen virusmitta. Projektet skulle också ta fram en handbok för vatten- och avloppsverksamheter och binda samman organisationer inom vattenförsörjning genom att arbeta fram gemensamma planer för hantering av virusrisker. Enligt den senaste statusrapporten genomförde projektet bland annat ett antal studier, undersökningar och workshops samt utvecklade modeller och metoder för att minska samhällets sårbarhet för vattenburen virusmitta.

Gränsöverskridande mervärde

COINCO North och *COINCO North II* har högt gränsöverskridande mervärde då projekten berör en tågförbindelse mellan Oslo och Köpenhamn och därför behöver involvering av alla de tre länderna. Projektens syfte att binda samman ÖKS-regionen skulle inte heller kunna uppnås i endast ett av länderna. Det gränsöverskridande mervärdet består även av möjligheten att kunna lösa det gemensamma problemet gällande ÖKS-områdets avstånd till övriga delar av den europeiska marknaden. Om projekten uppnår sina långsik-

¹⁵ Oxford Research (2012), "Varaktiga och permanenta samarbeten: En studie av hur Interregprojekt kan skapa gränsöverskridande, varaktiga och permanenta samarbeten", Utvärderingsrapport 3 för Interreg IV A ÖKS.

tiga målsättningar och bidrar till att binda samma innovations- och arbetsmarknaden i ÖKS-regionen skapas ytterligare gränsöverskridande mervärde.

I *VISK* består det potentiella gränsöverskridande mervärdet framförallt av möjligheten att kunna lösa ett gemensamt problem. Det finns inget som konkret som påvisar att projektet inte hade kunnat genomföras separat i de olika länderna. Projektet har således ett lågt gränsöverskridande mervärde som främst tycks bestå i kunskapsdelning.

4.1.3 Ökad vardagsintegration

Projekt som syftar till det tredje och sista programmålet *Ökad vardagsintegration* och prioriterade området *Främja vardagsintegration* ska bryta ner barriärer och skapa konkreta lösningar som underlättar gränsöverskridande kontakter mellan människor, företag och organisationer. Målet med detta område är att det ska vara enkelt att bo, studera, arbeta samt ta del av kultur, natur, sport och föreningsliv i hela regionen.

Omfattningen av aktiviteter inom delområdet

Tre ÖKS-projekt har angett att de främst ska bidra till att främja vardagsintegrationen i ÖKS-regionen. Dessa projekt, som vi således också har kategoriserat inom detta område, är följande:

Projekt	Projektperiod
In Site	2012-01-01 till 2014-09-30
Grænseoverskridende Nordisk Undervisning (GNU)	2011-08-01 till 2014-07-31
Fremtidens (produktions)ledere i bygge- og anlægsbranchen	2011-01-01 till 2013-12-31

Övergripande måluppfyllelse

Då inget av ÖKS-projekten inom detta område ännu har avslutats går det inte heller att bedöma områdets övergripande måluppfyllelse.

Projektmåluppfyllelse

De två pågående projekten *Fremtidens ledere i bygge- og anlægsbranchen* och *GNU* syftar till att främja vardagsintegrationen inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet i ÖKS. *Fremtidens ledere i bygge- og anlægsbranchen* har som mål att skapa ett permanent interregionalt nätverk av branschorganisationer, utbildningsinstitutioner och andra aktörer inom byggbranschen i ÖKS-regionen. Projektet ska även skapa en virtuell plattform med information om kompetensutvecklingsmöjligheter för produktionsledare och ett forum där arbetsgrupper kan utveckla utbildningar som uppfyller de krav branschen står inför. Projektet har hittills lett till två nya utbildningar, ett antal pilotprojekt, en hemsida samt kartläggningar och intervjuundersökningar.

GNU har som mål att etablera ett gränsöverskridande samarbete mellan nio nordiska skolor och arton skolklasser, vilka gemensamt ska planera och genomföra gemensam gränsöverskridande undervisning i ämnena modersmål, naturvetenskap, historia, samhällskunskap och matematik understött av ny teknik. Mer konkret ska detta ske genom etableringen av en rad virtuella "nordiska klasser", där svenska, norska och danska elever

undervisas samtidigt av en gemensam grupp nordiska lärare. Än så länge har det inom projektet bland annat genomförts ett antal pilotprojekt samt utvecklats en kartläggningsrapport.

Det tredje projektet, *In Site*, har som mål att öka kunskapen och intresset för ÖKS-regionens gemensamma kulturarv och historia, samt att skapa en gemensam berättelse om ÖKS-regionen genom fjorton utvalda kulturarvsplatser. Projektet är relativt nystartat och har hittills främst resulterat i etablerade kontakter och möten, en metod för animationsworkshop för ungdomar samt en ny arbetsmodell för ungas delaktighet i ÖKS-områdets kulturarv och identiteter.

Gränsöverskridande mervärde

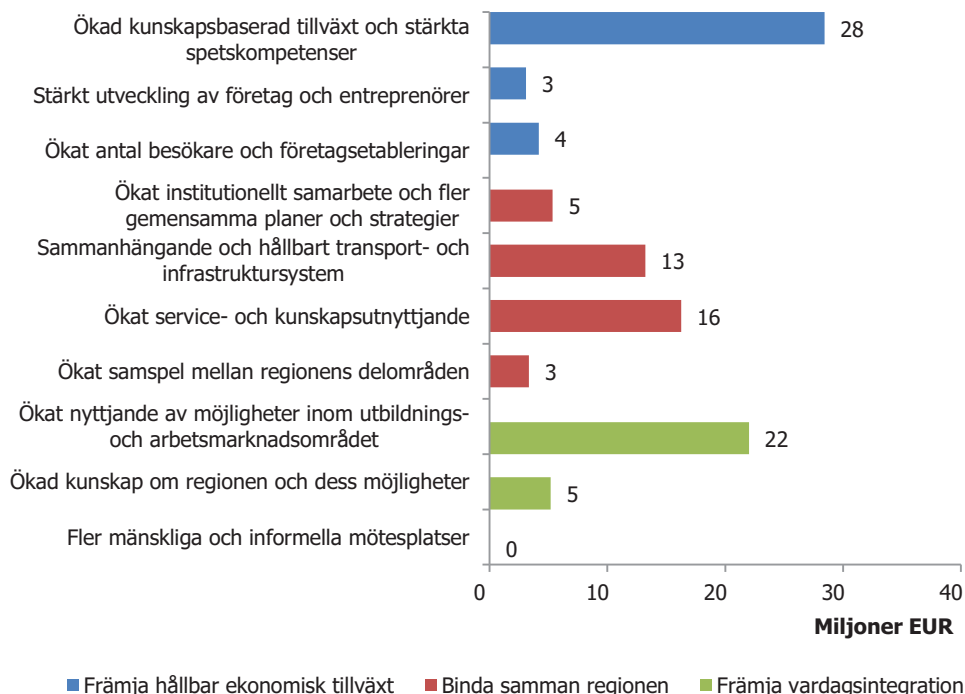
Det gränsöverskridande mervärdet av projekten inom detta område består framförallt i möjligheten att lösa gemensamma problem, få nya infallsvinklar och kunskapsdelning av best practice. Då det inte finns någon reell vardagsintegration i ÖKS-regionen, hamnar mycket av fokus inom detta område på gränsöverskridande kunskapsspridning. Samtidigt har projekt som *GNU* per definition ett högt gränsöverskridande mervärde, då det inte skulle ha gått att skapa nordiska klasser i enbart ett av länderna.

4.2 Måluppfyllelse i delområde Öresund

För att bedöma måluppfyllelsen för de olika prioriterade områdena och delmålen, har det första steget i denna utvärdering varit att kategorisera de olika projekten efter vilket delmål de främst syftar till att uppfylla. Måluppfyllelsen för respektive delmål har analyserats med avseende på projektens mål, programmets mål och det gränsöverskridande mervärdet, enligt diskussionen i avsnitten ovan.

De vanligaste Lead Partners i Öresundsprojekten är, i fallande ordning, Lunds universitet, Region Skåne, Københavns Kommune och Malmö Stad. I figuren nedan presenteras budgetfördelningen per delmål för delområde Öresund.

Figur 4.2 Budgetfördelning per delmål inom delområde Öresund

Källa: Oxford Researchs bearbetning av Interreg IV A ÖKS, 2013.

Det prioriterade område som man har satsats mest på i Öresundsregionen är, enligt vår projektkategorisering, "Binda samman regionen". Vad gäller de olika delmålen så har störst andel av resurserna satsats på det första delmålet "Ökad kunskapsbaserad tillväxt och stärkta spetskompetenser". Av Öresundsprojektens samlade budget står projekten inom detta delmål för hela 28 procent av den totala medfinansieringen. Dessa projekt syftar framförallt till att skapa Triple Helix-samarbeten mellan privata och offentliga aktörer, innovationsmiljöer, forskarparker och andra aktörer inom innovationssystem. En klar majoritet av de 14 projekt som har kategoriserats inom delmålet "Ökad kunskapsbaserad tillväxt och stärkta spetskompetenser" leds av universitet och högskolor, där hela tio projekt har Lunds universitet som Lead Partner.

Det näst mest prioriterade delmålet i Öresund är "Ökat nyttjande av möjligheter inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet", inom det prioriterade området "Främja vardagsintegration", med 22 procent av Öresundsprojektens samlade budget. De femton projekt som har kategoriserats inom detta delmål syftar framförallt till en ökad rörlighet på arbetsmarknaden och utbildningsområdet i Öresundsregionen. Den vanligaste Lead Partnern för projekt som har kategoriserats inom delmålet "Ökat nyttjande av möjligheter inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet" är Københavns Kommune med tre projekt, följt av Region Skåne och Malmö stad med två projekt vardera.

4.2.1 Ökad hållbar ekonomisk tillväxt

En stor del av de projekt som genomförs i delområde Öresund återfinns inom prioritering ett och syftar till att öka hållbar ekonomisk tillväxt. Inom prioriteringen har universitet

och högskolor en framträdande roll och merparten av projekten inom prioriteringen syftar till att uppnå det första delmålet, *öka kunskapsbaserad tillväxt och stärkta spetskompetenser*. Eftersom få av universitetsprojekten utvecklar kommersialiserbara produkter och tjänster är merparten av projekten inom delmålet inriktade på att stärka Öresundsregionens existerande spetskompetenser genom gränsöverskridande samarbete istället för att öka kunskapsbaserad tillväxt.

För de andra två delmålen inom denna prioritering har en betydligt lägre andel projekt genererats. Endast tre fullskaliga projekt har som syfte att bidra till delmålet *Stärkt utveckling av företag och entreprenörer*. Den låga genomförandegraden inom detta delmål kan härledas till att företags- och entreprenörskapsstöd i hög grad är en nationell angelägenhet. Det finns flera befintliga organisationer som arbetar med att öka företags export, och Business Sweden och Eksportrådet är de mest framträdande.

Fyra projekt vill öka antalet besökare och företagsetableringar, vilket är betydligt färre än under den förra programperioden då hela 13 projekt hade som syfte att stärka besöksnäringen i regionen. Då inget av projekten är avslutat och projekten har den svårsmätta uppgiften att stimulera turismen i regionen går det inte i nuläget att peka på några konkreta resultat inom det tredje delmålet. En mer utförlig beskrivning av målpuppfyllelsen inom de tre delmålen ges nedan.

4.2.1.1 Ökad kunskapsbaserad tillväxt och stärkta spetskompetenser

Projekt som syftar till det första delmålet, *Ökad kunskapsbaserad tillväxt och stärkta spetskompetenser*, vill skapa ökad regional tillväxt genom exempelvis Triple Helix-samarbete mellan privata och offentliga aktörer. Genom ökad dialog, koordination och kunskapsdelning ska samarbeten mellan innovationsmiljöer, forskarparker och andra aktörer inom innovationssystem bidra till företagsetableringar och kommersialisering av forskning samt attrahera välutbildad arbetskraft, forskarkompetens och investeringar till Öresundsregionen.

Omfattningen av aktiviteter inom delområdet

Delmålet *Ökad kunskapsbaserad tillväxt och stärkta spetskompetenser* inom delprogram Öresund är det delmål som flest projekt inom Interreg IV A ÖKS syftar till att uppnå. Hela 14 projekt och två förprojekt har detta delmål som övergripande syfte. Projekten inom detta delmål har inte oväntat sin grund i samarbeten mellan universitet och högskolor i Sverige och Danmark. Främsta medfinansierare är Lunds universitet som är Lead Partner i tio av de 16 projekt och förprojekten. Nedan visas de projekt som vi har kategoriserat inom detta delmål:

Projekt	Projektperiod	Projekt	Projektperiod
Foodbest Øresund Fase II	2011-10-01 till 2013-04-30	Øresund Materials Innovation Community (fas 2)	2010-05-01 till 2012-12-31
SWIM – Scandinavian World of Innovative Media	2012-07-01 till 2014-12-31	FoodBEST Øresund	2010-05-01 till 2012-04-30
Medicon Valley – en Life Science region i världsklass	2011-11-01 till 2014-10-31	Vind i Öresund	2008-07-01 till 2011-06-30
Urban Transition	2011-10-01 till 2014-09-30	BrandIt (Fas 2)	2010-04-01 till 2011-03-01

Øresund			
ÖSCH – Öresund Smart Cities Hub	2012-08-01 till 2014-09-01	Systemeksport af cleantech løsninger i Øresundsregionen (Förprojekt)	2010-11-01 till 2011-02-28
Øresund Ecomobility	2009-05-01 till 2012-04-30	BrandIT (Fas 1)	2009-10-01 till 2010-09-30
Energi Öresund	2011-01-01 till 2013-12-31	Medicon Valley Drug Delivery Initiative (Förprojekt)	2010-03-29 till 2010-09-29
Bioraffinaderi Øresund	2010-10-01 till 2013-09-30	Øresund Materials Innovation Community (Fas 1)	2009-10-01 till 2010-07-31

Övergripande delmåluppfyllelse

Universitet och högskolor har tagit en framträdande roll i Interreg IV A ÖKS och flertalet projekt som syftar till att öka kunskapsbaserad tillväxt och stärka spetskompetenser har genererats i programmet. Oxford Research bedömer att den höga frekvensen av projekt inom detta delmål bärgar för en god måluppfyllelse. Merparten av projekten är inriktade på att stärka Öresundsregionens existerande spetskompetenser genom gränsöverskridande samarbete. Styrkeområden som livsmedelsproduktion, vindkraft, hållbara transporter och life science har alla fått fördjupat fokus genom Interregprojekt som syftar att stärka regionens samlade position och forskning inom området.

Delmålet *Ökad kunskapsbaserad tillväxt och stärkta spetskompetenser* poängterar samarbetet mellan privata och offentliga aktörer och efterlyser projekt som innehåller så kallad Triple Helix-samverkan. Detta har projekten inte varit lika fokuserade på att åstadkomma. För att tillväxt ska uppstå behöver forskningsresultaten som tas fram i projekten omsättas i kommersialiserbara produkter eller tjänster. Då flertalet av projekten som drivs inom detta delmål har som främsta syfte att finansiera forskningssamarbeten är få projekt inriktade på att inkludera näringslivet i så hög grad att nya produkter och tjänster kan tas fram.

Det gränsöverskridande mervärdet inom detta delmål är påtagligt genom att spetskompetenser inom olika forskningsområden förs samman och kan komplettera varandra. Dock bygger många av de forskningsdrivna projekten i delprogram Öresund på redan etablerade samarbeten, vilket gör att projektens additionalitet kan ifrågasättas då samarbete skett även utan Interregprojekt.

Projektuppfyllelse

Fem av de 14 fullskaliga projekten och två av förprojekten som vi kategoriserat inom detta delmål är avslutade. Av de fem fullskaliga projekten har två av projekten nått samtliga kvantitativa indikatorer sattes upp vid ansökningstillfället. Dessa är *Vind i Öresund* och *Øresund Ecomobility*.

Vind i Öresund lyckades bidra till delmålet genom att stärka Öresundsregionens position och potential inom området vindenergi genom att knyta samman kompetenser på båda sidor av sundet. Projektet resulterade bland annat i ett nära nätverkssamarbete mellan Danmarks Tekniske Universitet (DTU), Lunds Tekniska Högskola (LTH) och de största privata och offentliga aktörerna inom vindkraft, samt i nya utbildningsmöjligheter och undervisningsformer för kommande ingenjörer. Som ett konkret exempel på detta, steg antalet anmälningar till kurser inom vindenergi vid DTU från 30 vid projektstart till 62 vid

projekt slut. Projektet har även genomfört ett antal konkreta demonstrationsaktiviteter på bland annat Bornholm.

Øresund EcoMobility bidrog till att stärka spetskompetenser i Öresund genom att skapa och samla relevant kunskap om hållbara transporter, att sprida denna kunskap med hjälp av konferenser, seminarier, publikationer och nätverksbyggande, samt att använda kunskapen till att skapa nya initiativ och Interregprojekt. Konkreta mål som projektet har uppnått inkluderar skapandet av tre tematiska kunskapsdelningsnätverk, ett kunskaps- och innovationscentrum, sju kurser för studerande och yrkesarbetande, ett antal böcker och publikationer, samt genomförandet av 55 olika events (jämfört med 35 planerade).

FoodBEST lyckades nå samtliga sina projektmål trots att projektet inte haft den frekvens av aktiviteter som sattes upp vid ansökan och som avspeglas i den kvantitativa måluppfyllelsen. Projektet bidrar på så sätt även till uppfyllnad av delmålet. Syftet med projektet var att stärka Öresundsregionens spetskompetens inom livsmedelsframställning genom att samla aktörer på området för ökat samarbete och för att attrahera EU-initiativet Food Knowledge Innovation Communities (KIC) till Öresundregionen.

De två återstående avslutande projekten inom delmålet har varit kantade av problem. *BrandIT* och *Øresund Materials Innovation Community (ÖMIC)* hade under projektgenomförandet svårt att hålla ett högt aktivitetsgenomförande och har fått avbrytas i förtid. Anledningen till att man var tvungen att stänga ner projekten var projektpartners bristande engagemang i projekten. *ÖMIC* hade svårt att skapa intresse bland projektpartners, vilket berodde på den stora konkurrensen av andra projekt inom materialforskningsområdet. Exempelvis Region Skåne valde att koncentrera sig på det regionalfondsfinansierade TITA-projektet istället för *ÖMIC* och flera delaktiviteter gick därför inte att genomföra. *BrandIT* hade samma problem och missnöje i partnerskapet med projektets framdrift gjorde att Ekonomihögskolan vid Lunds universitet valde att avsäga sitt projektpartnerskap, vilket var början till slutet för projektet som stängdes ner i förtid den 31 mars 2011.

Gränsöverskridande mervärde

Det gränsöverskridande mervärdet på detta område ligger framförallt i att kunna dra nytta av specialiseringar inom olika forskningsområden på olika sidor om Öresund och knyta dessa samman. Inom exempelvis *Vind i Öresund* består det gränsöverskridande mervärdet av att LTH och DTU för första gången har samarbetat inom vindkraft och att de båda universiteten har olika specialiseringar inom vindkraft.¹⁶ Samarbetet ger därför en möjlighet att ytterligare stärka den framskjutna position som Öresundsregionen har inom detta område.

Även *FoodBEST* har dragit nytta av det mervärde som skapas när två regioner med hög kompetens inom ett forskningsområde samarbetar. Genom att föra samman aktörer inom livsmedelsframställning på båda sidor av Öresund skapas den kritiska massa som behövs för att ansöka om att bli en europeisk Knowledge Innovation Communities.

Samtidigt som det finns en hög grad av gränsöverskridande mervärde inom de avslutade projekten inom detta delmål bygger flera av de forskningsdrivna projekten inom delprogram Öresund på redan etablerade samarbeten. *Vind i Öresund* springer exempelvis ur det goda samarbete som institutionen för matematisk statistik vid LTH har med motsvarande institution vid DTU. Om redan etablerade samarbeten finns mellan projektpartners

¹⁶ Intervju med Henrik Madsen 4 oktober 2011.

i projektet kan dess additionalitet anses vara lägre än om två för varandra nya projekt-partners skulle få upp ögonen för vad de kan skapa tillsammans. Samtidigt tyder detta på att det finns stora möjligheter för samarbeten inom fler områden.

Vidare anser svensk Lead Partner för *Vind i Öresund*, Georg Lindgren, att det gränsöverskridande arbetet inte har fungerat fullt ut när det gäller samarbetet med näringslivet, då den svenska projektpartnern främst samarbetat med svenska företag medan de danska samarbetat med danska företag. Detta tror Lindgren beror på att Danmark har en större industri inom vindkraft; *"I Lund arbetar vi inte särskilt mycket med den danska industrin eller omvänt utan kontakterna har främst varit med den regionala industrin."*¹⁷

Projektledaren för *Öresund Ecomobility* påpekar också svårigheterna med att arbeta gränsregionalt. Det gränsöverskridande mervärdet i projektet har ibland varit svårt att uppnå. Projektledaren Jesper König pekar på att Köpenhamn utgör centrum i dansk politik medan det i Skåne är en avsaknad av exempelvis nationella myndigheter. Detta ledde till svårigheter att samla rätt aktörer med rätt rådgivning i projektet.¹⁸

4.2.1.2 Stärkt utveckling av företag och entreprenörer

Detta delmål vill öka samarbeten som syftar till att ge råd och stöd till små och medelstora företag i Öresundsregionen som vill expandera i de angränsande länderna. Projekten inom detta delmål ska även utveckla gränsöverskridande samarbeten mellan offentliga aktörer med syftet att ge information och råd till entreprenörer samt att stimulera entreprenörsandan hos enskilda individer. Delmålet syftar således till att skapa en bredd av såväl unga och innovativa företag som traditionella små och medelstora företag med en hög grad av utvecklingskapacitet.

Vår analys av projektportföljen visar att fem projekt har som huvudsyfte att främja stärkt utveckling av företag och entreprenörer. Dessa är tre fullskaliga projekt och två förprojekt:

Projekt	Projektperiod
Udvikling af Landdistrikterne via Virksomhedsudvikling (UDLAVI)	2012-02-01 till 2014-12-31
Øresund Business Match	2010-01-01 till 2012-12-31
Integrering mellem Bæredygtige Byggeprocesser – med anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi	2009-09-17 till 2012-09-16
Social Innovation 2.0 – utveckla regionens innovationssystem till att passa alla entreprenörer (Förprojekt)	2010-08-01 till 2011-01-31
Innovationsbron.dk (Förprojekt)	2009-12-14 till 2010-04-14

Övergripande delmåluppfyllelse

Få projekt inom delprogram Öresund riktar sig uteslutande mot att stärka företag och entreprenörer. De projekt som har initierats har svårigheter att visa konkreta resultat inom området. Den övergripande bedömningen är därför att delområde Öresund inte har initierat projekt som har kunnat stärka företags och entreprenörers utveckling. De få och

¹⁷ Intervju med Georg Lindgren 14 september 2011

¹⁸ Slutrapport Ecomobility 2012. s. 6

små projekten inom delmålet och projektens resultat är de huvudsakliga anledningarna till att delmålet inte kan anses vara uppfyllt.

Öresund Business Match fick läggas ned i förtid på grund av samarbetsproblem över de nationella gränserna, konflikter kring utbetalningar av projektpengar och kring mätningar av projektmål. Projektet led också av skillnader i administrativ struktur, där de olika aktörerna befann sig på olika nivåer inom det offentliga systemet, av bristande intern kommunikation och informationsspridning samt av att ha en förhållandevis liten organisation som Lead Partner.

Det andra avslutade projektet inom detta delmål, *Integrering mellem Bæredygtige Byggeprocesser*, beskriver i sin senaste statusrapport att projektet hjälper danska och svenska byggföretag att utvecklas genom att projektets resultat finns tillgängligt på projektets hemsida. Huruvida företag har tagit del av denna information och hur det har stärkt dess verksamhet ger projektet ingen information om.

Gemensamt för de båda projekten är att de vaken har involverat företag i projektupstart eller – ansökan. Istället är tanken att de ska komma in i ett senare skede, med begränsade möjligheter att bidra till projektets mål och struktur. Detta riskerar att försvåra förankringen av projektet hos företag och minskar deras delaktighet i projekten.

Det gränsöverskridande mervärdet inom detta delmål består bland annat i att få företag att expandera och söka sig till nya marknader. *Öresund Business Match* hade som enda projekt inom delområdet Öresund denna ambition, men har inte fullt ut lyckats med detta. Avsaknaden av projekt som aktivt försöker expandera företags marknader till andra länder kan bero på att denna typ av service redan finns i form av Business Sweden och Eksportrådet eller ÖresundDirekt.

Projektmålluppfyllelse

Två av de tre fullskaliga projekten som direkt försöker stärka företag och entreprenörer i Öresundsregionen har avslutats. *Öresund Business Match* och *Integrering mellem Bæredygtige Byggeprocesser* avslutades 2011 respektive 2012. Det tredje, *UDLAVI* påbörjades i februari 2012.

Projektet *Öresund Business Match* hade som mål att skapa en plattform där Öresundsregionens små och medelstora företag kan få kännedom om varandra och göra affärer tillsammans. Projektet misslyckades med att leverera resultat i enlighet med ansökan och tidsplan, och lades därför ned i november 2011. Anledningen till att projektet inte nådde sina resultat var att den ursprungliga Lead Partnern Erhverv.net, som är ett kommun-samarbete inom företagsrådgivning på Nordsjälland, avsåg sig rollen som Lead Partner. Detta grundade sig främst i att det saknades bindande samarbetsavtal mellan samverkanspartnerna i projektet, vilket gjorde att man hade svårt att få projektaktörer att engagera sig. Den andra orsaken till varför projektet fick avbrytas är, enligt projektledaren Bent Kiemer, att företagsrådgivningsstrukturerna i Danmark och Sverige ser väldigt olika ut.¹⁹ I Danmark ansvarar små, lokala organisationer för rådgivningen medan denna typ av stöd inte finns på samma sätt i Skåne.

Integrering mellem Bæredygtige Byggeprocesser hade som övergripande mål att bidra till skapandet av en gemensam Öresundsregional byggmarknad. Där skulle offentliga och privata aktörer inom byggbranschen kunna verka gränsöverskridande, med syftet att öka

¹⁹ Intervju med Bent Kiemer 2011-09-12

tjänstehandeln i Öresundsregionen, minska produktionskostnaderna i byggprojekt samt förbättra konkurrenskraften. Projektet är en fortsättning på projektet ICT i Byggsektorn – nätverk för utveckling som genomfördes i Interreg III A Öresund. Konkreta mål som har uppfyllts är att skapa nätverk för diskussioner och möten, skapa regionala översättningar och förståelse för nationella riktlinjer och normer, samt att på längre sikt påverka harmoniseringen av nationella regler. Det treåriga projektet avslutades i september 2012 men har ännu inte inkommit med en slutrapport. De konkreta mål som sattes upp vid projektstart har med största sannolikhet nåtts.

Det tredje projektet som riktar sig mot att främja företags utveckling är *UNDLAVI (Udvikling af Landdistrikterne via Virksomhedsudvikling)*. Projektets övergripande mål är att utveckla en verksamhetsmodell som kan användas av andra kommuner i Öresundsregionen i samband med företagsrådgivning till landsbygdsföretag. Enligt projektets senaste statusrapport består hittills uppnådda resultat av en best practice-studie, en gränsöverskridande workshop och marknadsföring. Enligt projektets best practice-studie kommer det vara svårt för projektet att utveckla en generisk modell som kan användas i hela Öresundsregionen, vilket innebär att projektet kommer att få problem att nå sina mål.

Gränsöverskridande mervärde

Det uppenbara gränsöverskridande mervärdet med Interregprojekt som vill stötta företags utveckling är att skapa kontakter med kunder på andra sidan Öresund och på så sätt öppna upp nya marknader för företagen. Få projekt av detta slag har skapats inom delområde Öresund och det projekt som tydligast försökte hjälpa företag att internationalisera sig genom att utbilda rådgivare som kan både det danska och svenska systemet lades ner. Detta kan som tidigare nämnts härledas till att det redan finns andra sätt att få rådgivning kring hur det är att driva företag på andra sidan Öresund. Det mest framträdande är hemsidan www.oresunddirektbusiness.se som ger konkret information av detta slag samt ÖresundDirekts personliga rådgivning.

4.2.1.3 Ökat antal besökare och företagsetableringar

Projekt inom detta delmål ska bidra till tillväxt genom att öka antalet besökare i Öresundsregionen och utveckla regionen som besöksmål. De projekt som syftar till att uppfylla detta delmål ska även bidra till att profilera och synliggöra regionen genom en fortsatt utveckling av Öresundsregionen som en gränsöverskridande destination. Det finns även ett behov av att profilera regionen för att kunna attrahera utländska investeringsprojekt och företagsetableringar genom ökade möjligheter för kapital, människor och företag att fritt kunna välja sin lokalisering.

Endast fyra projekt och två förprojekt i programmet syftar till att öka antalet besökare och företagsetableringar i Öresundsregionen. Dessa är:

Projekt	Projektperiod
Musikalsk Oplevelsesdesign	2012-09-01 till 2014-12-31
Oresund Event Center	2012-02-01 till 2014-12-31
HUBS – Hållbar utveckling av besöksnäringen – i skuggan av de stora städerna	2010-01-01 till 2013-12-31
Partnerskab for vækst – for flere etableringer og investeringer i Øresundsregionen	2012-04-01 till 2013-06-30

Begivenhedsstrategi for Øresundsregionen (Förprojekt)	2011-03-01 till 2011-09-01
Snapphane- och Göingeland (Förprojekt)	2009-02-15 till 2009-08-15

Övergripande delmåluppfyllelse

Trots att det gränsöverskridande mervärdet inom området anses uppenbart – man kan skapa en destination som innehåller en blandning av två länder – har få projekt initierats som syftar till att stärka Öresundsregionens ställning som turismmål.

Anledningen till att endast tre projekt har som huvudsakligt mål att stärka besöksnäringen i regionen är troligtvis den stora fokuseringen på detta område i den förra programperioden, då hela 13 projekt hade som syfte att stärka turism och profileringen av regionen.²⁰ Vidare anses Öresundsregionen vara svårare att sälja in internationellt i konkurrensen med Copenhagen, som är ett starkare varumärke.

Fokus i projekten som syftar till att öka antalet besökare och företagsetableringar har varit på det förstnämnda. *HUBS – Hållbar utveckling av besöksnäringen – i skuggan av de stora städerna*, *Musikalisk Oplevelsedesign* och *Oresund Event Center* är projekt som vill utveckla besöksnäringen på olika sätt medan *Partnerskab for vækst* är det enda projektet som fokuserar på att attrahera företag och investeringar till Öresundsregionen. Då inget av projekten är avslutat samt att de har den svårämata uppgiften att stimulera turismen i regionen går det inte i nuläget att peka på några konkreta resultat som har åstadkommit.

Projektuppfyllelse

Av projekten är det endast de två förprojekten som i nuläget är avslutade. Förprojektet *Snapphane- och Göingeland* ledde inte till något fullskaligt projekt på grund av att projektägarna inte haft resurser till att gå vidare i ett nytt projekt, medan förprojektet *Begivenhedsstrategi for Øresundsregionen* har fungerat som ett inspel till projektet *Oresund Event Center* som förväntas implementera delar av den strategi som togs fram i förprojektet.

HUBS är det projekt som har kommit längst med sitt genomförande och planerar att avsluta projektet den sista december 2013. Projektet består av två huvudaktiviteter - nätverksbyggande och gemensam kompetensutveckling. Inom den första aktiviteten har projektägarna Destination Borstahusen, Brøndby kommune, Landskrona stad och Svalöv kommun arrangerat gemensamma workshops för att komma fram till hur orterna bäst kan marknadsföra sig som turismmål. Inom den andra huvudaktiviteten har ett antal kompetensutvecklande aktiviteter skett. Bland annat har projektägarna tagit del av kurser i sociala media för att få reda på vilka möjligheter till marknadsföring som finns med dessa kanaler. Projektet har beslutat sig för att inrikta det fortsatta projektarbetet på etablering och marknadsföring av en cykelled som kommer att kallas Tycho Brahe-leden.

Oresund Event Center pågår mellan februari 2012 och december 2014 och syftar till ökad marknadsföring av Öresundsregionen genom att understödja och ge service till existerande regionala och kommunala eventorganisationer på båda sidor om Öresund. De befintliga eventorganisationerna är projektägare och målet med projektet är att professionalisera samarbetet tvärs över Öresund genom kunskapsdelning, kompetens- och eventutveckling samt att understödja arbetet med att attrahera internationella events till regionen.

²⁰ Interreg III A Öresund 2006 "När gränser brydes" s. 80

en. Hittills har projektet anordnat ett antal seminarier och workshops med fokus på konkret eventutveckling inom avgränsade teman relaterade till Öresundsregionens förutsättningar. Projektets mål är att genomföra femton aktiviteter för att öka besöksnäringen i regionen.

Projektet *Musikalsk Oplevelsesdesign* har som mål att bidra till att sätta Öresundsregionen på kartan som ett center för ny teknologi, upplevelsedesign och orkestermusik. Projektet startade i september 2012 och har inte presenterat några resultat ännu.

Det enda projekt som har som uttalat mål att attrahera utländska investeringar är *Partnerskab for vækst*. Tanken är att ett starkt partnerskap mellan Köpenhamn och Malmö ska kunna attrahera företag och investerare till regionen. Mer konkret ska projektet utveckla ett prospekt, i form av en tryckt och en digital karta, som framhäver de väsentliga utbyggnads- och verksamhetsområdena i Malmö och Köpenhamn samt infrastruktur, universitet och högskolor. Projektet ska även utveckla ett paket med anpassat informationsmaterial till företag och investerare samt en strategisk rapport som belyser hur man i framtiden kan främja tillväxt och näringsliv i Köpenhamn och Malmö. Hittills har projektet inte resulterat i några konkreta resultat, vilket kan förklaras med att det är relativt nystartat (april 2012).

Gränsöverskridande mervärde

Inom turismområdet finns god grogrund för gränsöverskridande projekt som kan ge ett stort mervärde. Att marknadsföra Öresundsregionen och inte bara till exempel Köpenhamn eller Malmö ökar konkurrenskraften i jämförelse med andra stora turistmål i Europa. Genom att erbjuda koncept som innefattar både Själland och Skåne kan man spela på kombinationen mellan stad och land men även på det enkla faktum att man kan besöka en region men två länder. Man kan även uppnå synergier genom att arbeta tillsammans, och inte var för sig, med att utarbeta spännande besökspaket. Konzeptutveckling av detta slag var vanliga i den förra programperioden (Interreg III A Öresund) då bland annat Wonderful Copenhagen och Skånesturistråd tog initiativ till projektet VisitOresund. Projektet skapade en gemensam hemsida för internationell marknadsföring av regionen som idag inte finns kvar och på de respektive hemsidorna för Wonderful Copenhagen och Visit Skåne finns inga referenser till Öresundsregionen. Det minskade intresset för att marknadsföra Öresundsregionen kan härledas till att det anses vara ett mindre känt varumärke än Copenhagen och att det därför är svårt att få genomslag för marknadsföringen av det, för internationella turister, mer abstrakta The Oresund Region. Köbenhavn by och Malmö stad har tagit fasta på detta och marknadsför nu sin region under namnet Copenhagen Malmo Region.²¹

Projektet *Oresund Event Center* kan ses som en följd av den ökade nationaliseringen av marknadsföringen av regionen. I projektet skapas inga nya gränsöverskridande nätverk utan man kopplar istället upp sig på de befintliga organisationer som finns. Ur effektivitetssynpunkt ger det mening att inte skapa några nya organisationer eller hemsidor, vilket man utan framgång gjorde i den förra programperioden. Sett ur ett perspektiv av gränsöverskridande mervärde kan projektgenomförandet däremot bli allt för uppdelat och ensidigt svenskt eller danskt.

²¹ <http://hd.se/skane/2013/02/01/copenhagen-malmo-region-ersatter/>

4.2.2 Fysiskt, planeringsmässigt och organisatoriskt förbunden region

Det prioriterade området att binda samman Öresundsregionen och programålet *Fysiskt, planeringsmässigt och organisatoriskt förbunden region* är, med en sammanlagd projektbudget på över 38 miljoner euro, det budgetmässigt största i Öresundsregionen. Med 25 huvudprojekt och åtta förprojekt är detta område även det inom vilket flest Öresundsprojekt har kategoriserats. Det budget- och projektmässigt största delmålet inom detta område är *Ökat service- och kapacitetsutnyttjande*, i fallande prioriteringsordning följt av *Sammanhängande och hållbart transport och infrastruktursystem*, *Ökat institutionellt samarbete och fler gemensamma planer och strategier* samt *Ökat samspel mellan regionens delområden*. Främsta Lead Partners är Lunds universitet (åtta projekt) och Region Skåne (fem projekt).

Den sammantagna måluppfyllelsen inom detta programål får anses som god, då de flesta av de avslutade projekten har lyckats uppfylla sina projektmål och bidra till det prioriterade områdets delmål. Det enda delmålet som vi anser vara delvis uppfyllt är *Sammanhängande och hållbart transport- och infrastruktursystem*, där de flesta projekt har syftat till ett hållbart, snarare än sammanhängande, transport- och infrastruktursystem. Det begränsade antalet projekt som har syftat till delmålet *Ökat samspel mellan regionens delområden* gör också att de sammanlagda resultaten och effekterna inom detta delmål blir relativt begränsade. Överlag har projekten inom detta prioriterade område däremot lyckats med att binda samman Öresundsregionen genom ett ökat institutionellt samarbete samt ökat service- och kapacitetsutnyttjande, i synnerhet inom områdena utbildning, hälsa och sjukvård. En mer ingående beskrivning av måluppfyllelsen inom de olika delmålen följer nedan.

4.2.2.1 Ökat institutionellt samarbete och fler gemensamma planer och strategier

Projekt som syftar till delmålet *Ökat institutionellt samarbete och fler gemensamma planer och strategier* ska bidra till etablering, vidareutveckling och effektivisering av Öresundsregionala samarbetsstrukturer. Detta kan exempelvis ske genom institutionella samarbeten kring gränsöverskridande handlingsplaner, program, strategier, analyser och statistikprojekt för att stärka utvecklingen i Öresundsregionen.

Omfattningen av aktiviteter inom delmålet

Av projekten inom det prioriterade området att binda samman Öresundsregionen är det fyra projekt och ett förprojekt som främst syftar till ett ökat institutionellt samarbete och fler gemensamma planer och strategier. Därtill har vi även valt att kategorisera statistikprojektet *Ørestat III*, vars angivna syfte var att främja hållbar ekonomisk tillväxt, inom detta delmål. Anledningen till detta är att projektets mål stämmer bättre överens med detta delmål än med de inom det prioriterade området *Främja hållbar ekonomisk tillväxt*.

Den främsta Lead Partnern för projekten som kategoriserats inom detta delmål är Lunds universitet som ledde de två projekten *Governance of the Sound of Science* och *PR e-Science*. De projekt som vi har kategoriserat inom delmålet *Ökat institutionellt samarbete och fler gemensamma planer och strategier* är följande:

Projekt	Projektperiod
---------	---------------

Ørestat III	2011-09-01 till 2014-08-30
Algae be gone!	2011-06-01 till 2013-12-31
Öresund Business Over Borders – Tax (BOB-Tax)	2011-01-01 till 2012-03-31
PR e-Science	2010-03-01 till 2011-08-31
Governance of the Sound of Science	2010-02-01 till 2011-03-01
Grønt Byggeri (Förprojekt)	2009-09-01 till 2010-03-31

Övergripande delmåluppfyllelse

Det relativa fåtalet projekt som främst har syftat till att uppfylla delmålet i Öresundsregionen medför att den övergripande måluppfyllelsen för delområdet blir begränsad. De två projekt inom delområdet som är avslutade och som uppnådde sina mål har överlag lyckats med att etablera gränsöverskridande samarbeten. Dessa institutionella samarbetens fortlevnad och omfattning efter projektens avslut är dock alltför osäkra för att vi ska kunna anse att det gränsöverskridande mervärdet inom detta delområde har uppnått sin fulla potential.

Det ska också tilläggas att vissa av projekten som vi har valt att kategorisera inom delmålet *Ökat service- och kapacitetsutnyttjande* kan anses ha haft som sekundärt mål att skapa gränsöverskridande institutionella samarbeten mellan universitet, högskolor och andra utbildningsinstitutioner i Öresundsregionen.

Projektmåluppfyllelse

Tre av projekten samt förprojektet inom delområdet är avslutade. Av de tre hittills avslutade huvudprojekten har två projekt överlag uppnått sina kvantitativa indikatorer. Dessa är projekten *PR e-Science* och *BOB-Tax*.

PR e-Science lyckades med målet att utveckla ett samarbete inom området e-science mellan några av Öresundsregionens akademiska institutioner. Projektets syfte var att kartlägga potentiella samarbetsmöjligheter samt att koordinera befintliga regionala initiativ inom e-science. Projektet resulterade bland annat i en etablerad ambassadörsstruktur, ett nytt kurspaket i beräkningsteknik, en arbetsgrupp för sensorbaserad datahantering, ett antal rapporter och kartläggningar samt ett tiotal potentiella projektidéer för fortsatt samarbete.

BOB-Tax uppnådde också målet att öka det institutionella samarbetet i Öresundsregionen. Projektet syftade till att kartlägga huruvida det fanns skattemässiga barriärer och hinder som minskade små och medelstora företags gränsöverskridande aktiviteter i Öresundsregionen. Projektets långsiktiga vision var att de två skatteadministrationerna SKAT København och Skatteverket södra regionen skulle upplevas som en myndighet, med det strategiska målet att göra det lättare för medborgare och företag att arbeta och driva företag över gränsen i Öresundsregionen. Projektets resultat bestod bland annat av ett antal genomförda workshops och konferenser, en ny samarbetsform mellan SKAT och Skatteverket, en rapport över upplevda gränshinder samt förslag på samarbete i syfte att förbättra information och service till små företag som vill arbeta gränsöverskridande.

Det tredje avslutade projektet inom detta delområde, *Governance of the Sound of Science*, misslyckades med att nå sina mål och avslutades i förtid. Projektet syftade till att binda samman Öresundsregionens aktörer inom området materialvetenskap och att på så sätt skapa synergier mellan pågående initiativ, med fokus på ett samverkansinitiativ mellan projekten *Nano Connect Scandinavia* och *Øresund Materials Innovation Community*.

Projektet hade även som mål att förbättra förutsättningarna för materialvetenskaplig innovation genom att vidareutveckla innovationssamarbeten över flera tematiska ämnesområden. Projektets misslyckande berodde enligt dess slutrapport framförallt på att projektet hade en alltför oklar organisatorisk grund.

Gränsöverskridande mervärde

Genom att binda samman institutioner från Danmark och Sverige kan stordriftsfördelar skapas, olika spetskompetenser utnyttjas och större samarbetsprojekt initieras. För att det gränsöverskridande mervärdet ska kunna utnyttjas till fullo förutsätts dock att de institutionella samarbeten som initieras i projekten är bestående. Det gränsöverskridande mervärdet inom detta delområde består således främst i möjligheten att kunna skapa permanenta gränsöverskridande samarbeten mellan institutioner på båda sidor av Öresund, vilka lever vidare även efter projektens avslutande.

Innan projektet *PR e-Science* initierades fanns redan ett stort antal pågående aktiviteter inom e-science vid flera av regionens universitet, om än med begränsade samarbeten sinsemellan. Även om projektet lyckades uppnå sina projektmål, och bland annat har kartlagt flera gränsöverskridande samarbetsmöjligheter inom e-science, har inget permanent institutionellt samarbete etablerats som resultat av projektet. Projektets resultat bestående av potentiella projektidéer för fortsatt samarbete skulle kunna leda till ett fortsatt institutionellt samarbete, men det finns i nuläget inget som bekräftar detta. Projektet lyckades inte heller skapa ett bestående samarbete kring universitetens grundutbildningar, vilket var en del av projektets ursprungliga målsättning.

Enligt slutrapporten för *BOB-Tax* har det gränsöverskridande samarbetet inom skatteområdet främst fokuserat på strategisk och taktisk nivå, medan den operativa nivån fortfarande är mycket nationellt orienterad. Trots denna begränsning har projektet lyckats skapa ett gränsöverskridande mervärde i form av att de två skattemyndigheterna har lärt känna varandra bättre. Samarbetet mellan SKAT och Skatteverket ska fortsätta att utvecklas och fördjupas även efter projektets utgång.

Det pågående statistikprojektet *Ørestat III* är en vidareutveckling av tidigare Interregprojekt, *Ørestat I* och *Ørestat II*, vilka etablerade gränsregional och jämförbar statistik för Öresundsregionen och dess integrationsprocess i form av den öppna databasen *Ørestat*. *Ørestat III* syftar till att vidareutveckla den Öresundsregionala statistiken och uppgradera den tekniska plattformen för *Ørestat*. Projektets mål är bland annat att ta fram jämförbar statistik och fördjupade underlag inom områdena forskning, innovation, miljö, kultur, hälsa, arbetsmarknad, utbildning, regional ekonomi, näringsstruktur, trafik och infrastruktur. Samtidigt som projektet har ett tydligt gränsöverskridande mervärde skulle detta stärkas ytterligare av att ett institutionaliserat samarbete etablerades istället för att samarbetet fortgår i form av efterföljande fortsättningsprojekt.

4.2.2.2 Sammanhängande och hållbart transport- och infrastruktursystem

Projekt som främst syftar till detta delmål ska utveckla och vidareutveckla sammanhängande och hållbara transport- och infrastruktursystem som möter Öresundsregionens behov. Projekten ska vidare undersöka hur den fysiska kopplingen mellan regionens delar hänger samman och skapa förutsättningar för Öresundsregionen att gå från att vara en gränsregion till en sammanhängande region. Delmålet omfattar även utvecklande av system för att förbättra tillgängligheten i regionen för grupper som har svårt att utnyttja de vanliga transport- och kommunikationssystemen, samt fortsatt utveckling av infrastrukturen och teknologin för avancerade informations- och kommunikationssystem.

Omfattningen av aktiviteter inom delmålet

Sju projekt har som främsta syfte att bidra till ett sammanhängande och hållbart transport- och infrastruktursystem i Öresundsregionen. Tre av projekten har Region Skåne som Lead Partner. Två av dessa projekt, *Grøn STRING Transportkorridor* och *E-mission i Øresundsregionen*, angav i sina respektive projektansökningar att de främst skulle bidra till att främja hållbar ekonomisk tillväxt i Öresundsregionen. Då vi anser att projektens syften och mål stämmer bättre överens med detta delmål, har vi dock valt att istället kategorisera dem här. De projekt som vi har kategoriserat inom delmålet är följande:

Projekt	Projektperiod
Grøn STRING Transportkorridor	2011-12-01 till 2014-11-30
E-mission i Øresundsregionen	2011-01-01 till 2013-12-31
Øresundsmetro – forbedret skinnekapacitet på tværs af Øresundsregionens centrum	2012-01-01 till 2013-10-01
Sound Settlements	2010-01-01 till 2012-12-31
Øresund som cykelregion	2010-01-01 till 2012-12-31
VISÖ – Visualisering av Infrastruktur och Hållbar Stadsutveckling i Øresund	2008-11-01 till 2011-11-01
IBU – Øresund, Infrastruktur og byudvikling – Øresund	2008-07-01 till 2011-03-31

Övergripande delmåluppfyllelse

Av de olika aspekterna som inkluderas i delmålet *Sammanhängande och hållbart transport- och infrastruktursystem* har de flesta av de avslutade projekten fokuserat på hållbart snarare än sammanhängande, och infrastruktursystem snarare än transportsystem.

Det pågående projektet *Øresundsmetro* har dock god potential att kunna bidra till att Öresundsregionen går från att vara en gränsregion till en mer sammanhängande region, i den mån projektet uppfyller sina mål det vill säga. Detsamma gäller även de andra två pågående projekten, *E-mission i Øresundsregionen* och *Grøn STRING Transportkorridor*, vilka syftar till att utveckla ett sammanhängande och hållbart transportsystem i Öresundsregionen. Då det inte har förekommit några projekt som specifikt syftar till att förbättra tillgängligheten i regionen för grupper som har svårt att utnyttja de vanliga transport- och kommunikationssystemen, har denna del av delområdet inte uppfyllts.

Projektuppfyllelse

Fyra av de sju projekten inom delområdet är avslutade. Av dessa fyra projekt har två projekt, *IBU-Øresund* och *Øresund som cykelregion*, lyckats uppfylla alla sina kvantitativa indikatorer, medan *VISÖ* misslyckades. *Sound Settlements* har ännu inte inkommit med en slutrapport, men kommer enligt projektets senaste statusrapport att uppfylla sina mål.

IBU-Øresund lyckades nå projektets mål och bidrog till att utveckla transport- och infrastruktursystemen i Öresundsregionen. Projektets mål var att skapa ett kunskapsunderlag som aktörer i Öresundsregionen kunde samverka kring inom området infrastruktur- och tätortsutveckling. Projektets fyra delaktiviteter bestod av Öresundsregionens infrastruktur och tätortsutveckling, Öresund som internationell transportknutpunkt, Fehmarn Bältförbindelsen betydelse och behovet av en fast förbindelse mellan Helsingör och Helsingborg, samt tvärgående aktiviteter, kommunikation, verktyg och modeller på transportområdet. Projektet resulterade bland annat i genomförandet av ett stort antal olika gränsö-

verskridande möten, externa konferenser, undersökningar och ett fyrtiotal underlagsrapporter. Av dessa behandlar tio underlagsrapporter nya tematiska planer, program och strategier, däribland strategier för hållbar byutveckling, gröna transportkorridorer och den framtida järnvägstrafiken inom och genom regionen. Tre konsultrapporter behandlar samspelet mellan stad och land och tolv underlagsrapporter tillgängligheten inom Öresundsregionen. Därtill har projektet genomfört sex möten med representanter från danska och svenska myndigheter samt tre workshops för att diskutera visionen om Öresundsregionen som en intermodal transportknutpunkt.

Öresund som cykelregion hade som mål att öka cyklandet och cykelturismen i Öresundsregionen, att höja cykelns status som färdmedel samt att skapa ett hållbart kommunikationssystem för cykling. Konkreta resultat av projektet bestod bland annat i en intern och en extern benchmarkingstudie, en cykelkarta och en reseplanerare, ett vägvisningssystem för cykelleder, en turistekonomisk analys, marknadsföring och kampanjer med fokus på cykelpendlare samt underlag för ett låne- och hyrcykelsystem i Öresundsregionen.

Sound Settlements är också avslutat, men har däremot inte inkommit med en slutrapport. Projektet hade som mål att öka kunskapen om potentiella lösningar för hållbar stadsutveckling samt att inspirera till lokalt utvecklingsarbete genom att utnyttja, sammankoppla och utveckla regionala kompetenser i hållbar stads- och bebyggelseplanering. Genom att utveckla scenarier för olika bebyggelse typer och trafiklösningar i fem av Öresundsregionens bostadsområden bidrog projektet till att bygga upp regional kompetens inom hållbara boplatser och till att stärka utvecklingen av nya handlingsprogram, beslutsprocesser och arbetsmetoder. Rent konkret resulterade projektet bland annat i ett antal genomförda seminarier, workshops och studieresor, utveckling av strategier, program och modeller, ett nätverk för regional utveckling samt en hemsida och en databas med best case-exempel.

Det fjärde avslutade projektet inom detta delområde, *VISÖ*, misslyckades med att uppnå sina mål. Projektet var ett samarbete mellan statliga och regionala huvudmän för trafik- och planeringsstrategier på båda sidor av Öresund. Projektet syftade till att utveckla ett planeringsverktyg som skulle göra det möjligt att beräkna, visa och kommunicera konsekvenserna av scenarier för framtida bebyggelse och infrastrukturutveckling i ett gränsregionalt perspektiv. Projektet tvingades avslutas i förtid på grund av ekonomiska problem, och planeringsverktyget kunde därför inte testas i verkligheten.

Gränsöverskridande mervärde

Det gränsöverskridande mervärdet inom detta delmål ligger framförallt i att kunna binda samman regionen genom ett sammanhängande transportsystem, vilket i sin tur kan bidra till att Öresundsregionen ses som en sammanhängande region och hemmamarknad snarare än två nationella grannområden. Att genomföra dessa infrastrukturåtgärder kräver samarbete mellan danska och svenska aktörer och gränsöverskridande samarbete är därför en förutsättning för lyckade projekt inom detta delmål.

Enligt *IBU-Øresunds* slutrapport har det gränsöverskridande mervärdet varit stort, inte minst då projektet har haft 28 deltagande partners från olika delar av Öresundsregionen. Enligt slutrapporten hade projektets resultat inte kunnat uppnås utan dessa partners från båda sidor av Öresund. Enligt Oxford Researchs tredje utvärderingsrapport har *IBU-Øresund* också varit ett framgångsrikt projekt som mer än väl har uppfyllt sina mål. Projektets viktigaste resultat anses vara "den breda upplutningen och att det material som

togs fram i projektet har använts i många olika sammanhang”.²² Några av *IBU-Øresunds* framgångsfaktorer är enligt utvärderingsrapporten projektledarens vana av tidigare projekt, god uppbackning från Interreg-sekretariatet, goda personliga relationer och god bemanning. Enligt projektets slutrapport kommer resultaten från projektet att leva vidare i den ordinarie verksamheten och framtida prioriteringar, även om projektet aldrig kommer att bli ordinarie verksamhet.

Det gränsöverskridande mervärdet av *Øresund som cykelregion* och *Sound Settlements* är något mer begränsat då flera av projektens aktiviteter skulle kunna ha genomförts på enbart en sida av sundet.

Enligt slutrapporten från *Øresund som cykelregion* bestod projektets gränsöverskridande mervärde av exempelvis Øresundsövergripande kartor, reseplanerare och informationsprodukter. Även om dessa produkter hade kunnat tas fram i ett av länderna, har deras framtagande underlättats av det gränsöverskridande samarbetet. Projektet bidrog också till ett gränsöverskridande erfarenhetsutbyte och benchmarking.

4.2.2.3 Ökat service- och kapacitetsutnyttjande

Detta delmål fokuserar på ett stärkt gränsöverskridande samarbete genom ökat erbjudande, utnyttjande och förbättring av gemensamma resurser och gemensam service. De projekt som syftar till detta delmål ska bidra till ett ökat service- och kapacitetsutnyttjande på båda sidor om gränsen, exempelvis inom utbildningsinstitutioner, sjukvård, social omsorg och beredskapstjänster. Projekten kan också bidra till ett ökat gränsöverskridande samarbete mellan till exempel polis, räddningstjänst och tull.

Omfattningen av aktiviteter inom delmålet

Sammanlagt tio huvudprojekt och fem förprojekt har som främsta syfte att bidra till ett ökat service- och kapacitetsutnyttjande i Øresundsregionen. Detta gör även delmålet till det tredje mest prioriterade för Øresundsregionen. Två av dessa projekt, *HH Fjärrvärme* och *ReproHigh*, angav dock i sina respektive projektansökningar att de skulle bidra till att främja hållbar ekonomisk tillväxt i Øresundsregionen, men har istället kategoriserats inom detta delområde då vi anser att projektens syften och mål stämmer bättre överens med detta delmål. Av de tio huvudprojekt som vi har kategoriserat inom detta delmål är främsta Lead Partner Lunds universitet med fyra projekt, följt av Rigshospitalet med två projekt. De projekt som vi har kategoriserat i delområdet är följande:

Projekt	Projektperiod
Etablering af Center for hjertestop i Øreundsregionen	2013-01-01 till 2014-12-31
ReproHigh	2012-09-01 till 2014-12-31
HH Fjärrvärme	2012-01-01 till 2013-12-31
Hjertesygdomme, forebyggelse og behandling rundt om Øresund	2011-01-01 till 2013-12-31
Kompetenscentrum för Evakueringssäkerhet i Øresundsregionen (KESØ)	2010-06-01 till 2013-05-31

²² Oxford Research (2012), "Varaktiga och permanenta samarbeten: En studie av hur Interregprojekt kan skapa gränsöverskridande, varaktiga och permanenta samarbeten", Utvärderingsrapport 3 för Interreg IV A ÖKS, s. 28.

INTERREG – PRO – HIP	2010-04-01 till 2013-04-01
Reprosund	2010-03-01 till 2013-02-28
Centre for Scandinavian Studies	2010-08-01 till 2012-12-31
Musikbroen – Musik- og Kulturskoler i Øresundsregionen	2009-03-01 till 2011-04-01
Ämnesdidaktik (Förprojekt)	2010-10-01 till 2011-03-31
Institutionellt samarbejde mellem Malmö högskola og Roskilde Universitetscenter	2008-09-01 till 2010-12-31
PreDrop (Förprojekt)	2010-04-01 till 2010-09-30
Öresunds Forum för Innovation inom Nano-, Bio-, och Medicinsk Teknologi (FinNBMT) (Förprojekt)	2010-04-01 till 2010-09-30
Campus Øresund Ph.d. Mikro (Förprojekt)	2009-12-01 till 2010-05-31
Praksisorienteret undervisning med lokale cases (Förprojekt)	2010-09-01 till 2010-01-01

Övergripande delmåluppfyllelse

Av de tio huvudprojekten inom delområdet syftar fem till ökat service- och kapacitetsutnyttjande inom hälso- och sjukvård, tre inom utbildning, ett inom evakueringssäkerhet och ett inom fjärrvärme. Inga projekt har däremot syftat till gränsöverskridande samarbeten mellan exempelvis polis och tull.

Delområdet är det största inom det prioriterade området att binda samman Öresundsregionen. Projekten har ett tydligt gränsöverskridande mervärde då de syftar till att binda samman och utnyttja kompetenser på båda sidor av sundet. Överlag har de avslutade projekten inom detta delmål lyckats relativt väl med att uppnå målet om ökat service- och kapacitetsutnyttjande i Öresundsregionen, i synnerhet inom områdena utbildning samt hälso- och sjukvård. Flera av projekten har dessutom lett till nya fortsättningsprojekt, vilket tyder på att de gränsöverskridande samarbeten som har etablerats inom programmet kan leva vidare även efter ursprungsprojektens avslutande.

Projektuppfyllelse

Fem huvudprojekt samt de fem förprojekten inom detta delområde har hittills avslutats. Ett av de avslutade huvudprojekten (*Institutionellt samarbejde mellem Malmö högskola og Roskilde Universitetscenter*) har lyckats med att uppfylla de kvantitativa indikatorer som satts upp vid projektstart. Tre av de avslutade huvudprojekten (*Centre for Scandinavian Studies*, *Reprosund* och *PRO-HIP*) saknar slutrapporter, men har angett i de senaste statusrapporterna att de kommer att uppnå sina projektmål.

Institutionellt samarbejde mellem Malmö högskola og Roskilde Universitetscenter syftade till att etablera och utveckla ett bilateralt institutionellt samarbete inom utbildning, forskning och administration mellan Malmö Högskola och Roskilde Universitet. Projektets resultat bestod av ett antal olika aktiviteter, såsom utbyggnad av forskningssamarbeten, gemensamma utbildningsaktiviteter, samarbete kring forskarutbildning samt utbyte av administrativ personal. Projektet lyckades uppnå projektmålet att etablera fyra olika gränsregionala samarbeten samt ett ytterligare antal aktiviteter, däribland samarbete inom rekrytering av internationella studenter. Projektets mål om studentmobilitet uppnåddes också med i genomsnitt 35-40 studenter per termin, kunskapsutbyte med ett tjugotal deltagare per år samt undervisningsutbyte med ungefär lika många lärare. I

Oxford Researchs tredje utvärderingsrapport²³ konstateras att *Institutionelt samarbejde mellem Malmö högskola og Roskilde Universitetscenter* nådde alla sina mål, med undantag för målet att det bilaterala samarbetet skulle vara modellskapande för skandinaviska universitetssamarbeten vilket endast uppnåddes delvis. I utvärderingsrapporten konstateras också att projektets viktigaste resultat var kartläggningen av vilka kunskapsområden det institutionella samarbetet skulle satsa på.

Centre for Scandinavian Studies hade som huvudmål att institutionellt binda samman Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab vid Köpenhamns universitet med avdelningarna som arbetar med skandinaviska studier på Språk- och Litteraturcentrum vid Lunds universitet. För att uppnå detta skulle projektet ta fram gemensamma strategier för att samordna, koordinera, intensifiera och bevara samarbetet på grund-, master-, doktorand- och forskarnivå. Projektet skulle därtill utföra ett antal pilotprojekt med målet att binda samman aktörer kring konkreta samarbetsprojekt, utöka deras nätverk och skapa gemensamma seminarier och konferenser, samt ta fram en handlingsplan för att marknadsföra och attrahera externa forskare och studenter till centret. Projektet resultat bestod bland annat av genomförda konferenser och workshops, ett antal publikationer, samarbete kring undervisning i nybörjarsvenska för danskar, en utbildningsplan för ett masterprogram med skandinavisk inriktning i Lund, en interskandinavisk och interdisciplinär forskarutbildningskurs, etc.

Reprosund hade som övergripande mål att alla barnlösa par i Öresundsregionen skulle erbjudas en enhetlig och optimal prevention och behandling inom området reproduktiv medicin. Projektet syftade till gemensamma teoretiska och kliniska utbildningsstrukturer, ökad mobilitet för patienter i regionen, nya rutiner för undersökning och behandling, bättre utnyttjande av regionens forskningskompetens, samt förstärkt information till patientorganisationer, skolor och allmänheten. Projektet resulterade bland annat i ett antal gemensamma utbildningsinsatser och informationsrådgivningsrutiner samt ett koncept kring ett högkompetenscentrum.

PRO-HIP syftade till att binda samman och integrera hälso- och sjukvårdsutbudet i Öresundsregionen genom e-baserade servicelösningar såsom ett e-hälsokoncept för rehabilitering och ett bokningssystem för Öresundsmedborgare. Projektet fokuserade särskilt på att optimera behandling och vård för höftpatienter. Projektets resultat bestod bland annat av kompetensutveckling genom workshops, konferenser, studiebesök och kurser, undersökningar, datainsamling och analyser, ett antal utvecklingsprojekt samt informationsfilmer.

Musikbroen syftade till att stärka det institutionella samarbetet mellan ett femtiotal musik- och kulturskolor i Öresundsregionen för att på så vis bidra till att skapa fler och bättre undervisnings- och samspelsmöjligheter för regionens musikskoleelever. På grund av ekonomiska problem avslutades dock projektet i förtid. Projektet uppnådde trots detta vissa resultat. Bland annat etablerades ett nätverk med de inblandade musik- och kulturskolorna, vilket även resulterade i fler gränsöverskridande aktiviteter över sundet däribland talangtävlingen Øresunds Solist.

²³ Oxford Research (2012), "Varaktiga och permanenta samarbeten: En studie av hur Interregprojekt kan skapa gränsöverskridande, varaktiga och permanenta samarbeten", Utvärderingsrapport 3 för Interreg IV A ÖKS.

Gränsöverskridande mervärde

Det gränsöverskridande mervärdet består inom detta delområde framförallt av möjligheterna att uppnå en kritisk massa för att kunna lösa gemensamma problem, vilket också gjordes inom de två hälsoprojekten *Reprosund* och *PRO-HIP*.

Inom *Reprosund* skapas exempelvis ett gränsöverskridande mervärde på reproduktionsområdet genom att ofrivilligt barnlösa på båda sidor av sundet ska kunna söka behandling i ett gemensamt högkompetenscentrum där både danska och svenska spetskompetenser sammanförs. Det etablerade samarbetet och nätverket inom *Reprosund* lever också vidare inom fortsättningsprojektet *ReproHigh*. Det indikerar att projektet lyckades med målet att skapa ett relativt formaliserat gränsöverskridande samarbete i Öresundsregionen. I *PRO-HIP* skapas på motsvarande sätt ett gränsöverskridande mervärde inom området höftoperationer, där det gränsöverskridande samarbetet resulterar i stordriftsfördelar, skapandet av en kritisk massa och sammanförandet av spetskompetenser.

För utbildningsprojekten inom detta delområde handlar det gränsöverskridande mervärdet mer om att kunna skapa komplementaritet genom att binda samman olika spetskompetenser samt av mer generell kunskapsdelning. Då det redan innan projektet *Institutionellt samarbete mellan Malmö högskola og Roskilde Universitetscenter* startade fanns personliga kontakter mellan personal vid de båda lärosätena, består det gränsöverskridande mervärdet från detta projekt främst i formaliseringen av detta samarbete. Det samarbete som etablerades inom detta projekt fortsatte även i form av det nya projektet *En exemplarisk kunskapsregion*, vilket diskuteras under det tredje prioriterade området att främja vardagsintegrationen. Projektet *Centre for Scandinavian Studies* fick också förnyat förtroende för en andra fas, vilken prioriterar de tre aktiviteterna utbildning, forskningsservice och forskningsprojekt samt humanistisk informationsförmedling. I samband med att projektet påbörjade sin andra fas konstaterades dessutom att projektet lyckades väl med att etablera ett formaliserat samarbete mellan personal och studenter i Köpenhamn och Lund samt lade grunden för ett globalt nätverk inom skandinaviska studier med säte i Öresundsregionen.

4.2.2.4 Ökat samspel mellan regionens delområden

Det fjärde och sista delmålet inom det prioriterade området *Binda samman regionen* är att stärka det ömsesidiga sammanhanget och samspelet mellan Öresundsregionens delområden. Projekten som syftar till detta delmål ska belysa hur regionens olika delar påverkas av, bidrar till och drar nytta av integrationsprocessen. Projekten ska också utveckla en djupare kunskap om hur integrationsarbetet i Öresundsregionen, utifrån ett helhetsperspektiv, bättre kan dra nytta av Öresundsregionens ekonomiska, sociala och kulturella mångfald.

Omfattningen av aktiviteter inom delområdet

Endast tre projekt och två förprojekt har ansetts ha som främsta syfte att öka samspelet mellan Öresundsregionens delområden. De projekt som vi har kategoriserat inom delmålet *Ökat samspel mellan regionens delområden* är följande:

Projekt	Projektperiod
Klima Sundet	2010-09-01 till 2012-08-31
Øresundsregionen som kreativ metropol	2008-10-01 till 2011-09-30
Job og kompetencer i Øresundsregionen	2008-06-16 till 2011-06-01
Kommunernas Öresundsplattform (Förprojekt)	2010-01-01 till 2010-07-01
Plattform för Öresundsregional kulturbarometer och kulturstatistik (Förprojekt)	2009-09-01 till 2010-01-31

Övergripande måluppfyllelse

Projektet inom detta delmål har, utifrån projektets förutsättningar och målsättningar, bidragit till ett ökat samspel mellan Öresundsregionens två delområden. I *Job og kompetencer i Øresundsregionen* har detta delmål uppnåtts genom analyser och statistik som belyser hur regionens olika delar kan dra nytta av integrationsprocessen, med fokus på jobb och arbetsmarknadsområdet. I de andra två projekten har detta skett genom skapandet av nätverk mellan regionens kommuner och andra offentliga aktörer, med fokus på klimat i *Klima Sundet* respektive kreativa näringar i *Øresundsregionen som kreativ metropol*. Då endast ett fåtal projekt har syftat till detta delmål är dock programmets sammanlagda resultat och effekter inom delmålet relativt begränsade.

Projektmåluppfyllelse

Samtliga av de tre huvudprojekt och två förprojekt som vi har kategoriserat inom detta delmål är avslutade. Två av huvudprojekten, *Job og kompetencer i Øresundsregionen* och *Klima Sundet*, har överlag uppnått sina kvantitativa mål, medan *Øresundsregionen som kreativ metropol* har uppnått projektets kvantitativa indikatorer i något lägre grad.

Job og kompetencer i Øresundsregionen syftade till att skapa en överblick över arbetsmarknadssituationen i Öresundsregionen. Detta uppnåddes genom ett flertal genomförda analyser, undersökningar och uppföljningar av förändringar på arbetsmarknaden i Öresundsregionen samt genom utveckling av tre olika verktyg. Projektets resultat bestod framförallt av tre centrala produkter: Öresundsbalansen med en överblick över de aktuella jobbmöjligheterna i hela Öresundsregionen, Öresundsprognosen för utvecklingen av arbetskraft och kompetenser i Öresundsregionen till 2020, samt analyser av kompetensbehov och kompetensförsörjning i tillväxtbranscher så som cleantech. Projektet resulterade även i ett fortsättningsprojekt, *Job og uddannelse i Øresundsregionen*, vilket diskuteras under det tredje prioriterade området *Främja vardagsintegrationen*.

Klima Sundet hade som övergripande mål att skapa ett permanent nätverk med klimatsamordnare från kommunerna i Öresundsregionen, för att på så vis skapa god kännedom om regionens klimataktiviteter och på längre sikt bidra till nya gemensamma klimatåtgärder. Projektets resultat bestod framförallt av arrangerandet av åtta workshops om klimatrelaterade teman, etablerandet av ett gränsöverskridande klimatnätverk för Öresundsregionens kommuner samt en hemsida. Projektet lyckades uppnå sina projekt-mål, och med avseende på klimatfrågor även delmålet att öka samspelet mellan Öresundsregionens delområden. Då projektets främsta resultat var det samarbete som genomfördes mellan kommuner på bägge sidor av Öresund och då det i nuläget inte finns några tydliga planer på hur dessa samarbeten kan fortsätta efter projektets avslutande, förblir dock de långsiktiga effekterna av projektet relativt begränsade.

Øresundsregionen som kreativ metropol syftade till att utveckla och etablera permanenta gränsöverskridande kopplingsstrukturer som binder samman kommuner, regioner, företag och medborgare i Öresundsregionen. Projektet bestod av fyra överordnade aktivite-

ter, vilka var kompetensutveckling, kunskapsnätverk, kunskapsutbyte och kunskapsbase-rad innovation, innovativa strategiska modellprojekt, samt kartläggning av kreativa före-tag i Öresundsregionen. Projektet resulterade bland annat i ny kunskap om barnkultur, nätverksutveckling för unga kulturentreprenörer, ett Triple Helix-samarbete mellan kom-muner och universitet samt två publikationer. Då projektet fokuserade på samarbete mellan förvaltningar uppfylldes dock projektets ursprungliga mål gällande företag och tillväxt endast delvis.

Gränsöverskridande mervärde

Det projekt inom delområdet som tydligast har skapat ett gränsöverskridande mervärde är *Job og kompetencer i Øresundsregionen*, då projektet krävde ett samarbete mellan danska och svenska myndigheter för att kunna sammanställa arbetsmarknadsstatistik. De analyser och verktyg som har skapats inom projektet belyser hur en sammanbindning av Öresundsregionens arbetsmarknad kan skapa gränsöverskridande mervärde samt effekti-vare utnyttja de behov och kompetenser som finns på båda sidorna av Öresund. Pro-jektet har också lett till ett fortsättningsprojekt vilket ökar möjligheterna för att initiativet ska kunna institutionaliseras och få bestående gränsöverskridande effekter.

För de andra två projekten inom delområdet är det gränsöverskridande mervärdet något mer begränsat. I slutrapporten för *Klima Sundet* anges exempelvis att en klar majoritet av deltagarna i de aktiviteter som genomfördes i Danmark var danska, och vice versa. Det gränsöverskridande mervärdet av detta projekt förblir således litet, även om en del gränsöverskridande kunskapsöverföring dock ägde rum.

4.2.3 Ökad vardagsintegration

Arbetet att öka vardagsintegrationen i Öresundsregionen sker i en redan, på många sätt, funktionellt integrerad region präglad av ett dagligt flöde av människor mellan Danmark och Sverige. Målet att öka vardagsintegrationen är brett och innehåller delmål av lika bred karaktär. Dessutom kan insatser för ökad vardagsintegration delas in enligt två in-riktningar. Dels insatser som främjar vardagsintegration inom organisationer eller mellan två liknande organisationer på olika sidor sundet. Ett sådant exempel är vardagsintegrat-ion mellan universitetsinstitutioner i Lund respektive Köpenhamn. Det gränsöverskridande mervärdet är avgränsat till organisationerna. En annan typ av vardagsintegration är den som sker på bred front i samhället, till exempel genom att främja ökad rörlighet på ar-betsmarknaden. Sådana insatser når betydligt fler människor i regionen.

Bland delmålen finns en stor bredd i antal och inriktning på projekt. När det gäller *Ökat nyttjande av möjligheter inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet* uppnås målen, sånär som på bristande inriktning mot att öka transparens i utbildnings- och arbetsmark-nadssystem och att undanröja strukturella hinder. Den huvudsakliga fokusen för projekt ligger istället på att främja vardagsintegration för specifika målgrupper såsom studenter eller barn som är anhöriga inom psykiatrin. Måluppfyllelsen är även god när det gäller att öka kunskap om regionen och dess möjligheter, men lägre i delmålet att främja mänsk-liga och informella mötesplatser. Den något sämre måluppfyllelsen beror huvudsakligen beror på avsaknaden av projekt som täcker delmålet bredd. Måluppfyllelsen inom de olika delmålen diskuteras vidare nedan.

4.2.3.1 Ökat nyttjande av möjligheter inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet

Delmålet *Ökat nyttjande av möjligheter inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet* syftar till att öka rörligheten avseende arbete och utbildning hos regionens mänskliga resurser genom undanröjda barriärer och ökade möjligheter. Grupper i utanförskap ska få möjlighet att träda in på arbetsmarknaden och få tillgång till utbildningssystemet genom till exempel vägledning och meritvärdering. Även transparensen i utbildningssystemet ska öka. Delmålet syftar också till att främja gemensamma lösningar på utbildningsområdet, kompetensutveckling och gränsöverskridande mobilitet.

Omfattningen av aktiviteter inom delområdet

Totalt kategoriserar vi 15 projekt och fem förprojekt i Öresundsområdet inom delmålet *Ökat nyttjande av möjligheter inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet*. Antalet projekt inom delmålet gör att Öresundsregionen dominerar insatserna inom Interreg IV A ÖKS för att främja vardagsintegrationen.

Som Lead Partners för projekten står en jämn fördelning mellan svenska och danska aktörer. En majoritet av dessa är universitet och högskolor samt offentliga aktörer som kommuner eller regioner. Nedan visas de projekt som vi har kategoriserat inom detta delmål:

Projekt	Projektperiod	Projekt	Projektperiod
Närinternationalisering i Öresundsregionen/Centre for Scandinavian Studies II	2012-10-01 till 2014-12-31	INDEX: Education Program	2010-11-01 till 2013-10-31
NEO – NGO, Erhvervsliv og det Offentlige	2012-09-03 till 2014-12-31	EIM – Excellence i Mångfald	2011-09-01 till 2013-08-30
Öresundsklassrummet Level 2 – Learning and Action for a Sustainable Öresund	2012-08-01 till 2014-12-31	Öresundsklassrummet – ungas delaktighet i framtidens hållbara samhälle	2010-04-01 till 2013-03-31
Barn som anhöriga inom psykiatri	2012-01-01 till 2014-12-31	Bättre möjligheter på arbetsmarknaden – udvikling af vokseneddannelse i Øresundsregionen	2009-08-01 till 2012-07-31
Migrationsskola for demensvården i Øresundsregionen	2011-10-01 till 2014-09-30	Kulturdriven Innovation	2009-08-01 till 2011-10-31
Job og uddannelse i Øresundsregionen	2011-09-15 till 2014-09-15	Øresundsmodel for interkulturel undervisning i grænseregioner (Förprojekt)	2011-05-01 till 2011-10-01
PreventingDropout	2011-09-15 till 2014-09-14	Model for fælles historieundervisning i Øresundsregionen (Förprojekt)	2011-01-01 till 2011-06-30
Social inklusion af unge i udsatte boligområder	2011-08-01 till 2014-07-30	Använd staden/Brug byen (Förprojekt)	2010-08-30 till 2011-02-28
CareSam – Kvalitetssikring i den offentlige ældreomsorg/äldreomsorg og	2011-01-01 till 2013-12-31	INDEX: Education Program (Förprojekt)	2010-07-01 till 2010-09-30

uddannelse/utbildning i Øresunds regionen			
En exemplarisk kunskapsregion	2011-01-01 till 2013-12-31	Efteruddannelse på Tværs – förutsättningar och möjligheter (Förprojekt)	2009-01-01 till 2009-06-30

Övergripande delmåluppfyllelse

De flesta projekten som syftar till att öka vardagsintegrationen inom utbildning och arbetsmarknad utformar gemensamma utbildningar inom universitet, skola och yrkesutbildning. *CareSam* och *INDEX* är exempel på sådana projekt. Dessutom förekommer flera projekt för att öka tillgängligheten till arbetsmarknad och utbildning för "samhällets svagare grupper", vilket inrymmer projekt riktade mot en bred grupp människor såsom anhöriga barn inom psykiatri och mångfald på arbetsmarknaden. Den höga frekvensen av projekt ger potential för måluppfyllelse, men samtidigt ligger mindre fokus bland projekten på att öka transparensen i regionens utbildnings- och arbetsmarknadssystem och att nyttja möjligheterna inom utbildnings- och arbetsmarknadsområden. Det innebär att få projekt direkt avser att undanröja strukturella barriärer mot rörlighet i arbetslivet och inom utbildning. En anledning till att projekten syftar till att underlätta rörlighet inom ramen för existerande strukturer kan vara svårigheter att påverka de nationella utbildnings- och arbetsmarknadssystemen i länderna.

En anledning till att Öresundsregionen rymmer relativt många projekt för att öka vardagsintegrationen med avseende på utbildning och arbetsmarknad jämfört med KASK är Öresundsregionens ställning som funktionell arbetsmarknadsregion. Under 2011 pendlade ca 18 000 personer dagligen mellan bo- och arbetsplats i Öresund²⁴, vilket är betydligt fler än motsvarande siffra för KASK. Ungefär 7 000 människor arbetspendlar mellan Västra Götalandsregionen och Norge.²⁵

Även om Öresundsbrons tillkomst utgjort det enskilt största bidraget till ökad vardagsintegration²⁶ har forskning visat att det krävs mer än infrastrukturella insatser för att skapa en regional arbetsmarknad.^{27,28,29} Ur denna synvinkel har projektens inriktning potential att bidra till "mjuka" investeringar för en ökad vardagsintegration i Öresundsregionen. Inriktningen på de projekt som har beviljats medel bedöms därför bidra till att delmålet kan är uppnått.

Projekt måluppfyllelse

Trots det stora antalet projekt har endast två fullskaliga projekt och de fem förprojekten inom delmålet avslutats. De två fullskaliga projekten är *Bättre möjligheter på arbetsmarknaden* och *Kulturdriven Innovation*. *Kulturdriven Innovation* har uppfyllt samtliga och *Bättre möjligheter på arbetsmarknaden* majoriteten av sina kvantitativa indikatorer.

²⁴ OECD 2009

²⁵ Gränskommitten, <http://www.granskommitten.com/granspendlare>

²⁶ Örestat III (2012) *Pendlingen över Øresund*, tillgänglig på <http://www.orestat.se/da/node/106>

²⁷ OECD 2009

²⁸ Andersson, Törnquist, Snickars & Öberg 1984

²⁹ Florida 2002

Båda de fullskaliga projekt som avslutats återfinns inom områden av delmålet som fått minst fokus, det vill säga att undanröja barriärer och att öka möjligheterna på arbetsmarknads- och utbildningsområdet. *Bättre möjligheter på arbetsmarknaden* har bidragit till att öka möjligheterna för vardagsintegration genom att främja daglig pendling. Projektet har riktat in sig på branscher med behov av ökad rörlighet från den svenska till den danska sidan av sundet, såsom hälsa, vård, barn, pedagogik och fritid. Dessa hör till de som har identifierats som bristyrken i Danmark respektive överskottsyren i Skåne³⁰. Ett exempel på insats är att projektet har genomfört utbildningar för lärare och vägledare, men projektet har även utvecklat nätverk och identifierat gränshinder i enlighet med sina mål. Däremot har projektet inte nått ända fram när det gäller att utveckla och genomföra nya utbildningsmodeller för pendlare.

Projektet är inte ensamt om att anta en branschvis inriktning och flera andra projekt arbetar likadant för att öka transparensen inom arbetsmarknads- och utbildningsområdet. Ett exempel är *Job og uddannelse i Øresundsregionen* som enligt den externa utvärderingen arbetar i riktning mot sina mål, både när det gäller utbildning och anställningar. I arbetet har projektet tagit hänsyn till såväl arbetskraftsutbud som arbetskraftsefterfrågan på båda sidor sundet. Ett konkret exempel på insats är aktiviteter för att öka danska pedagogers möjligheter att arbeta i Sverige.

Projektet *Kulturdriven Innovation* har, enligt slutrapporten, bidragit till att öka antalet studenter som har erbjudits anställning som kulturanalytiker. Möjligheterna till mobilitet bland studenter och erfarenhetsutbytet över sundet har ökat. Projektet har prövat arbetssätt för att göra studenter inom humaniora integrerade i arbetslivet, bland annat genom att testa gränsöverskridande samarbeten inom områden som green living, stadsplanering och arkitektur samt mat, hälsa och livsstil. Bland pågående projekt med syfte att skapa gemensamma utbildningar inom universitet, skola eller yrkesutbildning förekommer flera som är på god väg att uppnå sina mål, till exempel *En exemplarisk kunskapsregion* som har etablerat en gränsregional doktorandkurs och *Øresundsklassrummet Level 2* som är en fortsättning på *Øresundsklassrummet*.

Gränsöverskridande mervärde

Det gränsöverskridande mervärdet av projekten inom delmålet ligger framförallt i projektens potential att bidra till förverkligande av Öresundsregionen som en mer integrerad arbetsmarknadsregion med förbättrade möjligheter på utbildningsområdet. Likheterna mellan utbildnings- och arbetsmarknadssystemen mellan länderna uppmanar till rörlighet, samtidigt som skillnader hindrar densamma. Skillnaderna mellan länderna, till exempel när det gäller värdering av utbildning, motiverar samverkan.

Kulturdriven Innovation är ett exempel på projekt som bidragit till gränsöverskridande mervärde genom att danska och svenska deltagare och projektpartners fått tillgång till möten inom ramen för konferenser och seminarier. Projektet illustrerar att vardagsintegration, oavsett om den är projektets huvudsyfte eller en effekt av dess verksamhet, uppkommer genom att ökade kontakter blir en naturlig del av vardagen. Deltagarna har samlats kring en gemensam nämnare; kulturanalysen, på ett sätt som inte varit möjligt utan samarbete över sundet. Projektet har inte haft som uttalad ambition att öka vardagsintegrationen i Öresundsregionen, men bidragit till gränsöverskridande mervärde som en direkt effekt av möten över sundet. Samtidigt begränsas mervärdet av svårigheter vad gäller identifikationen av nya gränshinder i form av organisatoriska svårigheter för sam-

³⁰ Öresundskomiteen 2010. 33 Hinder, utmaningar och möjligheter

arbete mellan Lunds och Köpenhamns universitet och kostnader att pendla över bron, vilka projektet lyfter fram i sin slutrapport. Dessa hinder tyder på att projektet inte nått sin fulla potential av gränsöverskridande mervärde.

Det gränsöverskridande mervärdet av programmet beror av projektens förmåga att främja interaktion över sundet. En avgörande faktor för resultat och effekter av Interreg IV A ÖKS är att projekten främjar rörlighet mellan länderna inom branscher och kunskapsområden som är relevanta för Öresundsregionens utveckling. Inom delmålet finns såväl avslutade som pågående projekt som har lyckats angripa gränshinder som hämmar rörlighet inom branscher med olika förutsättningar i Sverige och Danmark. Ökad interaktion inom relevanta branscher kan dessutom bidra till tillväxt genom säkrad kompetensförsörjning på ena sidan och säkrad tillgång till sysselsättning på den andra sidan sundet.

Flertalet projekt som har branschvis inriktning har identifierat branscher som anses relevanta för Öresundsregionens gemensamma utveckling, på båda sidor sundet³¹, vilket bäddar för gränsöverskridande mervärde. *Bättre möjligheter på arbetsmarknaden* är bara ett av flera sådana projekt tillsammans med exempelvis *CareSam* inom äldreomsorgen och *Job og uddannelse i Øresundsregionen* som har förbättrat informationen om arbetstillfällen på andra sidan Öresund³². Bland mervärden av enskilda avslutade projekt sticker *Bättre möjligheter på arbetsmarknaden* ut genom att samverka mellan danska och svenska projektpartners lett till en ökad förståelse för hur gränshinder på arbetsmarknaden och utbildningsområdet kan motverkas. Exempel på hur projektet har bidragit till sådan förståelse är ett förslag till lösning på meritvärderingsproblematiken för personal inom hälsa och sjukvård, vilket också är ett tidigare identifierat hinder i regionen. Ett annat exempel är projektets gränsöverskridande "introduktionsuddannelse" med deltagare från Sverige och Danmark³³.

4.2.3.2 Ökad kunskap om regionen och dess möjligheter

Det andra delmålet för att främja vardagsintegrationen i Öresundsregionen är *Ökad kunskap om regionen och dess möjligheter*, som syftar till att stärka gränskompetensen, sätta regionen högt på den politiska agendan och i den allmänna debatten samt att stärka språkliga och kulturella kunskaper i regionen. Insatser kan exempelvis främja kunskap och skapa tillhörighet i regionen genom kultur-, turism- och fritidsverksamhet eller bidra till ökad kunskap genom ett ökat samarbete inom bibliotek, information och media.

Omfattningen av aktiviteter inom delmålet

Delmålet *Ökad kunskap om regionen och dess möjligheter* är det delmål som innehåller näst flest projekt inom programmet ökad vardagsintegration i Öresund. Totalt drivs sex projekt och två förprojekt av kulturinstitutioner och universitet. Nedan visas de projekt som vi har kategoriserat inom detta delmål:

Projekt	Projektperiod	Projekt	Projektperiod
---------	---------------	---------	---------------

³¹ Öresundskomiteen 2010

³² Oxford Research (2013) Ekstern evaluering af projekt job og uddannelse i øresundsregionen midtvejsevaluering.

³³ Öresundskomiteen 2010

Øresund Media Plattform	2012-05-15 till 2014-12-31	Ørescenen – utveckling av scenkonst för unga	2010-03-01 till 2011-12-31
Teaterdialog Öresund – Ett metod- och kommunikationsutvecklingsprojekt för teater.	2011-05-01 till 2013-10-31	AMAPROF Öresund-gränsöverskridande volontärverksamhet på Archaeological Open Air Museums	2010-02-20 till 2011-12-31
Öreferie – Hållbar närturism i Öresundsregionens landskap	2010-04-01 till 2013-03-31	Fodbold som social integration i Øresundsområdet (Förprojekt)	2010-08-01 till 2011-02-01
Oplev Øresund gennem regional madkultur	2010-09-01 till 2013-03-01	Ind i barokken (Förprojekt)	2010-05-07 till 2010-11-06

Övergripande delmåluppfyllelse

Delmålet att använda kunskapshöjning om regionen och dess möjligheter som medel för vardagsintegration kan innefatta en bredd av aktiviteter inom exempelvis kultur och turism. De projekt som tillsammans ska bidra till att delmålet uppnås inriktas överlag till dessa områden, bland annat genom projekt för att främja teaterverksamhet och scenkonst hos barn, samt turism med fokus på landsbygd och matupplevelser.

Sammantaget återfinns flera olika typer av projekt som tillsammans arbetar i riktning mot att öka gränskompetens och kunskap om regionen och dess möjligheter genom gemensamma upplevelser, sevärdheter och kulturarv, vilket bidrar till uppfyllelse av delmålet. Även om dessa projekt täcker en stor del av de möjligheter som anges i beskrivningen av delmålet finns bara ett projekt, *Øresund Media Plattform*, som syftar till att främja utveckling inom mediabranschen. Delmåluppfyllelsen bedöms i övrigt som god på grund av de relativt många projekt inom området som uppfyller sina projektmål och har ett gränsöverskridande mervärde.

Det fåtal projekt som syftar till att öka språklig och kulturell kunskap i Öresundsregionen överlappar med delmålet *Ökat antal besökare och företagsetableringar* inom det första prioriterade området att främja hållbar ekonomisk tillväxt. Hittills har flera av de pågående projekten inom detta delmål lyckats med att exempelvis etablera och utveckla nätverk, vilket således medför potential för att dessa samarbeten ska kunna bidra till ökad kunskap om regionen och dess möjligheter på längre sikt i den mån nätverken består.

Projektmåluppfyllelse

Av de totalt åtta projekten är tre fullskaliga och båda förprojekten avslutade. Flera av delmållets budgetmässigt största projekt pågår fortfarande. Trots att tre projekt har avslutats har endast ett av de tre fullskaliga projekten lämnat in sin slutrapport och fått den godkänd. För *Oplev Øresund gennem regional madkultur* kan det bero på att projektet avslutades i mars 2013, medan *AMAPROF Öresund* avslutades under 2011 men inte fått sin slutrapport godkänd. Projektet *Ørescenen* avslutades under 2011 och har uppfyllt sina kvantitativa indikatorer. *Ørescenen* är ett ekonomiskt sett begränsat projekt. Projektet har bidragit till etablering av nätverk som har förstärkt samarbetet mellan organisationer inom scenkonst hos barn. Totalt innebär det att 61 scenkonstproducerande organisationer och 37 arrangörer eller förmedlare ingår i nätverken, tillsammans med 22 andra intressenter.

AMAPROF Öresund har enligt sin slutrapport uppnått sina förväntade resultat men slutrapporten har ännu inte godkänts av sekretariatet som nu (april 2013) för in korrigeringar för eventuellt felaktigt redovisad statistik för bland annat kvantitativa indikatorer över måluppfyllelse.

Bland de pågående projekten finns några av delmålens största, det vill säga *Öreferie – Hållbar närturism i Öresundsregionens landskap* och *Teaterdialog Öresund – Ett metod- och kommunikationsutvecklingsprojekt för teater*. *Öreferie* kommer emellertid inte att nå sina projektmål, vilket beror på att projektet kommer att skapa färre turismprodukter än förväntat. Istället fokuserar projektet på gränsöverskridande samarbeten på producentnivå snarare än konsumentnivå. Förhoppningen är att skapa ett mer långsiktigt gränsöverskridande mervärde. *Teaterdialog Öresund* har påbörjat sitt arbete för att skapa, flytta och sprida teaterföreställningar och skapa mobilitet hos teaterpublik i Öresundsregionen. Projektets verksamhet består till stor del av metodutveckling och turnerande föreställningar. Konkreta insatser som har genomförts hittills är kommunikationsinsatser och medarbetarutbyten.

Gränsöverskridande mervärde

Potentialen för de projekt som ingår i delmålet att bidra till gränsöverskridande mervärde finns i förekomsten av gränsöverskridande samarbete mellan projektpartners från olika länder. Eftersom delmålet "*Ökad kunskap om regionen och dess möjligheter*" är brett kan samverkan ske inom flera olika områden, dels inom ramen för kultursatsningar och dels som mer allmänna insatser för kunskaphöjning om regionen. Anledningarna att välja gränsöverskridande samarbete kan skilja sig åt men de flesta projekt inom delmålet uppvisar i sina aktiviteter ett aktivt deltagande av aktörer från båda sidor sundet. De flesta projekten har valt att arbeta inom ramen för kultur och turism, vilket är ett område med god potential för utvecklad samverkan inom den redan välintegrerade regionen. Bakgrunden till samverkan återfinns i projektens identifikation av utvecklingspotential kopplad till regionens integration, till exempel möjligheten till gränsöverskridande planering av turism genom *Öreferie* eller *Oplev Øresund*.

Ørescenen beskriver i sin slutrapport att det aldrig var aktuellt att driva projektet enkom på en sida sundet, utan att det gränsöverskridande arbetet är en del grundtanken med projektet. Även om projektet har underlättat för nyfikna scenkonstaktörer att samarbeta över gränsen genom att synliggöra regelverk och barriärer, vilket var projektets avsikt, har projektet kunnat konstatera att det finns hinder mot fortsatt samverkan. Samarbetet har kantats av politiska beslut och oklarheter när det gäller skattefrågor vilket gör att projektet ifrågasätter om samarbete över sundet lönar sig. *Ørescenen* har däremot lyckats öka kunskapen om förutsättningarna att bedriva scenkonst för barn i regionen bland ett stort antal organisationer som nu ingår i nätverk. Andra projekt som också har bidragit till gränsöverskridande samarbete mellan Danmark och Sverige är till exempel *Teaterdialog* och *AMAPROF*.

4.2.3.3 Fler mänskliga och informella mötesplatser

Det tredje och sista delmålet för att främja vardagsintegrationen i Öresundsregionen, *Fler mänskliga och informella mötesplatser*, ska skapa intresse, ökad samhörighet och större förståelse för varandras kulturer i Öresund. Exempel på projekt inom detta delmål kan vara gränsöverskridande samarbeten för att starta och genomföra ett visst antal aktiviteter med fokus på det mänskliga mötet och med ett flertal målgrupper.

Övergripande delmåluppfyllelse

Inga projekt har haft som främsta syfte att bidra till fler mänskliga och informella mötesplatser i Öresundsregionen, och programmet har således misslyckats med att uppfylla delmålet om att skapa samarbeten och aktiviteter med fokus på informella och mänskliga möten i Öresundsregionen. En anledning till att inga projekt med detta specifika syfte har genererats kan vara den vaga delmålsbeskrivningen.

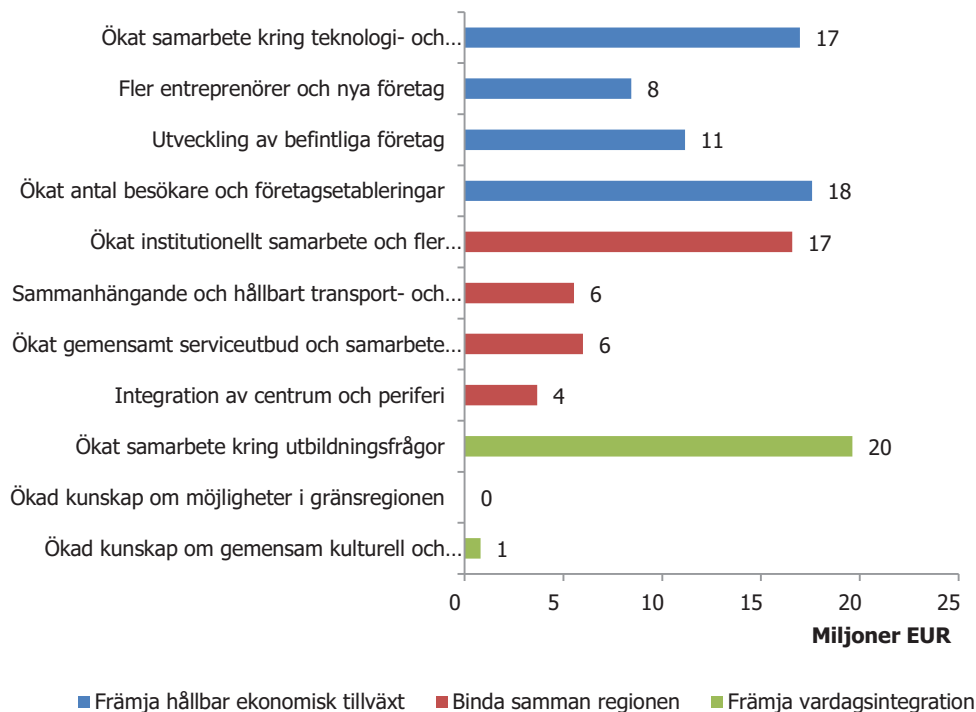
Att programmet brustit i sin uppfyllelse av detta mål tyder på att den sammanlagda måluppfyllelsen för det prioriterade området *Ökad vardagsintegration i Öresund* missgynnas. Samtidigt bör betonas att insatser för att åstadkomma mänskliga och informella mötesplatser som bidrar till vardagsintegration kan förekomma i projekt med andra huvudsyften. Ett exempel är *Kulturdriven Innovation* som har möjliggjort naturliga möten mellan forskare och studenter, vilket bidragit till en förståelse mellan olikheter i den akademiska världen på de båda sidorna sundet.

4.3 Måluppfyllelse i delområde Kattegatt-Skagerrak

I likhet med utvärderingen av måluppfyllelsen i delområde Öresund har det första steget i denna bedömning varit att kategorisera de olika projekten efter vilket delmål de främst syftar till att uppfylla. Måluppfyllelsebedömningen har sedan baserats på material från Oxford Researchs tre utvärderingsrapporter, projektens hemsidor, status- och slutrapporter samt andra externa källor. Måluppfyllelsen för respektive delmål har även här analyserats med avseende på projektens mål, programmets mål och det gränsöverskridande mervärdet.

Region Midtjylland är den vanligaste Lead Partnern i KASK-projekten, följt av Göteborgs universitet och Göteborgs Stad. De vanligaste norska projektägarna är Forskningsparken, Fredrikstad kommune, Havforskningsinstituttet samt Østfold Fylkeskommune med tre projekt vardera. I delområde KASK har mest resurser satsats på det prioriterade området *Främja hållbar ekonomisk tillväxt*, följt av *Binda samman regionen*. Endast tre projekt och tre förprojekt har däremot kategoriserats inom det tredje prioriterade området, *Främja vardagsintegration*, i KASK. I figuren nedan illustreras KASK-projektens samlade budget fördelad per delmål.

Figur 4.3 Budgetfördelning per delmål inom delområde Kattégatt-Skagerrak

Källa: Oxford Researchs bearbetning av Interreg IV A ÖKS, 2013.

De mest prioriterade delmålen i KASK-området är *Ökat samarbete kring utbildningsfrågor* och *Ökat antal besökare och företagsetableringar*, med 17 procent av KASK-projektens samlade budget vardera, följt av delmålen *Ökat samarbete kring teknologi- och kunskapsutveckling* och *Ökat institutionellt samarbete och fler gemensamma planer och strategier* med motsvarande 16 procent vardera.

De projekt som har kategoriserats inom delmålet *Ökat samarbete kring utbildningsfrågor* syftar till ökat samarbete mellan universitet och högskolor samt gemensam vägledning för unga kring yrkes- och utbildningsval, medan de inom delmålet *Ökat antal besökare och företagsetableringar* framförallt syftar till att främja besöksnäringen i regionen. Det kan också tilläggas att den relativa storleken på delområdet *Ökat samarbete kring utbildningsfrågor* till stor del beror på att ett enskilt projekt, *SkanKomp*, som vi har valt att kategorisera inom delområdet, har en total budget på nästan 14 miljoner euro. Även delområdet *Ökat antal besökare och företagsetableringar* påverkas av att ett enskilt projekt, *IKON*, har en samlad budget på över 8 miljoner euro.

4.3.1 Ökad hållbar ekonomisk tillväxt

Det prioriterade området att främja hållbar ekonomisk tillväxt i KASK är med en total projektbudget på över 54 miljoner euro det budgetmässigt största området inom hela programmet. Mätt i antal projekt är området, med 20 huvudprojekt och tio förprojekt, det största i KASK. Det budgetmässigt största delmålet inom detta prioriterade område är *Ökat antal besökare och företagsetableringar*, följt av *Ökat samarbete kring teknologi- och kunskapsutveckling*, *Utveckling av befintliga företag* samt *Fler entreprenörer och nya*

företag. Främsta Lead Partners är Region Midtjylland (fem projekt) och Göteborgs universitet (tre projekt). Främsta norska projektägare är Forskningsparken (tre projekt). Den sammantagna måluppfyllelsen inom detta programområde är relativt hög. De flesta av projekten har uppnått sina projektmål och även bidragit till det prioriterade områdets delmål. Delmålet *Ökat antal besökare och företagsetableringar* får, trots sin budgetmässiga storlek, dock anses som endast delvis uppfyllt. Det beror på att inga konkreta resultat i form av företagsetableringar har påvisats och endast ett projekt har kunnat påvisa ökat antal besökare som resultat av projektet. Måluppfyllelsen inom de övriga delmålen, i synnerhet *Ökat samarbete kring teknologi- och kunskapsutveckling*, har däremot varit relativt hög. En mer utförlig redogörelse för måluppfyllelsen inom programområdets olika delmål följer nedan.

4.3.1.1 Ökat samarbete kring teknologi- och kunskapsutveckling

Projekt som syftar till delmålet *Ökat samarbete kring teknologi- och kunskapsutveckling* ska bidra till en hållbar kunskapsbaserad ekonomisk utveckling av KASK-området genom ett stärkt Triple Helix-samarbete mellan forskningsinstitutioner, offentlig förvaltning och privata företag. Projekten som syftar till detta delmål ska även utveckla kunskap och samarbeten kring utveckling av innovationsmiljöer och kluster, för att på så vis bidra till ett förbättrat tillvaratagande av idéer, forskningsresultat och kommersialisering för den europeiska och globala marknaden.

Omfattningen av aktiviteter inom delmålet

Av de projekt som syftar till att främja hållbar ekonomisk tillväxt i KASK anser vi att det är sju projekt och sex förprojekt som har till främsta mål att öka samarbetet kring teknologi- och kunskapsutveckling i regionen. Detta gör även detta delmål till det näst mest prioriterade för KASK.

Projekten inom delmålet har en relativt stor variation av Lead Partners, där endast Göteborgs universitet (med *Blå bioteknik för hållbara innovationer* och *NORD-OSTRON*) är Lead Partner för fler än ett projekt och endast Universitetet för miljö- och biovetenskap är norsk projektägare för två projekt. De projekt som vi har valt att kategorisera inom delområdet är följande:

Projekt	Projektperiod
Bærekraftig Sjøkrepsfiske	2012-06-01 till 2014-12-31
Implement	2012-01-01 till 2014-12-31
eSenior	2011-08-01 till 2014-07-31
Blå bioteknik för hållbara innovationer	2011-01-01 till 2012-12-31
KASK:VIE – Vidensamarbejde, Innovation, Entreprenørskab	2010-01-01 till 2012-12-31
NORD-OSTRON	2009-06-01 till 2012-05-31
KASK Innovation	2009-03-01 till 2012-02-29
Verksamhetsutveckling Science parks (Förprojekt)	2010-11-01 till 2011-04-30
FISC (Förprojekt)	2010-10-01 till 2011-02-28
SOLar Energy Network – SOLEN (Förprojekt)	2010-01-24 till 2010-09-15
Blå bioteknik för hållbara innovationer (Förprojekt)	2010-05-17 till 2010-08-31
Skandinaviska regioner som tidiga användare av avgasfria fordon (Förprojekt)	2009-10-15 till 2010-03-01

Övergripande delmåluppfyllelse

De flesta projekten inom detta delmål syftade till att utveckla gränsöverskridande Triple Helix-samarbeten eller innovationsmiljöer och kluster, alternativt båda. De samarbeten som etablerades inom *KASK Innovation* och *NORD-OSTRON* lyckades även relativt väl med att bidra till förbättrat tillvaratagande av idéer och forskningsresultat. *KASK Innovation* ledde exempelvis till ett antal patentansökningar med potential för kommersialisering och *NORD-OSTRON* lyckades etablera ett skandinaviskt Triple Helix-kluster inom ostronodlingsområdet. *NORD-OSTRON:s* samarbete med Sveriges första ostronkläckeri, Ostrea Sverige AB, medförde även goda möjligheter till kommersialisering av projektets idéer och forskningsresultat. Enligt Oxford Researchs andra utvärderingsrapport³⁴ kretsade kommersialiseringssprocessen i *NORD-OSTRON* främst kring utveckling av kunskap om hur ostronodling skulle kunna praktiseras i KASK. Denna begränsning ansågs framförallt bero på att projektet arbetade med utveckling av en ny bransch och med nya produktionsmetoder.

Även flera av de pågående projekten inom detta delmål kan komma att bidra till ett ökat samarbete kring teknologi- och kunskapsutveckling, givet att projektens mål uppfylls under projekttiden. I nuläget saknas konkreta resultat gällande exempelvis kommersialisering inom ännu inte avslutade projekt.

Projektuppfyllelse

Av projekten som vi har kategoriserat inom detta delområde är fyra huvudprojekt samt de sex förprojekten avslutade. Av de avslutade huvudprojekten har *KASK Innovation* och *NORD-OSTRON* uppfyllt sina kvantitativa indikatorer. *KASK:VIE* och *Blå bioteknik för hållbara innovationer* har ännu inte har inkommit med sina slutrapporter, men uppnår enligt projektens senaste statusrapporter sina mål.

KASK Innovation syftade till att utnyttja hälsosektorns stora potential för kommersialisering och spridning av forskning och innovation. Projektet resulterade i ett gränsöverskridande samarbete där sjukhusen utnyttjade organisationernas erfarenhet och kunskap kopplad till kommersialisering, forskning och utveckling. Projektets partners byggde också upp en infrastruktur för utveckling av innovationer och kommersialisering av forskning, däribland två innovationsportaler (Idékliniken och Idépolikliniken) för tillvaratagandet av idéer gällande kommersialisering, forskning och innovation inom hälso- och sjukvården. Omkring 500 nya idéer rapporterades och behandlades under projektperioden. Man arbetade vidare med ungefär hälften. Enligt projektets slutrapport bidrog *KASK Innovation* även till 38 nya projekt samt 20 patentansökningar. I Oxford Researchs första utvärderingsrapport diskuteras dock hur *KASK Innovations* fokusering på nyföretagande minskade under projektets gång. Anledningen ansågs dels vara att relativt få privata företag var involverade i projektet, och dels att många av de idéer som projektet fick in syftade till organisatoriska förändringar. Projektet bidrog således främst till att främja hållbar

³⁴ Oxford Research (2012), "Gränsöverskridande forskning, innovation och utveckling: En studie av Interregprojekt som syftar till innovation och ny kunskap", Utvärderingsrapport 2 för Interreg IV A ÖKS.

ekonomisk tillväxt "genom att optimera arbetsinsatsen så att besparingar kan åstadkommas i den offentliga vården".³⁵

NORD-OSTRON syftade till att skapa ett varaktigt samarbete mellan forskning, innovationsstödsystem, myndigheter, entreprenörer och industri för att gemensamt utveckla ostronodling till en ny näring i KASK-området. Projektet resulterade bland annat i arbetsmodellen "Roadmap for Innovation", en handbok för ostronodlare, en ny typ av bioreaktor för mikroalgsodling samt utprovning av tre olika odlingssystem. Därtill lyckades projektet etablera ett skandinaviskt Triple Helix-kluster i form av ett nätverk bestående av entreprenörer, odlare, tillståndsgivande myndigheter, innovationsstöd och forskare.

KASK:VIE avslutades i slutet av 2012, men har ännu inte inkommit med en slutrapport. Projektets mål var att förbättra kunskapsamarbete och matchmaking mellan forskningsmiljöer och verksamheter, att öka antalet kunskapsintensiva verksamheter i KASK-regionen samt att stärka det tvärregionala samarbetet mellan två starka utvecklingsnätverk inom life science respektive energi och miljö. Vid tiden för projektets senaste statusrapport hade *KASK:VIE* uppnått resultat i form av gränsöverskridande lösningar för Triple Helix-samverkan, bland annat genom etablering av ett skandinaviskt kluster inom life science. Projektet hade också arbetat med förenkling av inkubationsmiljöer, matchmaking samt en kandidatutbildning i innovation och entreprenörskap. Dessa väntas på längre sikt bidra till ökade lokaliseringar i KASK-området. *Blå bioteknik för hållbara innovationer* avslutades också i slutet av 2012 och har inte heller inkommit med sin slutrapport. Projektets mål var att stödja kommersialisering av innovativa idéer inom området blå bioteknik, med särskilt fokus på mikroalger, samt att stärka integrationen mellan forskning och näringsliv. Vid tiden för projektets senaste statusrapport bestod uppnådda resultat främst av aktiviteter såsom workshops, seminarier, rapporter, analyser och marknadsföring.

Gränsöverskridande mervärde

I likhet med motsvarande delområde för Öresundsregionen består det gränsöverskridande mervärdet på detta område framförallt i att kunna utnyttja och knyta samman KASK-regionens olika specialiseringar och spetskompetenser samt att uppnå en kritisk massa. Det gränsöverskridande mervärdet av *NORD-OSTRON* bestod exempelvis i att skapa en kritisk massa för att utveckla en hållbar forsknings- och innovationsmiljö för ostronodling samt att sammanföra aktörer med olika spetskompetenser som kan komplettera varandra. Projektet har därtill skapat ett visst gränsöverskridande mervärde i form av utbyte av kompetenser och kunskapsöverföring. Projektet bidrog också till ett förbättrat gränsöverskridande samarbete mellan forskning, entreprenörer och industri. Projektets gränsöverskridande mervärde begränsas av att dess aktiviteter främst tycks ha kretsat kring Sverige, med Göteborgs universitet som Lead Partner samt ett nära samarbete med det svenska företaget Ostrea Sverige AB som projektets enda privata aktören.

Ett exempel på gränsöverskridande mervärde av projektet *KASK Innovation* är att den teknologiska plattform som utvecklades i projektet har exporterats till flera andra sjukhus och hälsoinstitutioner i regionen. I projektets slutrapport konstateras dock att projektet hade för många mål och för få partners för att kunna skapa en kritisk massa. Då de sjukhus som deltog i projektet även tycks ha arbetat mycket var för sig på olika håll, får projektets anses ha haft ett lågt gränsöverskridande mervärde.

³⁵ Oxford Research (2011), "Tillväxt genom näringslivssamarbete: En studie av nio Interregprojekts samspel med näringslivet", Utvärderingsrapport 1 för Interreg IV A ÖKS, s. 29.

4.3.1.2 Fler entreprenörer och nya företag

Projekt som syftar till delmålet *Fler entreprenörer och nya företag* ska bidra till ett mer differentierat och dynamiskt näringsliv genom fler entreprenörer, företagare och företag. Projekten ska även bidra till gränsöverskridande samarbeten mellan institutioner vilka ger nya kunskaper och effektivisering av entreprenörskapsstimulerande åtgärder. Inom detta delmål uppmuntras särskilt gränsöverskridande samarbeten som kan bidra till att bättre tillvarata outnyttjade kompetensresurser och stimulera entreprenörskap hos grupper i utsatta stadsdelar i de större städerna inom KASK.

Omfattningen av aktiviteter inom delmålet

Vi har kategoriserat fem projekt, vars främsta syfte är att bidra till fler entreprenörer och nya företag i KASK-regionen, inom detta delområde. Den främsta Lead Partnern inom detta delområde är Region Midtjylland som leder två av de fem projekten. De projekt som vi har kategoriserat inom delområdet är följande:

Projekt	Projektperiod
Skandinavisk innovationskultur	2012-04-01 till 2014-12-31
KASK Spin-off	2012-01-01 till 2014-12-31
Scandinavian Game Developers	2011-06-01 till 2014-05-31
SE UT! (Samarbeid for Entreprenørskap i Utdanningen)	2010-08-01 till 2013-07-31
KIA – Kreativ Interaksjon i Arbeidslivet	2009-01-01 till 2011-12-31

Övergripande delmåluppfyllelse

Vad gäller konkreta resultat i form av nyetablerade företag i KASK-området är det främst det pågående projektet *Scandinavian Game Developers* som har påvisat detta. Projektet har hittills resulterat i två nya inkubationsmiljöer och fyra nya företag. Även flera av de pågående projekten syftar till att stimulera entreprenörsandan hos individer och företag, även om det än så länge är för tidigt för att avgöra huruvida de kommer att lyckas med detta eller inte. Målet att stimulera entreprenörskap och tillvarata outnyttjade kompetenser hos grupper i utsatta stadsdelar i de större städerna har dock inte uppfyllts, då det inte har genomförts några projekt med detta specifika syfte.

Det ska dock tilläggas att vissa av projekten som vi har kategoriserat under delmålet med huvudsyfte att bidra till utveckling av befintliga företag, såsom *KASK Inkubator* och *Women Business Match*, även hade som sekundärt mål att bidra till fler entreprenörer och nya företag.

Projektuppfyllelse

Även om ett flertal projekt syftar till att stimulera entreprenörskap i KASK-regionen är det i nuläget endast ett av dem som är avslutat. Detta projekt är *KIA*, som lyckades uppnå sina kvantitativa mål.

KIA syftade till att undersöka hur konstnärlig kompetens kan bidra till företags innovationskraft. Projektet genomförde tjugofyra kreativa interaktioner mellan företag och konstnärer samt tre gränsöverskridande tematiska seminarier. Projektet resulterade bland annat i en skandinavisk samarbetsmodell och en webbenkät, vilken påvisade en positiv attitydförändring gällande konstnärlig innovation.

Även flera av de pågående projekten syftar till att stimulera entreprenörsandan hos individer och företag, även om det än så länge är för tidigt för att avgöra huruvida de kommer att lyckas med detta eller inte. Projektet *KASK Spin-off* syftar till att stärka innovationsaktörer och företags förmåga att främja avknoppningar från befintliga företag. Hittills genomförda aktiviteter består bland annat av datainsamling till en best practice-studie och utveckling av en spinn-off-modell.

Projektet *Scandinavian Game Developers* ska bidra till etablering av ett gränsöverskridande samarbete mellan befintliga och potentiella innovationsmiljöer inom spelutveckling, forsknings- och utbildningsinstitutioner, med fokus på användarcentrerad innovation. Projektet har som mål att resultera i fler och bättre spel samt i att flera av områdets talar etablerar företag i KASK-regionen istället för att söka arbete på annat håll. Projektets mål är också att testa inkubatorer för unga entreprenörer, etablera minst femton nya företag och skapa en öppen entreprenörsdatabas med minst femtio skandinaviska företag inom spelindustrin. Hittills har två danska inkubationsmiljöer upprättats i Viborg och Grenaa, inom vilka fyra nya företag har skapats. Därtill syftar projektet *SE UT!* till att utveckla modeller och verktyg för att arbeta med entreprenörskap i gymnasieskolan, och det relativt nystartade projektet *Skandinavisk innovationskultur* till att stärka och utveckla en skandinavisk innovationskultur samt ett stärkt samarbete mellan utbildningsinstitutioner och näringslivet.

Gränsöverskridande mervärde

Det tydligaste gränsöverskridande mervärdet av det enda hittills avslutade projektet inom detta delområde, *KIA*, var en gemensam skandinavisk samarbetsmodell. Bortsett från detta är dock det gränsöverskridande mervärdet av projektet relativt litet, då flera av projektets aktiviteter skulle kunna ha genomförts enbart på en sida av gränsen. Projektet utgör således ett exempel på projekt som har lyckats väl med att uppfylla sina projekt-mål, men trots detta endast i begränsad omfattning har lyckats skapa ett gränsöverskridande mervärde. Projektet har däremot bidragit till gränsöverskridande nätverksskapande och kunskapsdelning.

4.3.1.3 Utveckling av befintliga företag

Projekt som syftar till delmålet *Utveckling av befintliga företag* ska stödja företag som vill expandera i de angränsande länderna och internationellt, för att på så vis frigöra den ekonomiska utvecklingspotentialen som finns i KASK-området. Projekten ska särskilt bidra till att utveckla samarbeten som förbättrar råd och stöd mellan och till små och medelstora företag.

Omfattningen av aktiviteter inom delområdet

Fyra huvudprojekt och ett förprojekt har som främsta mål att utveckla befintliga företag i KASK-området. Den främsta Lead Partnern inom detta delområde är Region Midtjylland som leder två av de fyra huvudprojekten, med Forskningsparken som norsk projektägare. De projekt som vi anser främst syftar till detta delmål, och således har kategoriserat inom delområdet, är följande:

Projekt	Projektperiod
KASK INKUBATOR MATCH	2013-01-01 till 2014-12-31

Skandinavisk infrastrukturkompetens (SIK)	2012-05-21 till 2014-12-31
KASK Inkubator	2010-01-01 till 2012-12-31
Women in Business	2009-01-01 till 2011-12-31
Hållbara system för nöt- och lammköttproduktion (Förprojekt)	2011-03-01 till 2011-08-31

Övergripande delmåluppfyllelse

De två avslutade projekten inom detta delmål, *Women in Business* och *KASK Inkubator*, lyckades relativt väl med att utveckla de befintliga företag som deltog i projektens aktiviteter. Av deltagarna i *Women in Business* svarade exempelvis 75 procent att projektet ökade kapaciteten att arbeta med förnyelse och innovation inom det egna företaget (vilket dock var något lägre än projektets mål på 80 procent), och 91,5 procent att projektet gav ny kunskap om arbetet med kvinnliga entreprenörer.

I Oxford Researchs första utvärderingsrapport³⁶ kategoriseras både *Women in Business* och *KASK Inkubator* som utbildningsprojekt med syftet att stärka små och medelstora företag genom utbildning och mentorskap. Dessa båda projekt lyckades också väl med att involvera företag, där de deltagande företagen särskilt framhöll möjligheterna till nätverksskapande och affärsutveckling som viktiga faktorer till att gå med i projekten. Av de pågående projekten inom detta delmål syftar även *KASK INKUBATOR MATCH* specifikt till att stödja små och medelstora företag, även om det än så länge är för tidigt för att kunna avgöra om projektet kommer att uppfylla sina mål eller inte.

Projektmåluppfyllelse

Av de projekt som vi har kategoriserat inom detta delområde är två huvudprojekt samt förprojektet i nuläget avslutade. De två avslutade huvudprojekten är *Women in Business* och *KASK Inkubator*. *Women in Business* uppnådde sina kvantitativa mål, och *KASK Inkubator* uppnår enligt projektets senaste statusrapport sina mål.

Women in Business syftade till att stärka KASK-regionens konkurrenskraft genom att stimulera innovation, utveckling och hållbar tillväxt i små och medelstora företag som drivs av kvinnor. Projektet hade även som mål att ge ny kunskap om vilka faktorer som påverkar möjligheterna till tillväxt och utveckling av kvinnor som företagare, samt att utforma en gemensam modell för entreprenörskapsfrämjande insatser. Enligt projektets slutrapport lyckades *Women in Business* relativt väl med att stimulera innovation genom att tillföra inspiration, ny kunskap och kompetens till företag och projektets stödsystem. Mer konkreta resultat består av en ny arbetsmodell för kvinnors entreprenörskap, förstärkt innovationsförmåga och tillväxtmöjligheter hos de deltagande företagen, ett gränsregionalt nätverk bestående av kvinnor som företagare, ett stödsystem och aktörer från forskningssektorn, samt en forskningsrapport om framgångsfaktorer för kvinnor som företagare.

KASK Inkubator avslutades i december 2012, men har ännu inte inkommit med en slutrapport. Projektets mål var att kartlägga de regionala innovationssystemen och inkubatorernas roll däri, att utveckla service och erbjudanden vid inkubatorerna samt att etablera gemensamma samarbetsplattformar mellan deltagande företag och inkubatorer. Projektet skulle även erbjuda kompetensutveckling för minst 100 anställda samt ett accelerators-

³⁶ Oxford Research (2011), "Tillväxt genom näringslivssamarbete: En studie av nio Interregprojekts samspel med näringslivet", Utvärderingsrapport 1 för Interreg IV A ÖKS.

program för minst 300 företag. Enligt projektets senaste statusrapport kommer dessa mål att uppnås och projektets resultat ligger även till grund för fortsättningsprojektet *KASK INKUBATOR MATCH*.

KASK INKUBATOR MATCH är en fortsättning på projektet *KASK Inkubator* och pågår från 2013 till 2014. Projektets mål är att sätta igång ett antal konkreta åtgärder som förbättrar utvecklingsmöjligheterna för medverkande aktörer och verksamheter. Detta ska bland annat ske genom aktiviteter och kompetensutveckling av personal vid inkubatorer. Till skillnad från det föregående projektet *KASK Inkubator* ska det nya projektet mer systematiskt involvera och använda partnernas nätverk för matchmaking av verksamheter över gränserna. Dessa aktiviteter ska öka chanserna för verksamheterna att få igång export och möjligheterna till konkreta expansionsplaner. Då projektet befinner sig i startfasen saknas dock statusrapporter och det går således inte att avgöra huruvida projektet kommer att uppfylla sina mål eller inte.

Gränsöverskridande mervärde

I likhet med motsvarande delmål för Öresundsregionen är det uppenbara gränsöverskridande mervärdet med KASK-projekt som vill stötta företags utveckling att kunna skapa kontakter med kunder i andra delar av regionen, och på så sätt öppna upp nya marknader för företagen. Några sådan påvisade gränsöverskridande effekter av de avslutade projekten finns dock inte.

Det främsta gränsöverskridande mervärdet av *Women in Business* var kunskaps- och erfarenhetsdelning över landsgränserna samt målet att lösa ett gemensamt problem. *Women in Business* lyckades också sammanföra företag och forskare, vilket har resulterat i ömsesidig kunskapsöverföring. Enligt Oxford Researchs delrapport³⁷ tonade *KASK Inkubator* under projektets gång ned ambitionen att utveckla nya gemensamma lösningar mellan länderna, och projektet kom istället att fokusera mer på gränsöverskridande kunskaps-spridning. Detta har inneburit att projektet har drivit tre olika företagsrådgivningsförlopp i Region Midtjylland, på Alexanderssoninstitutet i Varberg och på Forskningsparken i Oslo, vilket i sin tur gör att det gränsöverskridande mervärdet i projektet gått förlorat.

4.3.1.4 Ökat antal besökare och företagsetableringar

Bakgrunden till det fjärde och sista delmålet inom det första prioriterade området är att regionerna i KASK-området var för sig är små i ett globalt perspektiv. Projekten inom detta delområde ska således syfta till att gemensamt presentera området för potentiella besökare, investerare, forskare och andra talanger från Europa och övriga världen. De projekt som syftar till delmålet ska även bidra till att öka antalet besökare och företagsetableringar i KASK-området.

Omfattningen av aktiviteter inom delområdet

Sammanlagt fyra projekt och tre förprojekt anses ha som främsta syfte att öka antalet besökare och företagsetableringar i KASK. Budgetmässigt utgör projekten som syftar till detta delmål det största delområdet inom programområdet KASK, med 17 procent av

³⁷ Oxford Research (2011), "Tillväxt genom näringslivssamarbete: En studie av nio Interregprojekts samspel med näringslivet", Utvärderingsrapport 1 för Interreg IV A ÖKS.

KASK-projektens samlade budget. De projekt som vi har kategoriserat inom delområdet är följande:

Projekt	Projektperiod
MARIFUS – Maritime inlands – past, present and future strength	2012-04-01 till 2014-12-31
EVINN – Eventbaseret Innovation	2012-01-01 till 2014-12-31
VER-DI	2009-08-01 till 2012-07-31
IKON – Interregionalt KulturOplevelses Netværk	2009-06-01 till 2012-05-31
EVINN (EEventbaseret INNovation) (Förprojekt)	2010-10-01 till 2011-02-15
Rekreative ruter (Förprojekt)	2009-06-01 till 2009-09-17
Kulturmiljöer (Förprojekt)	2008-12-01 till 2009-03-31

Övergripande delmåluppfyllelse

Av de två avslutade projekten inom detta delmål har framförallt *IKON* lyckats påvisa konkreta resultat, där projektet har bidragit till att öka antalet besökare till de kulturella besöksmålen med 15 procent. Även projektet *VER-DI* har genomfört ett flertal konkreta aktiviteter med syftet att stärka besöksnäringen i KASK-området, även om påvisade resultat i form av ökat besöksantal saknas i projektets slutrapport. Inget av de avslutade projekten inom detta delområde hade som mål att bidra till ökat antal företagsetableringar i KASK.

Båda de pågående projekten *EVINN* och *MARIFUS* har däremot potential för att kunna bidra till såväl ökat antal besökare som företagsetableringar i KASK-regionen. På grund av projektens pågående status går det inte att utvärdera om projekten kommer att uppfylla dessa mål.

Projektmåluppfyllelse

Endast två huvudprojekt samt de tre förprojekten inom delområdet är i nuläget avslutade. De två avslutade huvudprojekten är *IKON* och *VER-DI*, vilka båda har lyckats uppfylla de kvantitativa indikatorer som sattes upp vid projektstart.

IKON syftade till att stärka besöksnäringen i KASK-regionen genom samarbeten mellan kommuner, regioner, muséer och universitet i Norge, Sverige och Danmark. Enligt projektets slutrapport ökade *IKON* kompetensen och samarbetet kring regionens gemensamma historia och kulturarv. Uppnådda resultat bestod bland annat av 100 genomförda aktiviteter för att öka besöksnäringen i gränsområdet, tre forskningsrapporter samt medverkan på TUR-mässan 2012 i Göteborg, där projektets monter besöktes av cirka 10 000 personer. Projektets mål var att öka antalet besökare till de i projektet inkluderade besöksmålen med 10 procent. Enligt projektets slutrapport blev resultatet en ökning på 15 procent, vilket innebär att detta mål uppfylldes mer än väl. Projektet skapade även mobilapplikationen "Kulturupplevelser" vars Android-version har haft mellan 50-100 nedladdningar sedan mars 2012.³⁸

³⁸ Google play (2013), "Kulturupplevelser",

<https://play.google.com/store/apps/details?id=air.com.kulturupplevelser.kulturupplevelser#?t=W251bGwsMSwxLDIxMiwYwYlMnNvbS5rdWx0dXJ1cHBsZXZlbHNlci5rdWx0dXJ1cHBsZXZlbHNlciJd> (2013-03-06).

VER-DI hade som mål att skapa ekonomisk tillväxt och affärsutveckling i naturområden genom att bidra till kompetensutveckling, ökad kunskap och användning av lokal mat, bättre och fler övernattningsmöjligheter, nya upplevelser och aktiviteter, samt förbättrade upplevelser genom ny kommunikationsteknologi. Uppnådda resultat inom projektet bestod bland annat av analyser och rapporter, ett nätverk för utomhuspedagogik, kommunikationskurser som även resulterade i fler frivilliga guider, kompetensutveckling inom användning av lokala livsmedel för kockar, upprättande och märkning av stigar och cykelturer samt utveckling av sportfisketurismen, GPS-undervisning, ett antal kartor, hemsidor och en mobilapplikation.

Gränsöverskridande mervärde

Då de enskilda regionerna inom KASK-området är relativt små sett var för sig, består det gränsöverskridande mervärdet inom detta delområde framförallt i att kunna presentera KASK-området gemensamt för potentiella besökare, investerare, forskare och företag. I både *IKON* och *VER-DI* var även kunskapsdelning över landgränserna ett viktigt gränsöverskridande mervärde. Exempelvis har gränsöverskridande samarbeten underlättat utvecklingen av mobilapplikationer för besökare. Enligt *VER-DI:s* slutrapport minskade dock de gränsöverskridande aktiviteterna och effekterna under projektets gång. I synnerhet de gränsöverskridande analyser som planerades vid projektstart visade sig svåra att genomföra, framförallt på grund av de olika områdenas varierande förhållanden och kunskaper.

4.3.2 Fysiskt, planeringsmässigt och organisatoriskt förbunden region

Programmålet *Fysiskt, planeringsmässigt och organisatoriskt förbunden region* och det prioriterade området att binda samman KASK som region är det näst största i KASK. Sammantaget 15 huvudprojekt och 11 förprojekt har kategoriserats inom detta område. Det budgetmässigt största delmålet inom detta programområde är *Ökat institutionellt samarbete och fler gemensamma planer och strategier*, i fallande prioriteringsordning följt av *Ökat gemensamt serviceutbud och samarbete kring välfärdsfrågor*, *Sammanhängande och hållbart transport- och infrastruktursystem samt Integration av centrum och periferi*. Främsta Lead Partners är Aalborgs Kommune och Västra Götalandsregionen med tre projekt vardera. Främsta norska projektägare, med två projekt vardera, är Havforskningsinstitutet, Høgskolen i Vestfold, Tel-Tek, Vest-Agder Fylkeskommune samt Østfold fylkeskommune.

Den sammantagna måluppfyllelsen inom detta programområde är relativt låg. Det är endast det första och största delmålet, *Ökat institutionellt samarbete och fler gemensamma planer och strategier*, som vi anser har uppfyllts. Därtill har delmålet *Ökat gemensamt serviceutbud och samarbete kring välfärdsfrågor* uppfyllts delvis. Delmålen *Sammanhängande och hållbart transport- och infrastruktursystem* samt *Integration av centrum och periferi* anses däremot inte ha uppfyllts tillfredsställande, vilket till stor del beror på det begränsade antalet projekt som har kategoriserats inom dessa delmål. En mer ingående redogörelse för måluppfyllelsen inom programområdets olika delmål följer nedan.

4.3.2.1 Ökat institutionellt samarbete och fler gemensamma planer och strategier

Det första delmålet för att binda samman KASK-regionen handlar om ökat institutionellt samarbete kring gränsöverskridande handlingsplaner, program och strategier, för en

fortsatt konkurrenskraftig och hållbar utveckling i KASK-området. Projekt som syftar till detta delmål kan exempelvis bidra till ökade samarbeten genom vidareutveckling av nätverk, erfarenhetsutbyte och god praxis, samt gemensamma metodutvecklingsprojekt, analyser och statistikprojekt.

Omfattningen av aktiviteter inom delmålet

Vi anser att nio huvudprojekt och fyra förprojekt främst syftar till att öka det gränsöverskridande institutionella samarbetet i KASK-området. Detta gör delområdet till det mest prioriterade av delmålen som ska binda samman KASK-regionen, och budgetmässigt det tredje största av samtliga delmål inom delprogrammet KASK. Främsta Lead Partners inom detta delområde är Göteborgs universitet, Aalborg Kommune och Chalmers tekniska högskola, vilka är Lead Partners för två huvudprojekt vardera. Havforskningsinstitutet, Tel-Tek och Østfold Fylkeskommune är norsk projektägare för två projekt vardera. De projekt som vi har kategoriserat inom delmålet är följande:

Projekt	Projektperiod
Bärekraftig bruk av energibärande i KASK regionen	2013-01-01 till 2014-12-31
CodS – restaurering och förvaltning av torsk i Skagerrak/Kattegat	2012-07-01 till 2014-12-31
Hav möter land	2010-09-01 till 2013-08-31
Bärkraftigt räkfiske i Skagerrak	2010-07-01 till 2013-06-30
BioM – Odling för bioenergi, vattenmiljövård och markvård	2010-01-01 till 2012-12-31
PRINCIP	2010-01-01 till 2012-12-31
STRAKKS	2009-06-01 till 2012-05-31
CCS – Kattegat/Skagerrak	2009-06-01 till 2011-12-31
SWOT (Analys av styrkor, svagheter, möjligheter och hot för Kattegat-Skagerrak området)	2011-03-08 till 2011-09-09
Kulturpolitikens roll i den regionala samhällsutvecklingen (Förprojekt)	2011-01-01 till 2011-05-31
SMS – Sociala aspekter och Medborgardialog i Stadsplaneringen (Förprojekt)	2010-04-26 till 2010-09-30
Hav möter land (Förprojekt)	2009-08-28 till 2010-02-28
PRINCIP (Förprojekt)	2009-06-08 till 2009-09-17

Övergripande delmåluppfyllelse

Överlag lyckades de avslutade projekten inom detta delmål relativt väl med att bidra till ett ökat institutionellt samarbete och fler gemensamma planer och strategier i KASK-regionen, exempelvis genom att etablera och utveckla gränsöverskridande nätverk, erfarenhetsutbyten, analyser, modeller och lösningar. Vad gäller det gränsöverskridande mervärdet inom detta delområde har i synnerhet *BioM* lyckats väl med att skapa en struktur som garanterar god kunskapsspridning mellan de deltagande länderna.

För de fortsatt pågående projekten inom detta delmål saknas däremot slutrapporter, med slutgiltiga resultat och effekter, varför det ännu inte går att avgöra huruvida dessa projekt kommer att uppnå sina mål eller inte. Det finns även ett antal projekt som ska bidra till ett ökat gränsöverskridande samarbete mellan utbildningsinstitutioner i KASK-regionen, vilka diskuteras under det tredje delmålet *Ökat gemensamt serviceutbud och samarbete kring välfärdsfrågor*.

Projektmålpuppfyllelse

Fem av huvudprojekten samt de fyra förprojekten är hittills avslutade. Av de avslutade huvudprojekten lyckades de två projekt, *SWOT* och *STRAKKS*, generellt sett med att uppfylla sina kvantitativa indikatormål, medan *CCS* inte lyckades med detta i samma utsträckning. De två senast avslutade projekten, *PRINCIP* och *BioM*, har ännu inte inkommit med slutrapporter men uppfyller enligt projektens senaste statusrapporter sina mål.

SWOT syftade till att skapa en bättre översikt över de gemensamma utgångspunkterna för regioner och kommuner i KASK, genom att utarbeta en SWOT-analys för KASK-området. Projektets mål var att ta fram ett antal rekommendationer och vägledningar om insatser utifrån SWOT-analysen. Dessa rekommendationer skulle vägleda det nuvarande och kommande Interreg-programmet för KASK i dess prioriteringar av projekt och tematiska områden. Projektet uppfyllde målet att utarbeta en gemensam SWOT-analys för KASK-området med rekommendationer inför fortsatt arbete.

STRAKKS syftade till att ta fram strategier för stadsutveckling i mellanstora nordiska kunskapsstäder, bland annat genom "urbana laboratorier" för testandet av nya modeller och konkreta ingrepp i stadsutvecklingen. Projektet resulterade bland annat i etablerandet av ett stadsutvecklingsnätverk som stärker kompetensen och utvecklar modeller som främjar en kunskapsbaserad stadsutveckling genom att kombinera näringsliv, kunskapsmiljöer och forskning med stadsutveckling. Andra resultat av projektet bestod av genomförda aktiviteter så som konferenser, workshops och publiceringar, kunskapsinsamling och kunskapsdelning, implementering av teorier i samband med konkreta stadsutvecklingsprojekt, samt en inspirationskatalog om konkurrenskraftig stadsutveckling.

PRINCIP avslutades i slutet av 2012 men har ännu inte inkommit med en slutrapport. Projektet hade som mål att kartlägga KASK-regionernas vinst av att arbeta med energieffektivisering i form av minskad förbrukning, att utifrån konkreta åtgärder ge förslag till visioner samt klimat- och energiplaner för kommuner och regioner i KASK-området, samt att analysera specifika barriärer och konkreta lösningsförslag för energieffektiviseringar inom utvalda sektorer. Projektet skulle också samla in goda erfarenheter från kommuner och regioner i KASK-området, och utifrån detta material sammanställa en inspirations- och aktivitetskatalog för vägledning när kommunerna ska fatta klimatsmarta beslut kring sin energiförsörjning. Projektet resulterade framförallt i en inspirationskatalog med konkreta exempel på klimatsmarta lösningar inom konstruktion, transport samt små och medelstora företag.

BioM avslutades i slutet av 2012, men har inte heller inkommit med någon slutrapport än. Projektet syftade till att samla de kunskaper, erfarenheter och kompetenser i KASK-området inom området biogasproduktion för att gemensamt dokumentera miljöeffekter i samband med biogasproduktion. Projektets övergripande mål var således att stärka och binda samman KASK-regionen på bioenergiområdet, och samtidigt förbättra miljön i sjöar och våtmarker. Uppnådda resultat inom projektet bestod av att det etablerade gränsöverskridande nätverket lyckades utveckla, optimera, demonstrera och implementera ekonomiska och miljömässiga modeller för att skapa en bred och omfattande biogasproduktion i KASK-regionen, samt av ett antal rapporter, artiklar, manualer och andra publikationer.

CCS syftade till att etablera en gemensam infrastruktur och gemensamma lösningar för hantering av koldioxid i KASK-regionen. Projektets mål var att undersöka de ekonomiska och tekniska förutsättningarna för att industrin ska kunna utnyttja en sådan infrastruktur, samt att utnyttja skandinavisk spetskompetens för att hitta gemensamma lösningar och därmed bidra till minskning av koldioxidutsläpp. Projektet lyckades väl med att identifiera, utvärdera och analysera gemensamma lösningar för uppfångning, transport och lagring av koldioxid från stora utsläppskällor i regionen. Projektet misslyckades dock med målet

att etablera ett bestående skandinaviskt CCS-forum, då detta enligt projektets slutrapport kräver mer tid.

Gränsöverskridande mervärde

Det gränsöverskridande mervärdet av *BioM* utgörs framförallt av komplementaritet genom att koppla samman aktörer med olika spetskompetenser inom bioenergiområdet. Projektet har tidigare även utvärderats i Oxford Researchs andra utvärderingsrapport. Där konstateras bland annat att tre gränsöverskridande nätverk och ett antal olika forsknings- och utvecklingsprojekt skapades i projektet. Utvärderingen visade också att projektet hade ett brett partnerskap och en bred förankring regionalt och bland forsknings- och branschorganisationer³⁹. Vid tiden för utvärderingsrapporten konstaterades också att projektet befann sig i ett läge mellan att skapa forskningsmiljöer och – samarbeten, och tillämpad forskning. Projektet lyckades därtill involvera en enskild kommun samt utforma projektet så att spridning av lärande mellan länderna blev så stort som möjligt.

I Oxford Researchs tredje utvärderingsrapport har ytterligare två av projekten inom detta delmål, *CCS* och *STRAKKS*, utvärderats. Enligt utvärderingsrapporten nådde *CCS* de flesta av sina mål och var på så vis framgångsrikt. Anledningen till att projektet misslyckades med att etablera ett nordiskt råd för CCS förklaras med att intresset för CCS ser mycket olika ut i de olika länderna. Trots detta lyckades projektet väl med att bidra till ett flertal nya projekt och gränsöverskridande samarbeten, och projektet fick även relativt stor nationell och internationell uppmärksamhet.

I delrapporten konstateras även att projektet *STRAKKS* uppnådde flera resultat på kommunal nivå och därtill betonades vikten av dialog och nytänkande. Däremot tycks projektets kunskaper och lärdomar inte ha spridits över gränserna på ett optimalt sätt, vilket delvis anses bero på att projektet enbart hade två städer i fokus samt att projektorganisationen inte var tillräckligt gränsöverskridande. Projektet ledde således främst "till lokala resultat snarare än varaktiga och permanenta gränsöverskridande strukturer".⁴⁰

4.3.2.2 Sammanhängande och hållbart transport- och infrastruktursystem

Projekt som syftar till detta delmål ska bidra till en ökad samordning och planering av kommunikationer för att etablera ett så långt som möjligt sammanhängande och enhetligt transportnätverk för hela KASK-området. Till exempel genom kopplingar mellan transportkorridorer, hamnar och terminaler. Projekten inom detta delområde ska även bidra till hållbara gods- och persontransporter med låga utsläpp och liten påverkan på luft och vatten, gemensam planering för överföring av godstransporter från väg till sjöfart och järnväg samt utveckling och användning av miljövänliga drivmedel. På så vis säkras en hållbar utveckling och tillväxt i KASK. På grund av den stora sjöfarten i området ska även samarbeten som kan förebygga och reducera skadeverkningar vid olyckor prioriteras.

³⁹ Oxford Research (2012), "Gränsöverskridande forskning, innovation och utveckling: En studie av Interregprojekt som syftar till innovation och ny kunskap", Utvärderingsrapport 2 för Interreg IV A ÖKS.

⁴⁰ Oxford Research (2012), "Varaktiga och permanenta samarbeten: En studie av hur Interregprojekt kan skapa gränsöverskridande, varaktiga och permanenta samarbeten", Utvärderingsrapport 3 för Interreg IV A ÖKS, s. 19.

Omfattningen av aktiviteter inom delmålet

Tre projekt och lika många förprojekt anses ha som främsta syfte att binda samman KASK-regionen genom att bidra till ett sammanhängande och hållbart transport- och infrastruktursystem. Största Lead Partner inom detta delområde är Västra Götalandsregionen och största norska projektägare är Høgskolen i Vestfold. De projekt vi har kategoriserat inom delmålet är följande:

Projekt	Projektperiod
SOROS – Scandinavian Ocean Radar Observing System	2012-04-01 till 2013-11-30
MARKIS	2010-05-01 till 2013-04-30
Nordiske Cykelbyer	2009-01-01 till 2011-12-31
IMIKASK (Förprojekt)	2010-12-01 till 2011-07-31
Skandinavisk kanalsamverkan (Förprojekt)	2010-11-15 till 2011-03-15
MARKIS (Förprojekt)	2009-11-01 till 2010-03-31

Övergripande delmåluppfyllelse

Även om projekten inom detta delmål har lyckats relativt väl med att uppnå sina projektmål innebär projektens begränsade antal att programmets sammanlagda resultat och effekter på transport- och infrastrukturområdet är relativt begränsade i KASK-regionen. Exempelvis så syftade inga projekt direkt till att skapa ett enhetligt och sammanhängande transportsystem i KASK, och inte heller till intermodala lösningar för överföring av godstransporter från väg till järnväg. Om de pågående projekten *MARKIS* och *SOROS* uppfyller sina målsättningar finns dock goda förutsättningar för att dessa ska kunna bidra till en mer hållbar och säkrare sjöfart i KASK-området.

Projektmåluppfyllelse

Av de projekt som vi har kategoriserat inom delmålet är det endast *Nordiske Cykelbyer* och de tre förprojekten som i nuläget är avslutade. Det enda avslutade huvudprojektet, *Nordiske Cykelbyer*, lyckades i stort sett uppnå alla sina kvantitativa indikatorer.

Inom projektet *Nordiske Cykelbyer* arbetade elva danska, norska och svenska kommuner med KASK-regionens utmaningar gällande folkhälsa, föroreningar och trafikavveckling genom en samordnad satsning på det miljövänliga och hälsosamma transportmedlet cykeln. Genom att utnyttja varandras erfarenheter och extern kunskap hade projektet som mål att genomföra ett antal gemensamma kampanjer med ett stort utbud av aktiviteter. Projektet lyckades uppfylla detta mål och genomförde ett antal kampanjer. Det resulterade i kommunala cykelräkenskaper, cykelstrategier och cykelhandlingsplaner, samt etablering av ett nordiskt cykelstadsnätverk. Utifrån projektets fyra olika arbetsgrupper, "Barn på cykel", "Cykling till arbetet", "Trygghet och säkerhet" och "Förbättrad service för cyklister", genomförde projektet även ett antal punktinsatser så som skyltning, cykelparkering och serviceposter, samt upplysningskampanjer med fokus på barn och ungdomar, trafiksäkerhet och cykeln som transportmedel till och från arbetet. I projektets slutrapport påpekas att antalet cyklister hade ökat under 2010 i de norska städerna Kristiansand och Sandefjord. Samtidigt visade rapporten också på svårigheten att avgöra huruvida denna ökning var en effekt av projektet eller av andra faktorer.

Gränsöverskridande mervärde

Bakgrunden till detta delmål var att en betydande del av Skandinaviens import och export går genom KASK-området samt att stora flöden av varor och personer går internt mellan regionerna i KASK. Det gränsöverskridande mervärdet inom detta delområde ligger således i att binda samman regionen genom ett sammanhängande transportsystem, samt att lösa gemensamma problem, exempelvis avseende hållbarhet.

Två av projekten inom detta delmål, *MARKIS* och *Nordiske Cykelbyer*, har tidigare tagits upp som fallstudier i Oxford Researchs utvärderingsrapporter. I den andra utvärderingsrapporten⁴¹ konstateras att *MARKIS* är ett gott exempel på ett projekt med högt gränsöverskridande mervärde och som kontinuerligt delar lärande mellan projektparterna. Projektet skapar i stor utsträckning samspel och synergier med andra nationella FoU-program och EU-projekt.

I Oxford Researchs tredje utvärderingsrapport⁴² diskuteras projektet *Nordiske Cykelbyers* mål och resultat. Bland annat konstateras att ett av de viktigaste resultaten från projektet var utvecklingen av en konkret mall för cykelutveckling i kommuner, med konkreta infrastrukturförbättringar för cyklister och förbättrat cykelfrämjande som resultat. Genom kunskapsspridning bidrog projektet till att skapa hållbara strukturer i de deltagande kommunerna och andra kommuner, medan det däremot saknas ett forum för fortsatt samarbete mellan kommunerna. Bortsett från kunskapsdelningen var projektets gränsöverskridande mervärde dock relativt litet, då flera av projektets aktiviteter hade kunnat genomföras åtskilt på var sin sida om gränsen.

4.3.2.3 Ökat gemensamt serviceutbud och samarbete kring välfärdsfrågor

Projekten inom detta delområde ska bidra till att erbjuda och utnyttja goda och gemensamma serviceerbjudanden på båda sidor av gränsen, såväl i offentlig som i privat sektor. Projekten ska också bidra till ett ökat samarbete och samordning av resurser bland arbetsmarknadens parter, livslångt lärande, hälso- och socialpolitiska frågor samt sjukhusval, vilket i sin tur ska leda till ett bättre resursutnyttjande.

Omfattningen av aktiviteter inom delmålet

Vi anser att två huvudprojekt och fyra förprojekt främst syftar till att binda samman KASK-regionen genom ett ökat gemensamt serviceutbud och samarbete kring välfärdsfrågor. Ett av dessa projekt, *SMS*, angav i sin ansökan att projektet skulle bidra till att främja vardagsintegrationen, men har istället kategoriserats inom detta delområde då vi anser att det stämmer bättre överens med projektets syfte och mål. Vi har kategoriserat följande projekt inom delområdet:

Projekt	Projektperiod
SMS – Sociala aspekter och medborgardialog i stadsplaneringen	2011-01-01 till 2013-12-31
KRUT – Kulturell mångfald, reell integration, unga talanger och teknik i	2010-08-01 till 2013-07-31

⁴¹ Oxford Research (2012), "Gränsöverskridande forskning, innovation och utveckling: En studie av Interregprojekt som syftar till innovation och ny kunskap", Utvärderingsrapport 2 för Interreg IV A ÖKS.

⁴² Oxford Research (2012), "Varaktiga och permanenta samarbeten: En studie av hur Interregprojekt kan skapa gränsöverskridande, varaktiga och permanenta samarbeten", Utvärderingsrapport 3 för Interreg IV A ÖKS.

undervisningen	
CSR – en inkluderande arbetsmarknad (Förprojekt)	2010-09-01 till 2011-02-28
Kulturella broar (Förprojekt)	2010-02-01 till 2010-07-31
Green learning (Förprojekt)	2009-11-27 till 2010-02-28
Nordisk Kompetenceudviklingsnetværk (Förprojekt)	2009-02-15 till 2009-07-01

Övergripande måluppfyllelse

Då inget av huvudprojekten inom detta delmål är avslutat är det svårt att utvärdera hur pass väl delmålet har uppfyllts. En slutsats som kan dras är dock att delprogrammet saknar projekt med syfte att bidra till ett ökat gränsöverskridande serviceutbud inom området som arbetsmarknad, hälsa, sjukvård och omsorg. Detta beror med stor sannolikhet på regionens omfattande geografi och på att KASK inte är en lika funktionell region som Öresund. Därmed har det varit svårt att samarbeta inom till exempel arbetsmarknad. Det ska också tilläggas att syftet med projekten inom detta delmål överlappar något med det första delmålet att binda samman regionen, så till vida att projekten även bidrar till ett ökat institutionellt samarbete, fler gemensamma planer och strategier inom KASK-området utbildningsinstitutioner, samt till viss del även med delmålet ökat samarbete kring utbildningsfrågor som ska främja vardagsintegrationen i KASK.

Det finns även ett par utbildningsprojekt som angav att de främst skulle binda samman regionen men som vi istället har valt att kategorisera under delmålet *Ökat samarbete kring utbildningsfrågor* inom det prioriterade området att främja vardagsintegrationen.

Projektuppfyllelse

Av dessa projekt är det de fyra förprojekten som i nuläget är avslutade. Då *KRUT* och *SMS* ännu inte har avslutats, baseras nedanstående utvärdering av projekten inom detta delmål i huvudsak på projektens statusrapporter och hemsidor. Denna begränsning medför också svårigheter med att kunna dra slutsatser kring projektens resultat och effekter.

KRUT pågår fram till juli 2013 och har som mål att ta fram fem nya strategier för musik- och kulturskolorna i KASK-området. De fem strategierna, inom mångfald, integration, unga konstnärer, digital teknik och IKT samt kreativitet och entreprenörskap, ska innehålla organisatoriska och metodiska tips samt riktlinjer om vad som bör ingå i en lärarutbildning. Projektets mål är att dessa strategier ska implementeras i musik- och kulturskolornas verksamheter och i lärarutbildningarna vid universitet och högskolor. Projektet har hittills genomfört ett antal seminarier, konferenser och föreläsningar samt påbörjat arbetet med strategidokumentet.

SMS pågår från 2011 till slutet av 2013. Projektets syfte är att ta fram nya modeller och verktyg för socialt hållbar stadsutveckling och därmed bidra till socialt hållbara städer med minskat utanförskap och segregation. Dessa modeller och verktyg ska tillgängliggöras för aktörer i hela KASK som arbetar med stadsutvecklingsprocesser i olika orter. Projektet har hittills tagit fram ett antal olika case, inom vilka nya metoder och verktyg för medborgardialog, folkhälsa, urban friluftsliv, kultur och social konsekvensbeskrivning testas och utvecklas.

Gränsöverskridande mervärde

Det gränsöverskridande mervärdet inom detta delområde består framförallt av möjligheterna att kunna lösa gemensamma problem, skapa synergier, komplementaritet samt mer

generell kunskapsdelning. I de två pågående huvudprojekten består det gränsöverskridande mervärdet främst av kunskapsutveckling för att kunna lösa gemensamma problem.

4.3.2.4 Integration av centrum och periferi

Samtidigt som ett ökat samarbete mellan storstäderna i KASK-området är önskvärt för att vända deras utmaningar till en positiv tillväxtfaktor skapar den starka urbaniseringen i KASK-området också särskilda utmaningar för förhållandet mellan centrum och periferi. Projekt som syftar till *Integration av centrum och periferi* ska genom ett helhetligt områdesperspektiv säkra integration mellan centrum och periferi samt överskrida existerande fysiska och icke-fysiska barriär.

Omfattningen av aktiviteter inom delmålet

Endast ett projekt har haft som främsta syfte att integrera centrum och periferi i KASK-regionen. Det projekt som vi har kategoriserat inom delområdet är:

Projekt	Projektperiod
LISA – Landsbygdsutveckling i Skandinavien	2009-06-01 till 2012-05-31

Övergripande delmåluppfyllelse

Det enda projektet som har syftat till integration av centrum och periferi i KASK, *LISA*, lyckades relativt väl med att uppfylla sina mål om att främja landsbygdsutvecklingen i Skandinavien. Projektet syftade dock mer till att utveckla periferin än till att integrera centrum och periferi. Detta, samt det faktum att endast ett projekt syftade till delmålet, innebär att programmets delmåluppfyllelse är begränsad.

Projektmåluppfyllelse

LISA syftade till lokal landsbygdsutveckling på ett antal platser i KASK-regionen. Projektets mål var att öka landsbygdens attraktivitet och inflyttning genom att, utifrån lokal förankring och lokala initiativ, ta fram lokala utvecklingsplaner, turistföretagarnätverk samt nya företags- och fastighetsidéer.

Projektet resulterade i ett stort antal utvecklingsplaner, planer för nybyggnation och ombyggnation av bostäder, rådgivning och kompetensutveckling för företag, samt ett antal nya kluster, företagarnätverk och affärsidéer. Projektet uppnådde de flesta av sina mål, och bidrog bland annat till ett ökat lokalt deltagande i landsbygdsutvecklingen, ökat antal nya verksamheter och arbetstillfällen, samt förbättrat samarbete mellan små kommuner.

Det enda målet som projektet inte lyckades uppfylla gällde nya arbetstillfällen och företag, vilket enligt projektets slutrapport berodde på den svaga konjunkturen. Projektet bidrog däremot till ett stort antal bevarade arbetstillfällen och anordnade företagsaktiviteter som rådgivning, studiebesök och nätverksbyggande.

Gränsöverskridande mervärde

LISA:s ursprungliga syfte var att lösa ett gemensamt problem, men under projektets gång uppstod en insikt om att det inte fanns enskild lösning på problemet. Projektet hade

således ett lågt gränsöverskridande mervärde. Mervärdet bestod i kunskapsspridning över landgränserna.

4.3.3 Ökad vardagsintegration

I jämförelse med Öresundsregionen kan inte KASK betraktas som en funktionell och integrerad region. Utgångspunkten för arbetet att öka vardagsintegrationen i KASK kantas därmed av högre barriärer än i Öresundsregionen. Därför ställer arbetet stora krav på såväl program- och projektkonstruktion som genomförande av projekten.

Resultaten av utvärderingen visar att målet att åstadkomma ökad vardagsintegration i KASK inte kan anses uppfyllt på någon av de tre nivåerna; projektens mål, programmets mål eller gränsöverskridande mervärde. Den huvudsakliga orsaken till bristerna är avsaknaden av projekt. Det är därmed inte brister i de existerande projekten som sänker måluppfyllelsen, utan snarare programmets konstruktion och antalet beviljade projekt. Delmålens bredd gör att det krävs omfattande insatser och flera projekt för att målen ska uppfyllas.

4.3.3.1 Ökat samarbete kring utbildningsfrågor

Det första delmålet för att främja vardagsintegrationen i KASK är *Ökat samarbete kring utbildningsfrågor*. Projekt inom detta delmål ska, genom samarbete mellan universitet och högskolor samt gemensam vägledning för unga kring yrkes- och utbildningsval, bidra till bättre fysiska förutsättningar för en ökad integration över gränserna.

Omfattningen av aktiviteter inom delområdet

Endast tre huvudprojekt och två förprojekt har syftat till ökat samarbete kring utbildningsfrågor i KASK-området. Projektet *Skankomp* har som mål att utveckla gemensamma metoder för ett förbättrat samspel mellan utbud och efterfrågan av kompetensutveckling för vuxna genom utbyte av erfarenheter och best practice. Förprojektet *Rätt val för mig* syftar till att stärka yrkesutbildningar genom att påverka elever till att göra otraditionella och medvetna val av utbildning som inte grundar sig på förutfattade meningar, normer och könsbarriärer, samt att förhindra avhopp.

Projekt	Projektperiod
SMIL(E) – Skandinaviska Metoder för Innovativt Lärande (Europa)	2011-01-01 till 2013-12-31
Skankomp – Skandinavisk kompetenceutviklingsnetværk	2010-09-01 till 2013-08-31
REBUS – Resan till en bättre skolmiljö	2010-01-01 till 2012-12-31
Rätt val för mig (Förprojekt)	2011-02-01 till 2011-07-01
SMIL(E) (Förprojekt)	2010-03-01 till 2010-08-30

Övergripande delmåluppfyllelse

Av dessa projekt är det endast *REBUS* och de två förprojekten som i nuläget är avslutade. Då *REBUS* ännu inte har inkommit med slutrapport baseras utvärderingen inom detta delmål i huvudsak på projektens statusrapporter och hemsidor. Denna begränsning medför svårigheter i att dra slutsatser kring projektens resultat och effekter.

Det ska även tilläggas att det finns projekt med syfte att binda samman regionen som har bidragit till ett visst samarbete kring utbildningsfrågor i KASK. Dessa projekt diskuteras under delmålet *Ökat gemensamt serviceutbud och samarbete kring välfärdsfrågor* under det andra prioriterade området *Binda samman regionen*.

En av orsakerna till att projekt för ökade samarbeten kring utbildningsfrågor inte är vanligt förekommande som huvudsyfte i projekt i KASK är att regionen inte är en integrerad region för samarbetet kring utbildningsfrågor. KASK-regionen står sig bra ur en internationell synpunkt när det gäller utbildning och sysselsättning, men det vardagliga utbytet mellan länderna sker endast i begränsad utsträckning genom inomregional pendling.⁴³

På grund av avsaknaden av förutsättningar att åstadkomma naturligt flöde av kompetenser inom regionen är projekten utelämnade till att främja kunskapsdelning. Eftersom andra gränsregioner, såsom Öresundsregionen eller övriga delar av gränsen mellan Norge och Sverige, präglas av mer omfattande pendling har de bättre förutsättningar att driva denna typ av projekt och att bidra till vardagsintegration. Inom Interreg IV A Sverige-Norge ryms flera projekt för att förbättra samarbete mellan Norge och Sverige på utbildningsområdet. Interreg IV A Sverige-Norge täcker en geografisk yta som är mer naturlig och utvecklad när det gäller samarbeten på utbildnings- och arbetsmarknadsområdet. Ett exempel på insats som genomförs inom Interreg IV A Sverige-Norge är *Gränsöverskridande samarbete om högre utbildning* som drivs av Karlstad universitet.

Projektmålluppfyllelse

REBUS syftade till att utarbeta gränsöverskridande metoder och riktlinjer kring hur barn, ungdomar, pedagogisk personal, arkitekter och andra branschorganisationer tillsammans kan förbättra skolmiljön. Projektets mål var att stödja de olika läroplanerna genom att utveckla nya arbetsätt och metoder, att samla in forskning och empiri från de tre länderna för att ta fram nya, systematiska sätt att arbeta med förbättrad skolmiljö, samt att testa och utvärdera dessa metoder på tolv förskolor och skolor i KASK-regionen och även sprida dem vidare till andra skolor och förskolor i programområdet. Enligt projektets senaste statusrapport lyckades projektet nå målet om planerade pilotprojekt och spridning av resultat och erfarenheter. Projektet genomförde ett antal konferenser samt tog fram riktlinjer och en generell modell för hur man kan inkludera barn och unga utvecklingsprocessen av förskole- och skolmiljön.

Skankomp pågår fram till augusti 2013 och har hittills genomfört flera utbildningsinsatser. Målet med projektet är att utveckla metoder för bättre samspel mellan utbud och efterfrågan av kompetensutveckling för att förbättra kompetensutvecklingen för vuxna. Ett konkret exempel på *Skankomps* verksamhet är jobrotation (arbetsrotation). Jobrotationen går till så att en anställd medarbetare får kompetensutveckling samtidigt som denne ersätts av en arbetssökande person. På så sätt får den enskilda medarbetaren kompetensutveckling utan att arbetsplatsen förlorar tillgång till arbetskraft och behöver sänka sin produktion.

SMIL(E) föregicks av ett förprojekt med samma namn och pågår fram till slutet av 2013. Projektets mål är att ta fram nya metoder, material och miljöer för undervisning och inspiration inom de naturvetenskapliga ämnena och därmed göra dem mer attraktiva för

⁴³ SWOT

barn och ungdomar i KASK-regionen. Projektets resultat ska samlas i en kunskapsbank och aktivt spridas till undervisningsinstitutioner i regionen. På längre sikt ska de därmed bidra till en ökad balans och hållbarhet i rekryteringen till yrken inom naturvetenskapliga ämnen. Vid tiden för projektets senaste statusrapport befann sig projektet och de 60 deltagande skolorna i genomförandefasen. Hittills har cirka 500 elever och 700 lärare deltagit i projektets aktiviteter. Projektet har bland annat arrangerat jobbskuggningar och två science camps för lärare samt ett antal konferenser, etablerat nätverk för skolor och företag, samt genomfört ett trettiotal informations-, spridnings- och kompetensutvecklingsträffar.

Gränsöverskridande mervärde

KASK-regionen är i jämförelse med Öresundsregionen en i lägre grad välintegrerad region. Låg pendling och låg interaktion präglar förutsättningarna att bidra till gränsöverskridande mervärde i form av gränsöverskridande samarbete mellan projektpartners. Samarbetet syftar inom detta delmål till att bidra till ökat samarbete kring utbildningsfrågor, till exempel genom ökad mobilitet bland studenter och information om möjligheter att arbeta i andra länder.

Ett av projekten som haft sådant syfte är *Skankomp*, som har ett partnerskap innehållande 38 partners. Majoriteten av dessa finns i Sverige och Danmark, samt tre partners i Norge. Förekomsten av partners i länderna gör det möjligt för projektet att dra lärdomar över gränserna och att bidra till gränsöverskridande mervärden. Projektet har genomfört gränsöverskridande aktiviteter, till exempel genom att samla partners från de olika länderna för kunskapsdelning. Samtidigt har den största delen av aktiviteterna varit avgränsade till ett enskilt land, till exempel i form av utbildningar i olika städer. Behovet av att öka samverkan med övriga länder för att säkra det gränsöverskridande mervärdet betonas av projektet, som planerar att intensifiera sitt gränsöverskridande arbete under 2013. Trots projektets ambition kan det gränsöverskridande mervärde som projektet avser bidra till ifrågasättas mot bakgrund av det sammanhang som projektet verkar inom.

I det enda projektet som hittills har avslutats, *REBUS*, består vidare det gränsöverskridande mervärdet främst av kunskapsutveckling för att kunna lösa gemensamma problem gällande skolmiljö. Något som förstärker bilden av ett bristande gränsöverskridande mervärde på området är att endast tre projekt arbetar för att bidra till gränsöverskridande mervärde när det gäller utbildningsfrågor.

4.3.3.2 Ökad kunskap om möjligheter i gränsregionen

Det andra delmålet för att främja vardagsintegrationen i KASK syftar till att främja kunskap bland invånarna om KASK-området, exempelvis genom aktörer som skolor, universitet, samt kultur-, turism- och fritidsorganisationer. Projektet inom detta delmål kan också, genom till exempel kulturinstitutioner, museer och andra turismorganisationer, skapa tillhörighet och förståelse för den gemensamma gränsregionen med fokus på gemensamma upplevelser och sevärdheter.

Inget projekt inom KASK har genererats som har som huvudsakligt syfte att öka kunskap om möjligheter i gränsregionen. Detta delmål ligger nära det tredje delmålet *Ökad kunskap om gemensam kulturell och historisk identitet* där ett projektet försöker öka kunskapen om detta.

4.3.3.3 Ökad kunskap om gemensam kulturell och historisk identitet

Det tredje och sista delmålet inom det tredje och sista prioriterade området syftar till ökad kunskap om den gemensamma kulturella och historiska identiteten i KASK-området. Projekt inom detta delmål ska bidra till ökad kunskap och stärkt gemenskap inom KASK-området genom forskning om den gemensamma historien och kulturarvet, kulturhistoriska upplevelser och historieberättande element.

Endast ett projekt och ett förprojekt har kategoriserats inom delmålet att bidra till ökad kunskap om gemensam kulturell och historisk identitet i KASK-regionen. Dessa projekt är *Västerhavets Kulturarv* som drivs av Göteborgs Stadsmuseum och förprojektet *In site* som letts av Lerums kommun.

Projekt	Projektperiod
Västerhavets Kulturarv	2009-10-01 till 2011-12-30
In site (Förprojekt)	2009-12-01 till 2010-05-30

Det har även genomförts ett par projekt och samarbeten mellan kultur-, turism- och fritidsorganisationer inom det första prioriterade området att främja hållbar ekonomisk tillväxt, med visst fokus på gemensamma upplevelser och sevärdheter i KASK-området, vilka dock diskuteras under delmålet "Ökat antal besökare och företagsetableringar".

Övergripande delmålsuppfyllelse

Delmålet syftar till att främja vardagsintegrationen i KASK genom att öka kunskapen om gemensam kultur och historisk identitet. Det fullskaliga projekt och det förprojekt som har genomförts ligger inom ramen för detta syfte. *Västerhavets Kulturarv* syftade till att genomföra ett antal aktiviteter kring Västerhavets gemensamma kulturyttringar som stadsutveckling, arkitektur, herrgårdskultur, handel, sjöfart samt idé- och tankemönster. Projektet skapade pedagogiska läromedel, vandringsutställningar och utbildningsinsatser i KASK-området och ledde till en ökning av gränsöverskridande aktiviteter mellan universitet, skolor, museer, forsknings- och kulturinstitutioner.

Förprojektet *In site* ville undersöka möjligheterna till en projektansökan för att integrera samtidskonst med fornminnesplatser men det resulterade inte i ett fullskaligt projekt.

I och med att endast ett fullskaligt projekt har syftat till en ökad kunskap om möjligheterna i KASK-regionen får programmets sammantagna målsuppfyllelse gällande detta delmål anses som otillfredsställande.

Projektmålsuppfyllelse

Västerhavets Kulturarv lyckades relativt väl att sprida kunskap som styrker den historiska och kulturella samhörigheten och tillhörigheten hos befolkningen i KASK-området, samt med att göra kulturarvet och – historien mer lättillgänglig via tryckt material och en hemsida.

Gränsöverskridande mervärde

Västerhavets Kulturarv tar avstamp i att KASK:s gränsregion är havet och försöker därmed att öka kunskapen om regionens gemensamma kulturarv. Trots att man vänt sig till en bred målgrupp har det största gränsöverskridande mervärdet varit samarbetet mellan de involverade institutionerna:

“vårt resultat är byggt på mellanmännsliga möten. Alla våra resultat [...] bygger på samspelet och förståelse oss som institutioner emellan”

Det gränsöverskridande mervärdet av *Västerhavets Kulturarv* består i dess bidrag till vardagsintegration genom en ökning av kunskap om det gemensamma kulturarvet i KASK. Även om projektet har uppfyllt sina mål och aktivt samarbetat över nationsgränserna kan den mån i vilken projektet har bidragit till vardagsintegration förväntas vara begränsad. Begränsningen uppkommer eftersom integrationen till största del skett inom ramen för samverkande organisationer i projektet, men i begränsad utsträckning till omgivande målgrupp. Den del av projektet som kan förväntas bidra till vardagsintegration är de utbildningsverktyg som projektet tagit fram för spridning inom grundskola och gymnasium.

Kapitel 5. Projektledarenkät

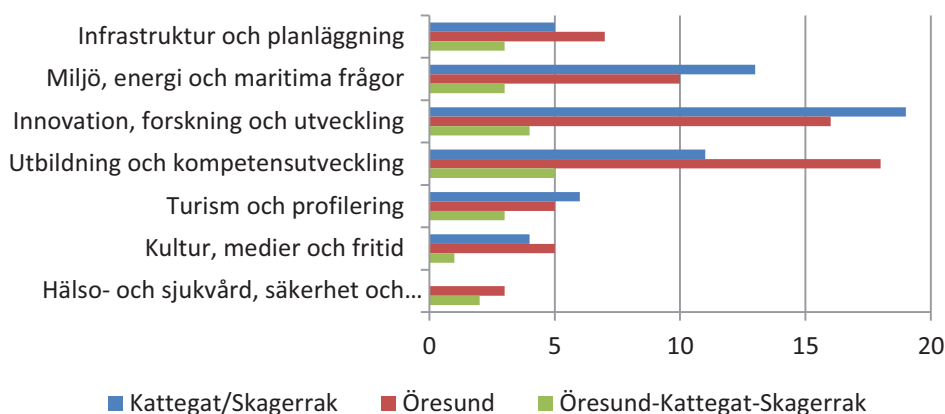
Som ett komplement till vår kvalitativa delmålsanalys och de kvantitativa programresultaten har Oxford Research även skickat ut en enkät till projektledarna i programmet. Resultaten från enkäten presenteras och analyseras nedan.⁴⁴

5.1 Programmets inriktning

Det tematiska område som flest projektledare ansåg att deras projekt tillhörde var *innovation, forskning och utveckling*, följt av *utbildning och kompetensutveckling* respektive *miljö, energi och maritima frågor*. Uppdelat i de olika geografiska programområdena var det vanligaste tematiska området i Öresund *utbildning och kompetensutveckling*, följt av *innovation, forskning och utveckling* samt *miljö, energi och maritima frågor*. I KASK var motsvarande prioriteringsordning *innovation, forskning och utveckling, miljö, energi och maritima frågor* samt *utbildning och kompetensutveckling*. Den relativt sett högre prioriteringen av utbildning och kompetensutveckling i Öresundsregionen jämfört med KASK stämmer väl överens med vår projektkategorisering enligt delmålen ovan. Skillnaden mellan de geografiska områdena är rimlig då Öresundsregionen är en mer integrerad och sammanbunden region än KASK. Det minst prioriterade tematiska området var *hälso- och sjukvård, säkerhet och beredskap*.

⁴⁴ Av de 144 projektledare som mottog enkäten har vi fått in enkätsvar från 75, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 52 procent. Tolv av e-postadresserna visade sig vara felaktiga eller inte längre i bruk, vilket innebär att den reella svarsfrekvensen var 57 procent. Fördelningen av dessa 75 projekt är 36 Öresundsprojekt, 30 KASK-projekt och 9 ÖKS-projekt. Enkäten innehöll kvantitativa frågor och öppna följdfrågor med möjlighet till fritextsvar.

Figur 5.1 Vilket eller vilka tematiska områden tillhör eller tillhörde ditt projekt?⁴⁵

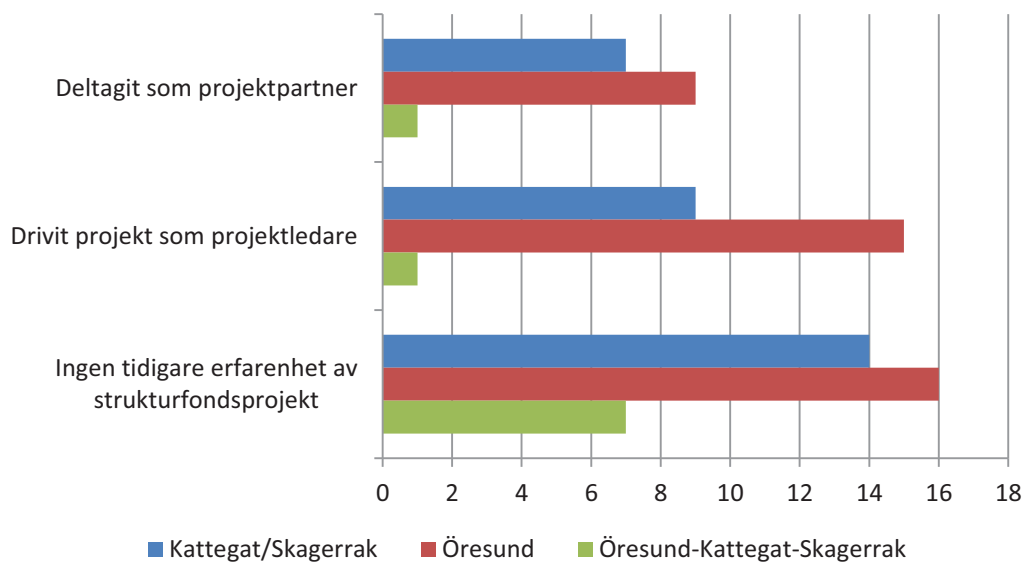
5.2 Tidigare erfarenhet av strukturfondsprojekt

I programområdet som helhet såväl som i delområdena KASK och Öresund angav en majoritet av projektledarna att de hade tidigare erfarenhet av strukturfondsprojekt, medan de flesta av projektledarna i ÖKS angav att de inte hade någon sådan tidigare erfarenhet. Resultaten tyder på att en majoritet av projekten var en fortsättning på tidigare strukturfondsprojekt, eller hade projektledare som drivit eller tidigare deltagit i strukturfondsprojekt. Det indikerar att strukturfondsfinansiering ofta används löpande för flera efterföljande projekt snarare än som punktinsats för ett enskilt projekt som därefter kan leva vidare på egna ben.

Av de projektledare som har erfarenhet av att driva strukturfondsprojekt återfinns majoriteten i Öresund. Det beror i hög utsträckning på att geografin har deltagit i denna typ av program tidigare. Andelen av projektledarna som inte har någon erfarenhet av att driva strukturfondsprojekt är ungefär lika stor i Öresund som i KASK, vilket indikerar att programmet har lyckats nå nya målgrupper även i Öresund som har haft denna typ av program tidigare.

⁴⁵ Kategoriseringen av projekten är tagna från publikationen Gränslös Utveckling i Øresund Kattegat Skagerrak Interreg IV A.

Figur 5.2 Hade du tidigare erfarenhet av strukturfondsprojekt innan projektet?

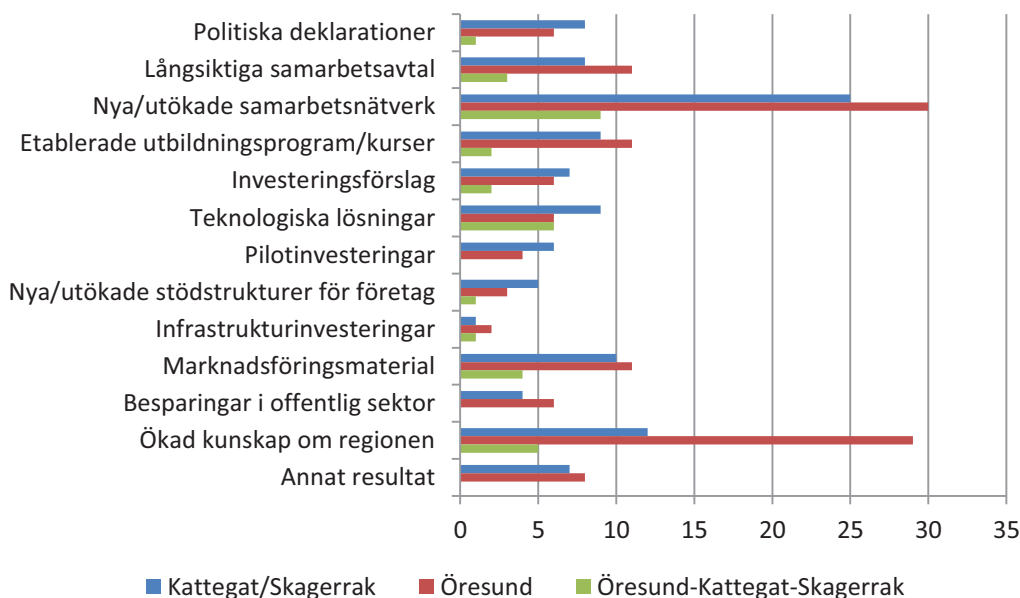

5.3 Projektens resultat

Det vanligaste resultat som projektledarna ansåg att deras projekt hade lett till var nya eller utökade nätverk, följt av ökad kunskap om regionen respektive marknadsföringsmaterial. I ÖKS-projekten var de två vanligaste resultaten nya och utökade samarbetsnätverk respektive teknologiska lösningar.

Av de angivna resultaten var de minst vanliga infrastrukturinvesteringar respektive nya eller utökade stödstrukturer för företag. "Mjuka" resultat såsom nya eller utökade samarbetsnätverk var vanligare än mer "hårda" resultat som exempelvis infrastrukturinvesteringar. Samtidigt som det kan vara svårt att mäta effekterna av dessa "mjuka" resultat, förbättrar de nya samarbetsnätverken förutsättningarna för fortsatta och framtida gränsoverskridande samarbeten. Då KASK är en mindre integrerad region än Öresund, kan "mjuka" resultat vara av särskild betydelse i KASK-området.

Figur 5.3 Har projektet lett till/kommer att leda till några av följande resultat?

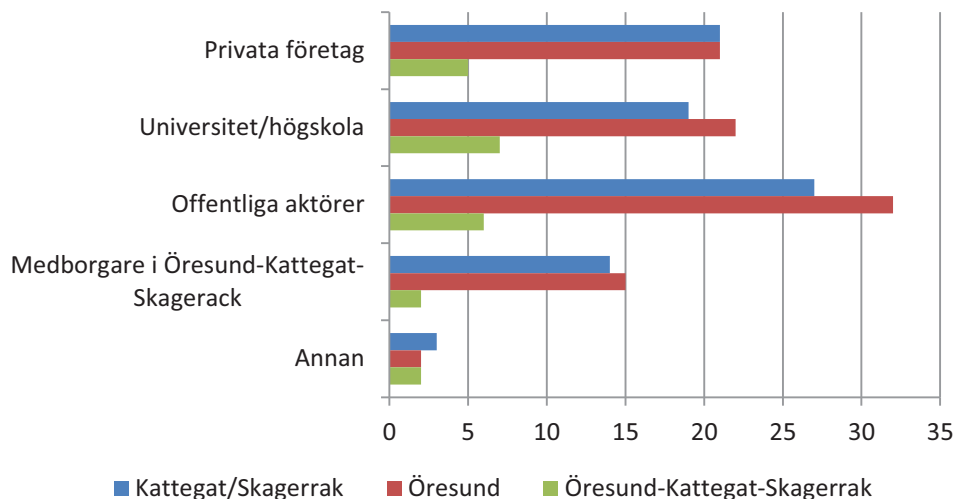

5.3.1 Mottagarna av projektets resultat

De vanligaste mottagarna och användarna av projektens resultat ansågs i Öresund och i programområdet som helhet vara offentliga aktörer, följt av universitet och högskolor, privata företag samt medborgare i programgeografin. Även i KASK ansågs offentliga aktörer vara de främsta mottagarna och användarna av projektens resultat, dock i fallande prioriteringsordning följt av privata företag, universitet och högskolor samt medborgare i ÖKS. I ÖKS-projekten var de vanligaste mottagarna och användarna av projektens resultat universitet och högskolor.

Trots att privata företag utgör en huvudsaklig målgrupp för många projekt är det, som Oxford Research konstaterat i framförallt delrapport 1, få företag som är involverade i de inledande faserna av projekten. Detta försvårar spridning av resultaten till företagen eftersom dessa i många fall inte skraddarsys efter företagets behov.

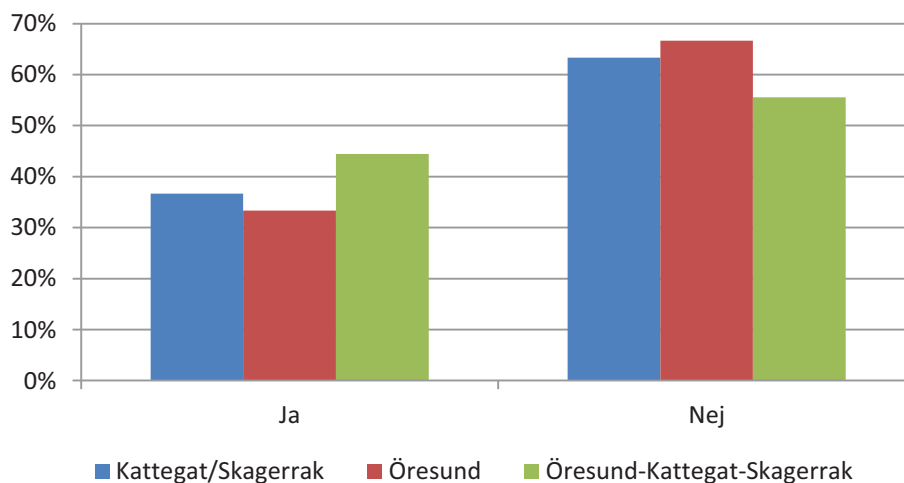
Figur 5.4 Vilken/vilka aktörer är mottagare/användare av projektets resultat?

5.3.2 Öväntade resultat

Enligt projektledarnas svar uppnåddes öväntade eller öförutsedda resultat i 33 procent av Öresundsprojekten och i 37 procent av KASK-projekten. Resultaten tyder på att det finns mervärden med projektaktiviteterna utöver projektens planerade resultat. Exempel på öväntade resultat som togs upp i enkätens fritextsvar var att projekten större intresse än planerat, att projekten lett till nya samarbeten och organisationer samt att strategier har utarbetats utifrån projektets resultat. Det visar att programmets projektgenomförande får deltagande aktörer att tänka mer gränsöverskridande och får upp ögonen för vilka möjligheter gränsöverskridande samarbete kan erbjuda.

Figur 5.5 Har några öväntade/öförutsedda resultat uppnåtts?

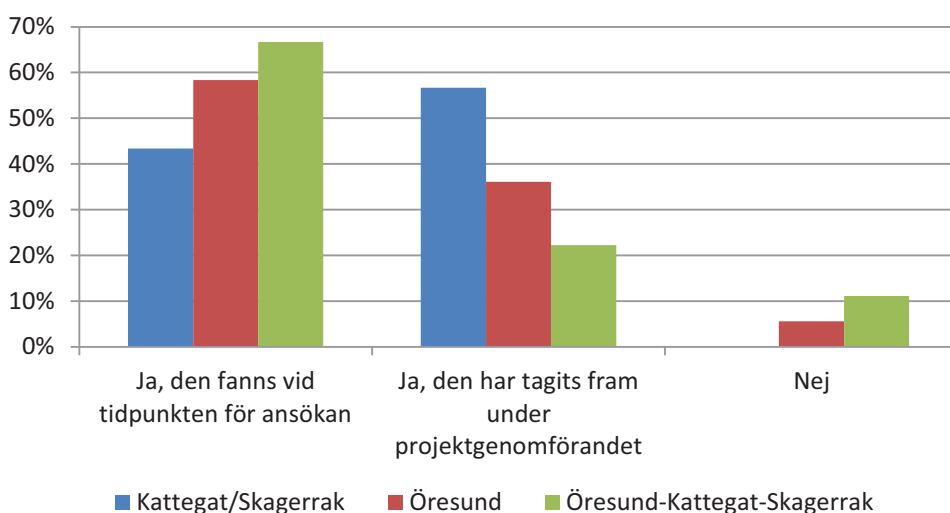

5.4 Projektens fortlevnad

Endast en knapp majoritet, 53 projekt, av projektledarna ansåg att projektet vid tidpunkten för ansökan hade en plan eller strategi för hur uppnådda resultat och erfarenheter skulle tas till vara efter projektets slut. Samtidigt angav hela 43 procent att en sådan plan eller strategi har tagits fram under projektgenomförandet. Tre projekt (*EIM, Job og kompetencer i Øresundsregionen* och *CATE*) saknade helt en plan eller strategi för hur projektens resultat och erfarenheter skulle tas till vara efter deras avslutande.

En större andel av projekten i Öresund (58 procent) jämfört med KASK (43 procent) hade en plan eller strategi för detta redan vid ansökningstillfället, medan en större andel av KASK-projekten (57 procent) än Öresundsprojekten (36 procent) tog fram en sådan plan eller strategi under projektgenomförandet. Dessa resultat ligger i linje med Oxford Researchs delrapporter, där det bland annat konstaterats att många av projekten saknar en plan för projektresultatens tillvaratagande och fortlevnad.

Figur 5.6 Har/hade projektet någon plan/strategi för hur uppnådda resultat och erfarenheter ska tas till vara efter projektets slut?

5.4.1 Fortsatt samarbete

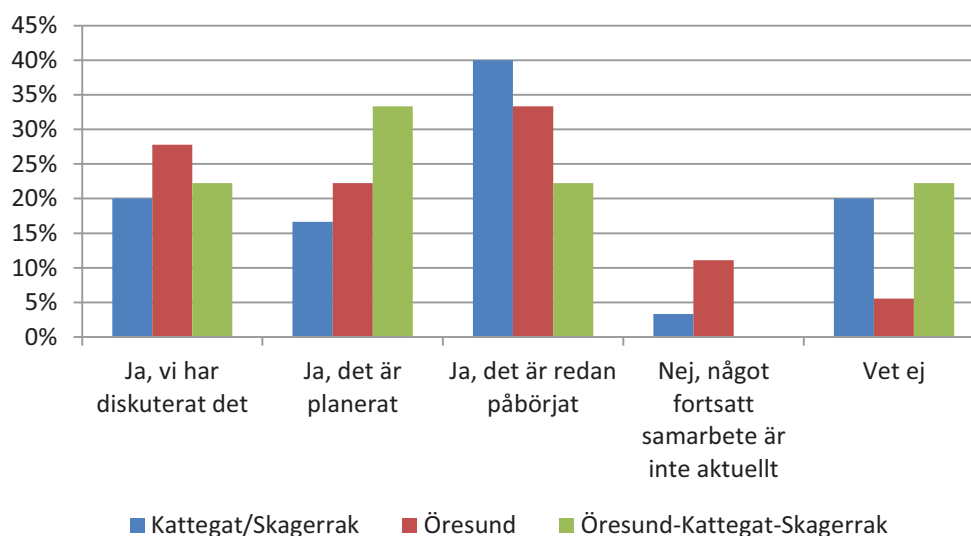
Majoriteten (80 procent) av projektledarna som har svarat på vår enkät menade att samarbetet har fortsatt eller kommer att fortsätta efter projektets avslutande, medan ett fåtal (sju procent) svarade att något fortsatt samarbete inte är aktuellt, och resterande 13 procent svarade vet ej. I KASK svarade 40 procent att ett fortsatt samarbete redan är påbörjat, 17 procent att det är planerat och 20 procent att det har diskuterats. I Öresund svarade 33 procent att ett fortsatt samarbete redan är påbörjat, 22 procent att det är planerat och 28 procent att det har diskuterats.

De projekt inom vilka något fortsatt samarbete inte är aktuellt var *VER-DI, BrandIT - Branding av ICT-klustret i Öresundsregionen FAS 1, BrandIT Fas 2, Campus Øresund Ph.D* och *Projekt UDLAVI (Udvikling af landdistrikterne via virksomhedsudvikling)*. De angivna orsakerna till detta var brist på resurser (*VER-DI* och *Projekt UDLAVI (Udvikling af landdistrikterne via virksomhedsudvikling)*), meningsskiljaktigheter kring marknadsfö-

ring (*BrandIT - Branding av ICT-klustret i Öresundsregionen FAS 1*), att organisationerna har utvecklat olika fokusområden (*BrandIT Fas 2*) samt att Öresundsuniversitetet är nedlagt (*Campus Øresund Ph.D*).

Resultaten visar att de många nya projektledare som kommit in i programmet har goda erfarenheter av programmet och avser utveckla det samarbete som projektet grundade.

Figur 5.7 Efter projektets avslutande, har samarbetet fortsatt/kommer samarbetet att fortsätta?

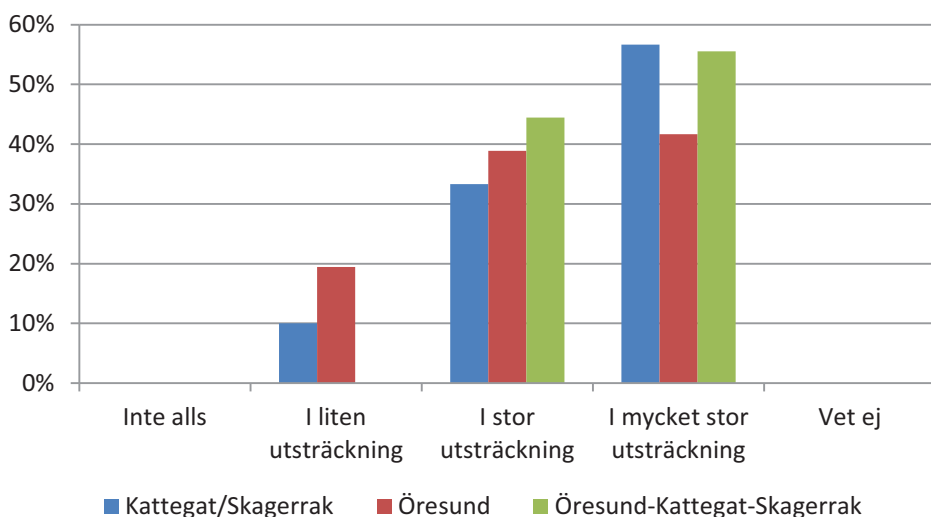
5.5 Det gränsöverskridande mervärdet

Av de projektledare som har besvarat enkäten ansåg 49 procent att det gränsöverskridande arbetssättet har inneburit ett mervärde för projektet "i mycket stor utsträckning", 37 procent "i stor utsträckning" samt 13 procent "i liten utsträckning". En större andel av projektledarna i Öresund (19 procent) än i KASK (tio procent) ansåg att det gränsöverskridande arbetssättet endast i liten omfattning har inneburit ett mervärde för projektet.

Vår kvalitativa bedömning av det gränsöverskridande mervärdet inom delmålen tyder på att projektledarna kan ha överskattat projektens gränsöverskridande mervärde i dessa enkätsvar.

I de kompletterande fritextsvaren angav flera av projektledarna att det gränsöverskridande mervärdet främst består av kunskapsdelning eller kunskapsspridning. Projekt där det gränsöverskridande arbetssättet endast i liten utsträckning innebar ett mervärde var enligt vår enkät *Blå Bioteknik*, *KASK:VIE*, *Nordiska cykelstäder fas 2*, *Algae be gone!*, *BrandIT - Branding av ICT-klustret i Öresundsregionen FAS 1*, *BrandIT Fas 2*, *Klima Sundet*, *Social inklusion af unge i udsatte boligområder*, *Øresund EcoMobility* och *Öresund Event Center (ÖEC)*.

Figur 5.8 I vilken utsträckning bedömer du att det gränsöverskridande arbetssättet - med partners i andra länder - har inneburit ett mervärde för projektet?

Projektledarna har även fått möjligheten att besvara vilka mervärden som har skapats i projektet. Nedan presenteras resultaten av de frågor:

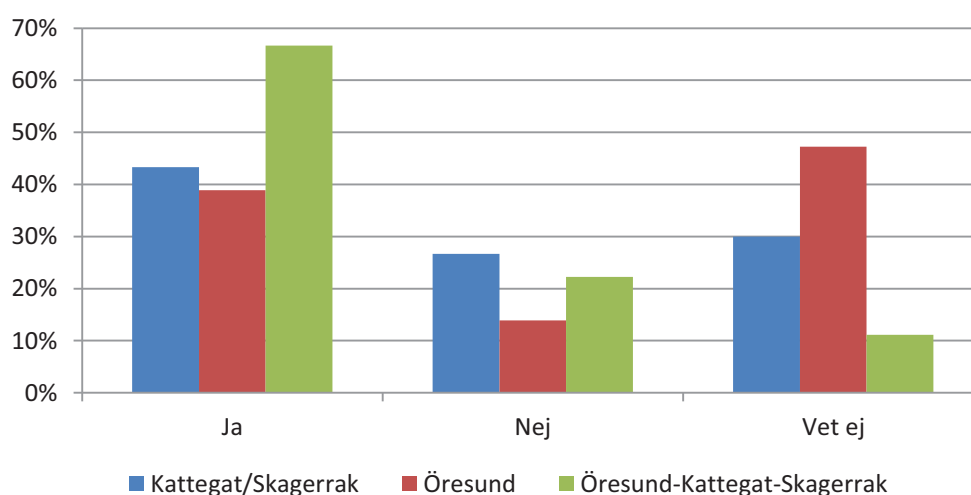
5.6 Projektens förmåga att lösa gränshinder

Av de projektledare som har svarat på vår enkät ansåg 44 procent att deras projekt har löst eller kommer att lösa något av de gränshinder som identifierades i projektansökan. Totalt 20 procent angav att projektet inte har löst något gränshinder och 36 procent vet ej. Undantaget de osäkra svaren ansåg en större andel av projektledarna i Öresund (74

procent) än i KASK (62 procent) att deras projekt har löst eller kommer att lösa något av de identifierade gränshindren.

Att 56 procent av projekten inte vet om de kommer eller inte kommer att lösa något av de gränshinder som de identifierade i projektansökan är problematiskt. Om indikatorn gränshinder inte har någon effekt på styrningen av projektet och inte fungerar som en realistisk målsättning kan dess relevans starkt ifrågasättas. Det kan finnas ett värde i att gränshinder identifieras men om det, som idag, inte finns några bra sätt att ta till vara denna information går funktionen förlorad. Programets förmåga att identifiera och lösa gränshinder diskuteras mer ingående i kapitel 6.

Figur 5.9 Har ditt projekt löst/kommer att lösa något av de gränshinder som identifierades i projektansökan?

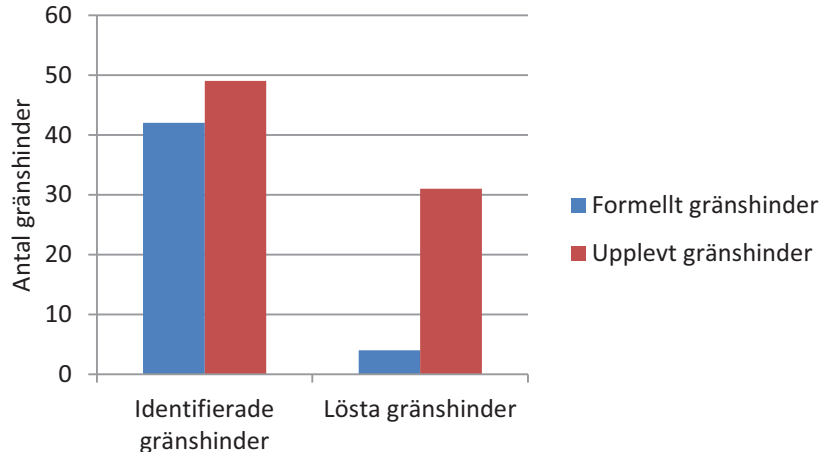
Kapitel 6. Programmets förmåga att identifiera och lösa gränshinder

I detta kapitel sammanställs de gränshinder som projekten har identifierat i ansökan och under projektens gång, i syfte att undersöka hur framgångsrika projekten har varit med att lösa gränshinder.

6.1 Vilka gränshinder har projekten identifierat och lyckats lösa?

De 37 projekt som har avslutats löser 40 procent av de gränshinder som de identifierade vid projektansökan. Figur 6.1 nedan visar i absoluta tal hur många gränshinder som projekten identifierade vid ansökningstillfället och hur många av dessa som projekten lyckades undanröja uppdelat på formella och upplevda gränshinder.

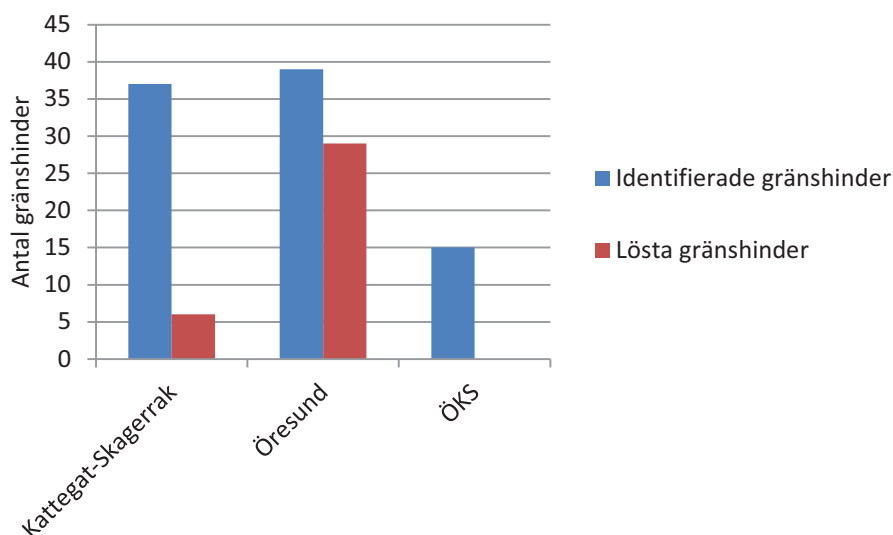
Figur 6.1 Identifierade och lösta gränshinder i avslutade projekt

Figur 6.1 visar att upplevda gränshinder löses i högre grad än formella gränshinder. Formella gränshinder är ofta relaterade till nationella lagar och förordningar, och projekten har vanligtvis mindre möjlighet att avhjälpa dessa.

De projekt som täcker hela geografien identifierar 15 gränshinder på två projekt utan att undanröja något av dessa. Öresundsprojekten har en betydligt högre lösningsgrad än KASK. Den högre lösningsgraden kan härledas till att indikatorn gränshinder inte har lika stor relevans i KASK och ÖKS som i Öresund. Detta eftersom Öresund är en mer funktionell gränsregion där gränshinder får större konsekvenser för integrationen mellan Själland och öarna och Skåne.

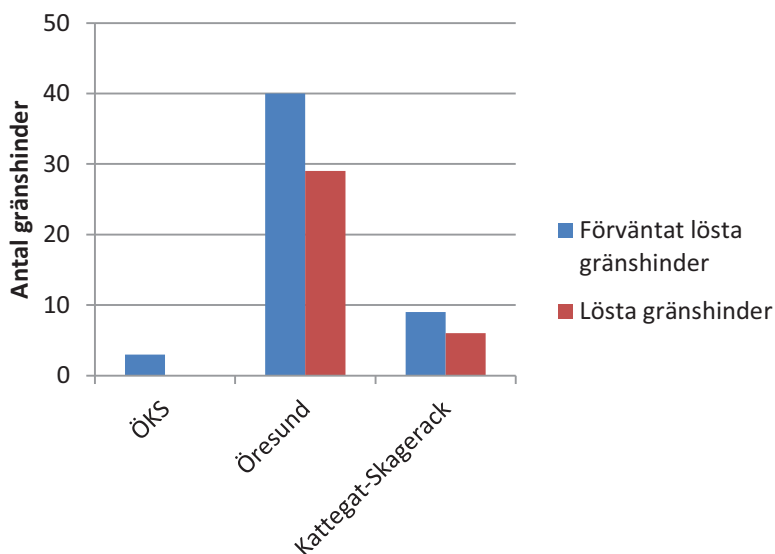
Figur 6.2 Identifierade och lösta gränshinder uppdelat i avslutade projekt uppdelade efter programgeografi

6.2.1 Projekten överskattar sin förmåga att lösa gränshinder

I ansökan beskriver projekten hur många av de identifierade gränshinderna som de kommer att lösa. I vår analys har vi jämfört hur många gränshinder som projekten förväntar sig att lösa vid projektstart med hur många som de faktiskt löser. Resultatet av analysen visas i diagram 6.3 nedan och visar att Öresundsprojekten löser ungefär tre fjärdedelar av de gränshinder de förväntas att lösa medan KASK-projekten löser två tredjedelar av sina förväntade undanröjda hinder.

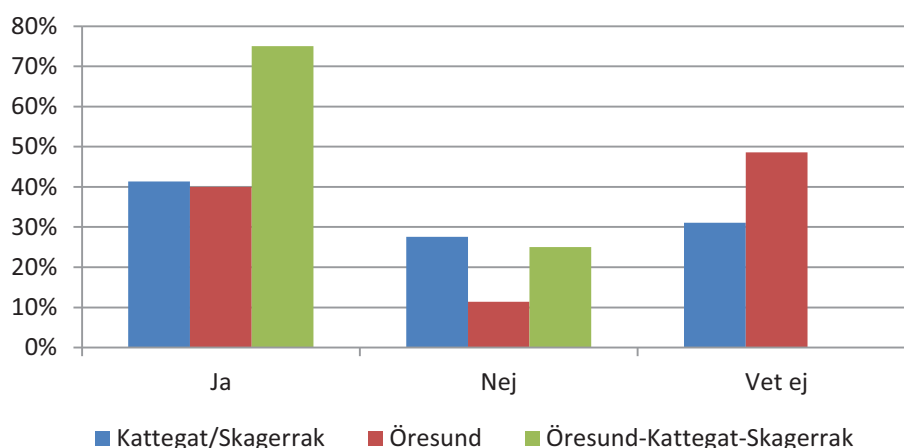
Figur 6.3 Förväntat antal lösta gränshinder och faktiskt antal lösta gränshinder i avslutade projekt

Många projekt överskattar sin förmåga att lösa gränshinder och i alla programgeografier har färre gränshinder lösts än vad som angavs i projektansökningarna. Detta kan bero på att lösningsgraden överskattas i projektansökningarna för att öka chansen att få sin ansökan beviljad.

Att inte alla projekt lyckas undanröja de gränshinder som de avser att de kommer att lösa bekräftas av vår projektledarenkät. Av respondenterna svarar 28 procent av projektledarna i KASK och tio procent av projektledarna i Öresund att de inte har löst eller kommer att lösa något av de gränshinder som identifierades i ansökan.

Figur 6.4 Har ditt projekt löst/kommer att lösa något av de gränshinder som identifierades i projektansökan?

6.2.2 Få projekt kommenterar identifierade gränshinder

Avsaknaden av kommentarer och den bristande kvaliteten på lämnade kommentarer har försvårat analysen av vilka gränshinder som löses. En minoritet av avslutade och pågående projekt kommenterar gränshinder i sina rapporter. Kommentarer finns endast i hälften av slutrapporterna och i en tredjedel av statusrapporterna. Totalt saknar 62 procent av rapporterna kommentarer på gränshinder. Utöver låg svarsfrekvens är kommentarerna av mycket varierande kvalitet.

Ett problem rörande måluppfyllelsen är att mål och krav för att uppnå mål är generellt specificerade och att projekten har olika uppfattningar om vad som kvalificeras som ett löst gränshinder. Sannolikt är att projektens påstådda måluppfyllelse är för hög. Tydligast blir detta på området upplevda gränshinder. Ett exempel är projektet *Kulturdriven Innovation* där ett upplevt gränshinder är bristande samarbete mellan akademien och näringslivet. Gränshindret är rapporterat som löst med motiveringen att projektet "undersökt och stärkt möjligheterna". Det är utifrån denna motivering svårt att utläsa vad som gjorts och vilken effekt åtgärden haft.

En förklaring till att majoriteten av rapporterna saknar kommentarer är att instruktionen för ifyllnad av fritextkommentaren är otydligt formulerad. Många av projekten har valt att endast rapportera andra generella programindikatorer, endast rapporterat att ett gränshinder de facto är uppfyllt eller lämnat fältet helt blankt. Den bristfälliga dokumentation-

en skulle även kunna bero på tids- eller motivationsskäl från projektledarens sida. Insatser krävs från Sekretariatet att förbättra informationen om indikatorns definition och hur denna ska rapporteras om denna ska behållas i kommande programperiod.

6.2.3 Vilka gränshinder identifieras av projekten?

Av de identifierade gränshindren är *språk, kultur, olika regelverk* och *nationella prioriteringar* vanligast förekommande. *Språk, kultur* och *nationella prioriteringar* har karaktäriserats som upplevda gränshinder, medan *olika regelverk* beskrivs som det vanligaste formella gränshindret.

Ordmolnet nedan är sammansatt utifrån vilka gränshinder som har kommenterats under rubriken identifierade gränshinder i samtliga slut- och statusrapporter. För att rättvist bedöma projektens kommentarer har två åtgärder tagits. I databearbetningen har norska och danska termer rörande specifika gränshinder översatts till sin svenska motsvarighet. Ur varje kommentar har termen rörande gränshindret lyfts ut i sin helhet utan redigering.

Ordmolnet visar också att många projekt rapporterar många olika former av bristande samarbete och koordinering mellan länderna gällande lagstiftning och myndighetsorganisation. Vidare har projekten olika problem gällande det geografiska avståndet, kommunikationer och att få personer att delta i gränsöverstridande aktiviteter av skäl som resekostnader, tidsbrist, språksvårigheter och ren ovilja.

6.2.4 Vilka gränshinder löser projekten?

De hinder som löses är vanligtvis gränshinder som rör kommunikation och språk. Framförallt det danska språket har beskrivits som ett gränshinder som försvårar kommunikationen. Även geografiska avstånd har angetts som ett kommunikationshinder. De språkliga och kommunikativa problemen har lösts via flerspråkig eller engelsk kommunikation, samt att digital kommunikation avhjälpes avståndshinder. Ett annat vanligt löst problem

är skillnader i kultur och nationella prioriteringar. Detta sägs ha avhjälpats med insatser som kick-off-träffar, studieresor och deltidsarbete hos nordiska samarbetspartners. Det är svårt att bedöma i vilken utsträckning dessa aktiviteter bryter ner gränshindret i praktiken.

Formella gränshinder löses och kommenteras i lägre grad än upplevda. Ett exempel på arbete för att avlösa formella gränshinder är från projektet *SMS - Sociala aspekter och Medborgardialog i Stadsplaneringen i Kattegatt-Skagerak*. Gränshindret är att erfarenheter av medborgardialog skiljer sig mellan länderna. Gränsöverskridande arbetsgrupper inom medborgardialog och social konsekvensbedömning har där tillsatts och arbetar för att identifiera skillnader och likheter för att kunna undanröja gränshinder.

En svaghet för analysen är den bristande kvaliteten på kommentarer för de projekt som har löst gränshinder. Av de 37 avslutade projekten har enligt deras slutrapporter 15 projekt löst gränshinder. Av dessa har endast åtta projekt uppgivit vilka gränshinder det rör, varav endast fyra har rapporterat hur de faktiskt löst gränshindret. De 14 gränshinder som programmet löst redovisas nedan tillsammans med en förklaring till hur de har lösts:

Tabell 6.1 Lösta gränshinder i programmet

Vilka projekt löser gränshinder?	Vilka gränshinder löser projekten?	Hur har gränshindret lösts?
LISA - Landsbyggdutveckling i Skandinavien	-	-
Nordiske Cykelbyer	-	-
VER-DI	Språksvårigheter	-
Västerhavets Kulturarv	-	-
Bättre möjligheter på arbetsmarknaden – udvikling af voksenuddannelse i Øresundsregionen	-	-
FoodBEST Øresund	Språksvårigheter Skillnader i arbetskultur	Komplementerande svensk information på hemsida och i nyhetsbrev Gränsöverskridande och sammanhållande styrelsearbete
Institutionelt samarbejde mellem Malmö högskola og Roskilde Universitetscenter	Studentutbyte fungerar inte optimalt i regionen	Kostnadsneutralt avtal forskarmobilitet Strategi för utbildningssamarbete Forskningsdrivet utbildningssamarbete
Job og kompetencer i Øresundsregionen	Skillnader i förståelse och användning av begreppet kompetens på båda sidor av Öresund. Olika metoder och data används vid övervakningen av kompetens och arbetskraft.	Framtagen manual Utvecklat metoder som ska användas vid övervakningen av kompetens och arbetskraft.
Kulturdriven Innovation	Universitet och företag samverkar i begränsad omfattning.	-
Sound Settlements	Det finns inte en gemensam strategi för hållbara boplatser	-

Vind i Öresund	-	
VISÖ – Visualisering av Infrastruktur och Hållbar Stadsutveckling i Öresund	-	-
Ørescenen - utveckling av scenkonst för unga	-	-
Øresund Ecomobility	Nationellt fokus inom utbildning och forskning	-
	Låg kunskapsdelning över sundet	-
Øresund Materials Innovation Community (fas 2)	Dåliga möjligheter att omsätta forskning till utveckling	-
	Tillgång på kvalificerad arbetskraft inom forskning	Tillsatta arbetsgrupper med universitetens kordinater över sundet
	Tillgång till utländska F&U-investeringar	Nytt samarbete mellan Invest in Skåne och Copenhagen Capacity
	Samarbete med olika forskningsparker över gränserna	-

Flera av de gränshinder som anses lösta är av upplevd karaktär på så sätt att de indikerar en känsla av att exempelvis studentutbytet inte fungerar optimalt i Öresundsregionen eller att det finns skillnader i arbetskultur. Mer intressant vore om projekten redan innan projektstart hade identifierat problemet bakom exempelvis dåligt studentutbyte. Ett mer specificerat gränshinder för denna typ av problem skulle kunna vara att "Studentutbytet i Öresundsregionen fungerar inte på grund av brister i information om möjligheterna".

6.2.6 Gränshinder identifieras under projektens gång

Projekten rapporterar det antal gränshinder de förväntas stöta på under projektet i projektansökan. Det står klart att det finns projekt som upptäcker gränshinder som de inte väntat sig. Framförallt upptäcks oförutsedda gränshinder i Öresund-Kattegatt-Skagerack där fyra av 13 projekt har stött på oförutsedda gränshinder. Jämförelsevis har fem projekt i Öresund upptäckt oförutsedda gränshinder, och då är Öresund över fyra gånger så stor programgeografi sett till projektportfölj. Gällande oförutsedda gränshinder som upptäcks under projektets gång är det troligt att det är kulturella och språkliga skillnader som upptäcks när väl projekten startas. Projekten underskattar svårigheterna associerade med att arbeta gränsöverskridande.

Kapitel 7. Slutsatser och lärdomar

Detta kapitel behandlar programmets övergripande måluppfyllelse och besvarar även i tur och ordning de utvärderingsfrågor som har styrt arbetet med denna rapport.

- Har programmets övergripande mål och delmål uppnåtts?
- Vilka projekt har varit särskilda relevanta, sett utifrån programmets mål?
- Vilka andra effekter/mervärden har programmet gett?
- Vilka gränshinder har programmet identifierat och lyckats lösa?

Utöver dessa frågor presenterar vi generella slutsatser som dragits under utvärderingsarbetet. Den sista utvärderingsfrågan som rör vilka lärdomar som finns inför kommande program presenteras i nästa kapitel.

Inledningsvis presenteras den inriktning programmet har fått rent tematiskt för att förklara vilka typer av insatser som programmet har stöttat. Mer information om programmets budgetmässiga fördelning uppdelat på delmål ges i kapitel 4 samt delvis nedan i avsnittet som berör programmets delmålsuppfyllelse.

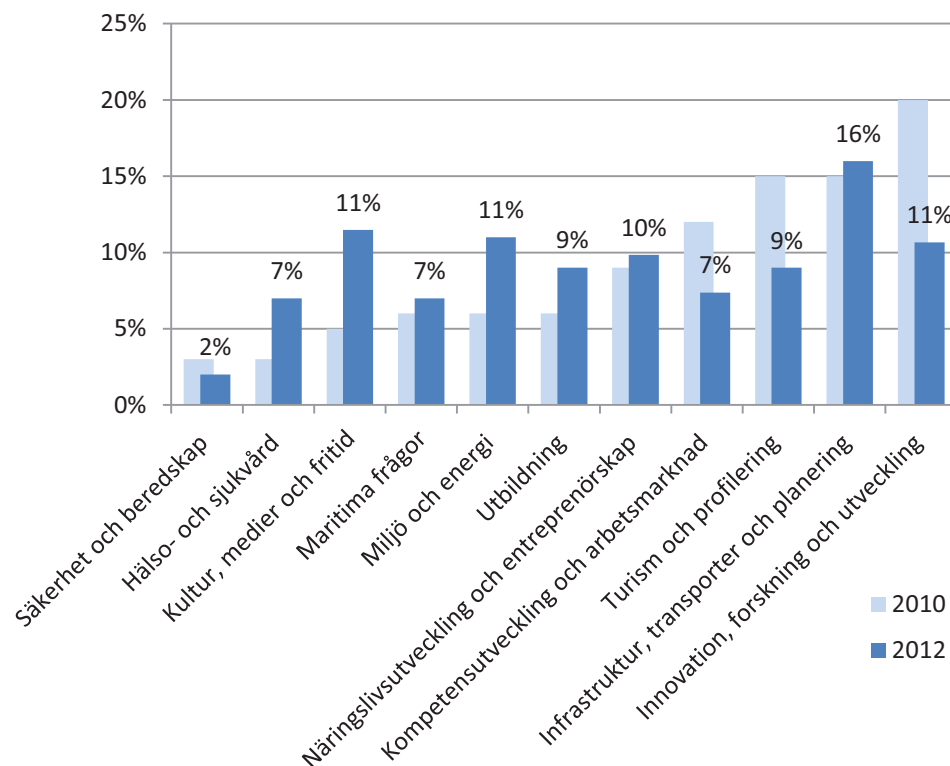
7.1 Programmets inriktning

Delmålsanalysen, projektledarenkäten och sammanställningen av vilka de största medfinansierarna, nedan, visar att programmet haft en tydlig inriktning mot forskning och innovation samt mot utbildning. Detta stämmer överens med den tematiska indelning som gjordes av det Gemensamma tekniska sekretariatet 2010.

I publikationen *Gränslös Utveckling i Øresund Kattegat Skagerrak Interreg IV A* presenterades de områden som godkända projekt agerade inom. Sekretariatet identifierade 11 breda ämnesområden inom vilka programmets då 59 projekt återfanns.

Tonvikten ligger på projekt inom Innovation, forskning och utveckling, Turism och profilering samt Infrastruktur, transporter och planering. Detta medan Hälso- och sjukvård, Säkerhets och beredskap samt Kultur, medier och fritid är de områden där det inte fanns så många projekt inom 2010. Under åren fram till 2012 ökade beviljandet av projekt kraftigt och i juli 2012 hade programmet 167 beviljade projekt som fördelar sig jämnare över de olika temaområden som sekretariatet identifierat. Figuren nedan illustrerar hur fördelningen ser ut idag med fördelningen från 2010 i ljusblått i bakgrunden:

Figur 7.1 Projekten ämnesfördelning 2010 och 2012 (antal projekt)

Källa: Tillväxtverket, 2010, Gränslös Utveckling i Øresund Kattegat Skagerrak Interreg IV A, Tillväxtverket, NYPS-data, 5 juli 2012

Det har tillkommit många fullskaliga projekt och det totala antalet uppgick till 122 projekt den 5 juli 2012. Även om fördelningen är jämnare nu går det att urskilja ett visst fokus mot Infrastruktur, transporter och planering och Innovation, forskning och utveckling som under 2010 men nu har även Kultur, medier och fritid samt Miljö och energi tillkommit bland de områden som har flest projekt. Det är egentligen endast projekt inom området Säkerhet och beredskap som inte har tillkommit i samma takt som inom andra områden. Hälsa- och sjukvård är fortfarande ett område där det skapas relativt få projekt trots att det finns naturliga samarbetsområden inom högspecialiserad vård och att regionerna är huvudmän för den verksamheten.

7.2 Utvärderingsfrågorna

Nedan presenteras svaren på de fyra utvärderingsfrågorna som har styrts arbete med denna slutrapport.

7.2.1 Har programmets övergripande mål och delmål uppnåtts?

Detta avsnitt sammanfattar resultatet från våra fyra analyser och beskriver om programmets övergripande mål och delmål har nåtts. Inledningsvis presenteras programmet har möjlighet att nå sina kvantitativa mål under den återstående programmeringsperioden, huruvida

delmålen har uppnåtts och om detta leder till att de övergripande målen nås samt en bedömning av det gränsöverskridande mervärdet i programmet.

7.2.2 I vilken utsträckning har de kvantitativa målen nåtts?

Ett antal kvantitativa mål och indikatorer för att kunna mäta och följa upp programmet och de enskilda projekten anges i det operativa programmet för Interreg IV A ÖKS. Dessa kvantitativa mål har också indelats i tre olika indikatorgrupper: *programindikatorer*, *prioritetsindikatorer* och *projektindikatorer*. En begränsning med de kvantitativa indikatorerna är dock att det är projekten själva som anger om dessa har uppnåtts eller inte. En ytterligare begränsning med program- och prioritetsindikatorerna är att dessa endast anges i form av "antal projekt". Även om målen för de kvantitativa indikatorerna endast har angetts för 2015 kan vi, baserat på de uppnådda resultaten fram till och med 2012, göra en preliminär uppskattning av huruvida dessa mål kommer att uppnås eller inte.

Vad gäller de kvantitativa programindikatorerna så har 34 projekt hittills skapat varaktiga nätverk och samarbetsstrukturer över gränsen, 49 projekt identifierat eller brutit ner gränshinder och 85 projekt främjat kunskap om, och förhållanden i, programområdet. Utifrån detta gör vi bedömningen att programmet kommer att nå de kvantitativa målen för programindikatorn *Gränshinder* och sannolikt även för *Gränsregional kompetens*. För programindikatorn *Samarbetsgrad* kommer de kvantitativa målen däremot inte att uppnås. Då de tre horisontella programindikatorerna har formulerats som antal projekt som påverkar miljön, jämställdhet respektive integration och mångfald, och då samtliga projekt måste ange ett värde för dessa indikatorer, anger resultaten för dessa indikatorer inget mer än det totala antalet projekt inom programmet och går således inte att bedöma.

Vad gäller prioritetsindikatorerna så har 58 projekt än så länge bidragit till gränsregionens ekonomiska utveckling, 9 projekt profilerat och synliggjort regionen för omvärlden, 51 projekt utarbetat gränsöverskridande planer, program och strategier, 12 projekt medverkat till en ökad tillgänglighet inom regionen genom att binda samman samhällsfunktioner, 19 projekt främjat rörlighet av personer över gränsen och 16 projekt bidragit till spridning av kunskap som stärker samhörigheten i, och tillhörigheten till, programområdet hos befolkningen eller omvärlden. Jämfört med de kvantitativa målen uppsatta för 2015 tyder detta på att prioritetsindikatorn *Planer, program och strategier* redan har uppnåtts samt att prioritetsindikatorerna *Tillväxtfrämjande initiativ* och *Mobilitet över gränsen* sannolikt också kommer att uppnås. För de tre övriga prioritetsindikatorerna, *Profilering och synlighet*, *Tillgänglighet* samt *Gränsregional samhörighet och kunskap*, tyder vår bedömning däremot på att målen för 2015 inte kommer att uppnås.

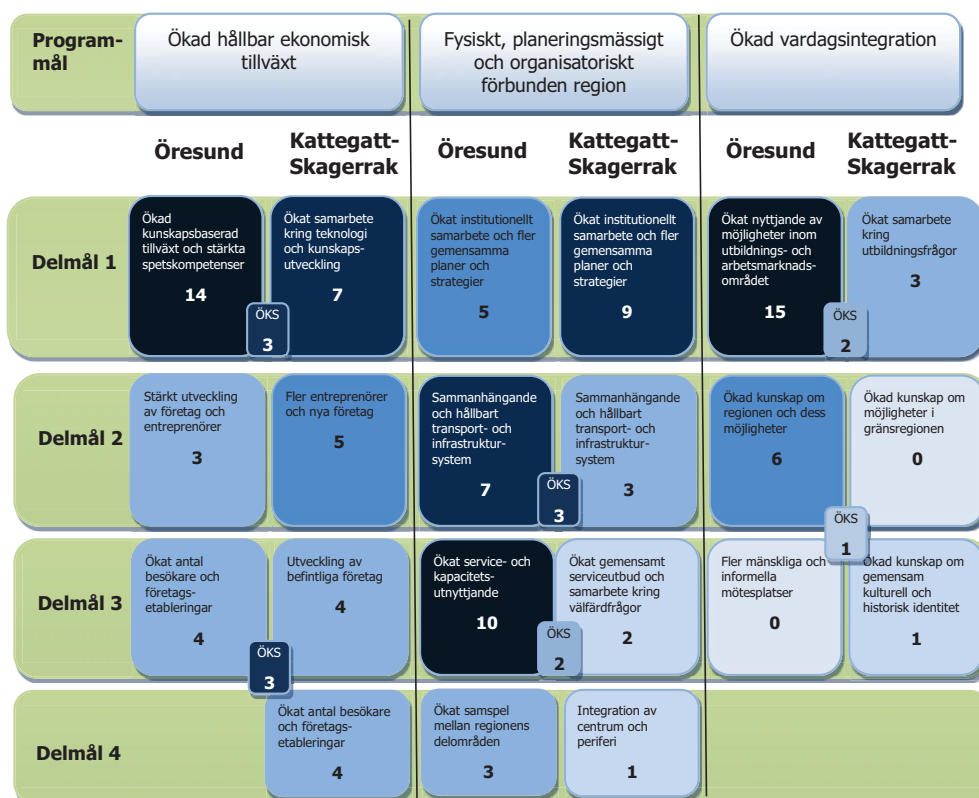
För de kvantitativa projektindikatorerna redovisas både det förväntade resultatet angett av projekten i ansökan och det faktiska resultatet rapporterat av avslutade projekt, utifrån vilka en procentuell resultatuppfyllelse för respektive projektindikator kan beräknas. Hittills har endast en av projektindikatorerna, *Antal deltagande universitet/högskolor*, uppfyllts. Då knappt hälften av programmets projekt i nuläget är avslutade kan vi dock anta att de projektindikatorer som har en resultatuppfyllelse på 50 procent eller högre också kommer att uppfyllas. Detta innebär att majoriteten av de kvantitativa projektindikatorerna sannolikt kommer att uppfyllas. På aggregerad nivå bedömer vi att projektindikatorerna kommer att uppnås inom programindikatorerna *Samarbetsgrad*, *Gränsregional kompetens* och *Informationsinsatser*, men däremot att endast delvis uppfyllas inom programindikatorn *Gränshinder*. Uppdelat på de tre prioriterade områdena är den kvantitativa måluppfyllelsen för projektindikatorerna högst inom det prioriterade området *Främja hållbar ekonomisk tillväxt* och lägst inom *Främja vardagsintegration*.

7.2.3 Delmålsuppfyllelse

Programmets övergripande mål, dess tre prioriteringar, är avhängiga av att de delmål som prioriteringen består av har uppfyllts. Då delmålen generellt består av allmänna önskingar om att något ska ökas eller stärkas samt att inga särskilda indikatorer har kopplats till delmålen är dessa svårutvärderade. Vårt angreppssätt har varit teoribaserat och inneburit en genomgång av samtliga status- eller slutrapporter för att få en uppfattning om vad projekten åstadkommit samt för att kunna kategorisera projekten inom delmålen.

I kapitel 4 analyserades delmålen måluppfyllelse kvalitativt och nedan ges en sammanfattning av resultaten presenterade i en figur. Baserat på det totala antalet fullskaliga projekt som vi har kategoriserat inom respektive delmål symboliserar en mörkare blå nyans en högre delmålsuppfyllelse och en ljusare blå nyans en lägre delmålsuppfyllelse. Antalet ÖKS-projekt illustreras i figuren nedan av de mindre, överlappande boxarna.

Figur 7.2 Delmålsuppfyllelse i Interreg IV A ÖKS – antal fullskaliga projekt inom varje delmål

Analysen visar att programmet har misslyckats med att nå ett antal delmål inom främst KASK. Inom Öresund är det bara stärkt utveckling av företag och entreprenörer som

anses som icke uppnått. Det beror på bristen på projekt som direkt syftar till detta. Avsaknaden kan härledas till att företagsutveckling i form av rådgivning är främst en nationell angelägenhet samt att det finns befintliga statliga organisationer som syftar till att öka företags export.

Inom KASK har ett antal delmål inte ansetts uppfyllda. Huvudorsaken är att delmålen är dåligt anpassade efter de förutsättningar som KASK har som region. Detta är tydligast inom det prioriterade området *Främja vardagsintegration* där endast ett av tre delmål kan anses uppnått. Inom de övriga två har få projekt genererats, vilket beror på att KASK-regionens geografiska förutsättningar inte tillåter vardagsintegration i lika hög utsträckning som Öresund. Liknande resonemang går att koppla till den låga måluppfyllelsen inom delmålet *Sammanhängande och hållbart transport- och infrastruktursystem* där regionens geografi försvårar skapandet av ett sammanhängande transportsystem.

Ett antal delmål har värderats som delvis uppnådda. Huvudanledningen är att merparten av projekten inom delmålet inte avslutats och det är därför svårt att uppskatta måluppfyllelsen. Inom Öresund är det osäkert om delmålet *Ökat antal besökare och företagsetableringar* kommer att nås. Få projekt har adresserat delmålet, vilket skiljer sig från förra programperioden då ett stort antal projekt som syftade till att öka antalet turister skapades. Det höga antalet projekt i förra programperioden som inte lever vidare idag är en trolig anledning till det låga antalet projekt som vill attrahera besökare till Öresund samt det allt mer nationaliserade turismfrämjandet.

I KASK anses delmålet *Ökat antal besökare och företagsetableringar* som delvis uppnått på grund av att inga projekt har startats som syftar till att öka antalet företagsetableringar.

Många projekt i Öresund har haft som övergripande mål att *Öka institutionellt samarbete och att skapa fler gemensamma planer och strategier*. Dessa har dock inte fokuserat på att förbättra tillgängligheten för grupper som har svårt att utnyttja det vanliga transport- och kommunikationssystemet, vilket ingår i delmålet. Inom delmålet *Ökat gemensamt serviceutbud och samarbete kring välfärdsfrågor* i KASK har inget projekt avslutats vilket gör måluppfyllelsen oviss.

Övriga delmål har uppnåtts, men i olika grad. Flest projekt och högst budget inom programmet syftar till att uppnå delmålet *Ökad kunskapsbaserad tillväxt och stärkta spetskompetenser* inom delområdet Öresund. Hela 16 stycken projekt med en sammanlagd projektbudget om 28 miljoner syftar till att uppnå detta delmål. Majoriteten av projekten har initierats av Lunds universitet eller något av dess samarbetspartners i den dåvarande organisationen Öresundsuniversitetet. Motsvarande delmål för Kattgat-Skagerack har inte haft en liknande dominans (€17M) utan största andelen av allokerade medel har gått till ökat samarbete kring utbildningsfrågor (€20M). Därefter dominerar delområdet budgetmässigt av projekt som syftar till ökat antal besökare och företagsetableringar (€18M) och ökat institutionellt samarbete och fler gemensamma planer och strategier (€17M).

I Öresund har, utöver forskningsprojekten, en stor mängd projekt som syftar till att öka nyttjandet av möjligheter inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet initierats. Vi har kategoriserat 15 projekt med en sammanlagd budget på €22M som syftar till att uppfylla detta delmål. Även inom detta delmål spelar universitet och högskolor en stor roll och majoriteten av projekten har en aktör från akademien som Lead Partner. Ett tredje delmål som anses ha hög måluppfyllelsen i Öresund är *Ökat service- och kunskapsutnyttjande* med 10 fullskaliga projekt som har en sammanlagd beviljad budget på €16M.

7.2.4 Leder delmålsuppfyllnad till att de övergripande målen uppfylls?

Föregående avsnitt konstaterade att flertalet av programmets delmål har nåtts. Om delmålsuppfyllnad leder till att de övergripande målen uppfylls är värt att diskutera då framförallt de många forskningsprojektens koppling till målet om ökad hållbar tillväxt kan vara otydlig.

Innovationsprocessens första fas består ofta av forskning och utveckling som kan ske på ett företag eller inom den akademiska världen. Forskning och utveckling är den kunskapsbas som ligger till grund för högteknologiska och högkvalitativa produkter och tjänster. Förutsättningen för att dessa produkter och tjänster ska kunna uppstå är att innovationerna kommersialiseras. Det regionala bidraget till hållbar tillväxt från de FoU-investeringar som gjorts inom programmet är därför avhängigt av ett flertal faktorer: Bland annat är FoU-aktiviteternas fokus (grundforskning, tillämpad forskning eller experimentell utveckling), den regionala hemmamarknadens storlek och tillgång till kapital avgörande för att insatserna ska leda till hållbar tillväxt.⁴⁶ Det faktum att forskningsresultat kan kommersialiseras någon annanstans än i den region de härstammar från och att innovationsprocessen kan ha en tidshorisont på flera decennier är faktorer som gör sambandet mellan ökat gränsöverskridande forskningssamarbete och hållbar ekonomisk tillväxt svårt att påvisa.

Det är lättare att påvisa eventuell framgång inom övriga två prioriteringarna och i synnerhet ökad vardagsintegration. Projekt som har skapat mer frekvens av samarbete och interaktion över landsgränserna förekommer i Öresund. Delmålsanalysen visar att dessa insatser dels främjar vardagsintegration inom organisationer eller mellan två liknande organisationer på olika sidor landsgränsen. Ett sådant exempel är vardagsintegration mellan universitetsinstitutioner i olika länder. Vardagsintegrationen är avgränsad till organisationerna och denna typ av samarbeten förekommer även i KASK. En annan typ av vardagsintegration är den som sker på bred front i samhället, till exempel genom att främja ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Sådana insatser når betydligt fler människor i regionen och sker uteslutande i delområde Öresund.

Inom det andra programmålet; *Fysiskt, planeringsmässigt och organisatoriskt förbunden region* har en mängd insatser gjorts under programperioden. Det mest framträdande projektet inom programmålet i Öresund är *IBU-Öresund* som syftade till att skapa en samsyn på infrastrukturplanering från relevanta danska och svenska aktörer. Inom KASK har betydligt färre projekt inriktats på att skapa ett hållbart och sammanhängande transportsystem, vilket kan skyllas på regionens geografiska utmaningar. Mer fokus har istället lagts på att öka institutionellt samarbete vilket har skett inom främst energiområdet och kring frågor som rör havet som binder samman KASK-regionen.

Inom detta programmål har det i Öresund genomförts ett flertal projekt som syftar till att uppnå delmålet *Ökat service- och kapacitetsutnyttjande*. Majoriteten av dessa är samarbeten inom hälso- och sjukvård som potentiellt har stor förmåga att bidra till besparingar och konkreta resultat i en kontext då de ekonomiska ansträngningarna på vården ökar i takt med den demografiska utvecklingen. En sammanbunden region via gemensamma lösningar inom högspecialiserad vård och en ökad patientmobilitet är något som också bör byggas vidare på i nästa programperiod.

⁴⁶ Tendens Öresund 2012. s. 28

7.2.5 Det gränsöverskridande mervärdet i programmet

I KASK består det gränsöverskridande mervärdet i hög utsträckning av kunskapsdelning mellan projektpartners i samarbeten kring gemensamma problem. De stora geografiska avstånden är anledningen till att nya lösningar på gemensamma problem dominerar delprogrammet. Som Oxford Research konstaterar i delrapport två, vilken avhandlade programmet projekt inom forskning och innovation, är det vitalt att kunskapsdelningen fungerar tillfredställande i denna typ av projekt. Detta brister ibland i projekten vilket får som konsekvens att det gränsöverskridande mervärdet försvinner.

Utmaningen med att projekt i hög utsträckning genomförs i två olika länder med låg grad av kunskapsdelning förekommer också i Öresund men i lägre utsträckning eftersom flera av projekten i Öresund syftar till att lösa gemensamma problem inom exempelvis arbetsmarknad, infrastrukturplanering eller hälso- och sjukvård där det krävs gränsöverskridande samarbete för att kunna nå resultat.

Vår enkät till projektledarna bekräftar att vissa projekt inte har eller ser värdet av ett gränsöverskridande arbetssätt utan att projektaktörerna från olika länderna istället arbetar separat utan någon större integration. Av projektledarna svarar 13 procent att det gränsöverskridande arbetssättet med partners i olika länder endast i liten omfattning innebär ett mervärde för projektet.

7.2.5 Vilka resultat har programmet uppnått?

Det överlägset vanligaste resultatet som projekt inom Interreg IV A ÖKS presterar är nya och utökade samarbetsnätverk samt ökad kunskap om regionen. Denna typ av mjuka resultat är generellt vanligast förekommande bland projekten men även mer konkreta resultat som marknadsföringsmaterial, etablerade kurser och utbildningar samt långsiktiga samarbetsavtal har skapats under programperioden. Bland de mer konkreta resultaten har 20 projektledare svarat att deras projekt gett upphov till nya teknologiska lösningar. Bland dessa kan nämnas *BioM* inom vilket man har tagit fram nya tekniska lösningar för småskalig uppgradering av biogas, *KASK Innovation* som har utvecklat flertalet besparingsåtgärder inom vården samt Öresund som cykelregion som skapat möjligheten att välja cykel som färdmedel när man använder sig av Skånetrafikens reseplanerare. I enkäten har även fyra projekt besvarat att de har skapat infrastrukturinvesteringar vilket bland annat är de Gateways för vandringsturister som *Rekreativa Ruter* har skapat samt de skyltar som Öresund som cykelregion har satt upp.

7.2.6 Vilka projekt har varit särskilda relevanta utifrån programmets mål?

De projekt som uppfyller de tre kriterier som krävs för att ett Interregprojekt ska vara framgångsrikt har relevans utifrån programmets mål. Alltså projekt som har lyckats nå sina planerade resultat, syftar till att nå något av programmets delmål och har ett högt gränsöverskridande mervärde är de som har störst relevans. I delmålsanalysen i kapitel 5 redovisas vilka projekt som har störst relevans för de olika delmålen. I följande stycken höjer vi blicken och presenterar de projekt Oxford Research anser har särskild relevans för måluppfyllelsen inom de tre övergripande programmålen.

Ökad hållbar ekonomisk tillväxt

Som påpekats tidigare är målet *Ökad hållbar ekonomisk tillväxt* det mål som är svårast att mäta. Projekt som startas inom programmet kan inte förväntas bidra till synbara effekter på tillväxten i ÖKS direkt efter projektavslut. Det finns trots detta ett antal projekt som Oxford Research bedömer kan bidra till ökad tillväxt på kort sikt.

Ett projekt med potential, att omedelbart efter avslut, bidra till ökad tillväxt i regionen är framförallt *CATE – Cluster for Accelerator Technology*. Projektet har under genomförandet ökat kunskapen och kontaktnätet bland företag i regionen så att dessa kan ha möjlighet att leverera komponenter till forskningsanläggningar runt om i världen. De nya kunskaper som företagen får inom projektet kan leda till att man lyckas vinna stora upphandlingar som gör att företagen expanderar och i förlängningen ökar tillväxten i regionen.

Även *Nord-Ostron* är ett företagsnära projekt som kan ge direkta effekter på den ekonomiska tillväxten i regionen om kommersiell ostronodling kommer igång på allvar i Skagerak. Projektet har undersökt förutsättningarna för detta och kommit fram till att det går. Projektet har ett aktivt samarbete med det privata företaget Ostrea Sverige AB som är redo att kommersialisera projektresultaten.

MARKIS är ett projekt som har arbetat i ett läge mellan tillämpad forskning och att utveckla prototyper, tjänstekoncept och nya processer. Projektet har ett tiotal processer igång som väntas leda till produkter eller tjänster som minskar skadliga utsläpp från maritim transport. Dessa kan alla leda till produkter och tjänster som bidrar till ökad hållbar ekonomisk tillväxt.

Fysiskt, planeringsmässigt och organisatoriskt förbunden region

Det övergripande programmålet att ÖKS ska vara en fysiskt, planeringsmässigt och organisatoriskt förbunden region är främst relevant för delområdet Öresund då det är svårt för KASK att inom en överskådlig framtid bli en fysiskt sammanhängande region med en infrastruktur som till exempel tillåter dagspendling i alla delar av regionen. Trots det har ett flertal projekt inom KASK skapats som syftar till att öka institutionellt samarbete och gemensamma planer. Främst är det de flertalen projekt som syftar till att skapa gemensamma planer inom miljöområdet som har relevans för att skapa en mer organisatoriskt förbunden region i KASK. Ett framstående exempel är *BioM* som har lyckats skapa en struktur som skapar en god kunskaps-spridning mellan de deltagande ländernas projektaktörer.

I Öresund är det främst projektet *IBU-Öresund* som tog ett helhetsgrepp på att skapa förbättrade förutsättningar för att Öresundsregionen ska bli en fysiskt, planeringsmässigt och organisatoriskt förbunden region. Projektet tog fram kunskapsunderlag som använts som inspel i olika planeringsarbeten. Ett exempel är förarbetet till Malmös kommande översiktsplan där det tas fasta på de flaskhalsar i infrastrukturen som identifierades i *IBU-Öresund*. Även på dansk sida innehåller Region Hovedstadens Regional utvecklingsplan 2012 inspel från *IBU-Öresund* och den Öresundsregionala utvecklingsplan som togs fram i projektet.

ÖKS-projekten *COINCO North* och *COINCO North II* har tagit ett helhetsgrepp kring en mer fysiskt sammanbunden region genom att etablera en vision för ett skandinaviskt höghastighetståg mellan Oslo och Köpenhamn. Begreppet *8 Million City* har etablerats på grund av projektet. Projektets framgång begränsas av att en hög andel aktiviteter utförs på norsk sida men inkluderingen av svenska och danska projektpartners är ändå en nödvändighet för att förankra visionen.

Ökad vardagsintegration

Målet ökad vardagsintegration, är som påpekats i denna rapport, mestadels en Öresundsfråga. Det förekommer inte i lika hög grad fysisk och funktionell vardagsintegration i KASK. Sammanfattningsvis förekommer två typer av projekt i Öresund som försöker öka den fysiska vardagsintegrationen. Dels de som försöker främja vardagsintegration inom organisationer eller mellan två liknande organisationer på olika sidor sundet. Ett sådant exempel är projektet Institutionellt samarbete mellan Malmö Högskola och Roskilde Universitetet som har skapat ett mer vardagligt samarbete mellan lärosätena.

En annan typ av vardagsintegration är den som sker på bred front i samhället, till exempel genom att främja ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Sådana insatser når betydligt fler människor i regionen men tar längre tid på sig att visa effekter. Exempel på sådana projekt är *Jobb og Uddannelse i Öresundsregionen* och *Bättre möjligheter på arbetsmarknaden – udvikling af voksenuddannelse i Öresundsregionen*.

Generellt kan sägas att fokus för de projekt som har relevans för att skapa en ökad vardagsintegration ligger på att främja vardagsintegration för specifika målgrupper. Relevanta projekt för att öka vardagsintegration har även skapats inom delmålet *Ökad kunskap om regionen och dess möjligheter*. *Öresund Media Platform* och *Öreferie* är projekt som eventuellt kan leda till en ökad medvetenhet om vad som händer och vilka möjligheter som finns på andra sidan Öresund. Det är dock svårt att mäta om exempelvis *Öreferie* ger några effekter på närturism i Öresundsregionen.

7.2.7 Vilka andra effekter och mervärden har programmet gett?

Som projektledarenkäten visar har Interreg IV A ÖKS stora mervärden utöver projektens förväntade resultat. Enligt enkäten uppnåddes oväntade eller oförutsedda resultat i 36 procent av Öresundsprojekten och 39 procent av KASK-projekten. Exempel på oväntade resultat som togs upp i enkätens kompletterande fritextsvar var att projekten har rönt större intresse än planerat, att projekten har lett till nya samarbeten och organisationer och att strategier har utarbetats utifrån projektets resultat.

Figur 7.3 Vilka oväntade resultat har uppnåtts i projekten?

Möjligheter till att de samarbeten som uppstår i och med projekten kan ha andra effekter än de rent projektrelaterade är en av grundtankarna bakom den europeiska sammanhållningspolitiken. Om programmet kan leda till att man tänker mer gränsöverskridande, vilket enligt svaren från projektledarna verkar ha skett, finns det ett stort mervärde med programmet.

Även representanter från Styrkommittéerna och Övervakningskommittén, alltså regionala tillväxtaktörer, har fått ge sin syn på vad som är det enskilt viktigaste resultatet av Interreg IV A ÖKS för dem och deras organisation. Svaren liknar projektledarnas och mervärdet som att programmet har "åbnet øjne og mind for at samarbejde med Svenske partnere" och att så många aktörer i regionen är involverade i ÖKS-projekt. Många av regionerna och kommunerna i programgeografien deltar i ett Interreg A-program för första gången vilket ger ett stort mervärde eftersom förväntningarna är erfarenhet och förståelse för vad som kan åstadkommas inom denna typ av samarbeten. Det inkluderande arbetet att ta fram ett nytt program till nästa programperiod kommer förhoppningsvis att ge en än bättre grund till framtida samarbete och kan göra att programmet ligger i linje med regionala strategier och prioriteringar.

7.2.8 Vilka gränshinder har programmet identifierat och lyckats lösa?

Projekten i programmet måste i ansökan fylla i vilka gränshinder de kommer att identifiera och vilka de kommer att undanröja. Indikatorn följs sedan upp i statusrapporter och i slutrapporter. Analysen av indikatorn visar att de gränshinder som programmet identifierar i hög utsträckning rör upplevda hinder som språk, kultur och andra mjuka barriärer för samarbete. I KASK är även det geografiska avstånden ett gränshinder som identifieras i flertalet projekt. Denna typ av upplevda gränshinder är gemensamma för de flesta projekt och har inget värde i varken utvärderingen av programmet eller för att få projekten att styra mot sina mål. De formella gränshindren är därför mer intressanta att studera och att få projekten att belysa på ett bättre sätt.

Det nuvarande systemet där projekten ska rapportera både i siffer- och textform praktiserar inte av alla projekt. Mer än hälften (62 procent) av de 104 status- och slutrapporter som har gått igenom saknar kommentarer till vad det är för gränshinder som man har undanröjt. Detta innebär att även om viktiga gränshinder identifieras under projektets gång kan denna information gå förlorad på grund av att detta inte rapporteras. För att höja rapporteringsgraden skulle tydligare beskrivning av hur indikatorn ska fyllas i och en samlad kategori av gränshinder behövas. En bättre formulering av gränshindren i ansökan tvingar också projektledarna att tänka till på vad som är bakgrunden till de gränshinder som de vill lösa. Det räcker inte med att enbart konstatera att exempelvis "Universitet och företag samverkar i begränsad omfattning". Det kan inte anses som ett gränshinder utan är snarare en konsekvens av ett bakomliggande hinder. Om projekten redan på förhand hade identifiera bakgrunden till vad de anser är gränshinder skulle projektets insatser förmodligen kunna riktas mot ett bättre sätt. Istället för att bygga projekt kring gränshinder byggs istället gränshinder runt projekten.

Den dåliga rapporteringen får till följd att det är svårt att utläsa vilka gränshinder som de 37 avslutade projekten har löst. Av de 37 avslutade projekten är det endast 15 projekt som har lyckats lösa några gränshinder och av dessa har bara åtta som beskrivit vilka dessa är. Programmet kan därför anses ha löst 14 gränshinder inom programmet fram till den 1 februari 2013. Flertalet av de som lösts är av banal karaktär som att man har överkommit språkbarriärer genom att presentera hemsidan på både svenska och danska och att man har skapat en manual som förklarar ordet kompetens på danska och svenska.

Sammanfattningsvis har analysen av ÖKS-programmets förmåga att identifiera och lösa gränshinder följande övergripande resultat:

1. Projekten löser inte de gränshinder som de planerat att lösa

Av de gränshinder som projekten anser sig kunna undanröja löses mellan 66 och 73 procent. Öresund står för majoriteten av de gränshinder som löses medan de två projekt som har genomförts i hela geografien Öresund-Kattegatt-Skagerak endast löst ett gränshinder. Rapporteringen i Öresund är av bättre kvalitet än de övriga programgeografierna, vilket förmodligen kan härledas till att debatten kring gränshinder är mer levande i Öresund och att denna indikator har högre relevans i Öresund som är en mer funktionellt integrerad region.

2. De mest identifierade gränshindren är språkolikheter, kulturella skillnader och olika nationella prioriteringar

Bland de gränshinder som projekten identifierar är språkolikheter, kulturella skillnader och olika nationella prioriteringar de vanligaste. Dessa löses under projektgenomförandet genom åtgärder som flerspråkig eller engelsk kommunikation samt åtgärder riktade att överbygga kulturella skillnader och nationella prioriteringar såsom studieresor, kick-off-träffar och deltidsarbete över sundet.

3. Projekten överskattar sin förmåga att lösa gränshinder i projektansökan

En överskattad lösningsgrad tyder på optimism vid ansökningstillfället eller att projektledare överrapporterar för att stärka sin ansökan. Vidare är den faktiska måluppfyllelsen sannolikt för hög, då fritextkommentarerna antyder låga krav för att ett gränshinder ska rapporteras som avhjälpt.

4. Få projekt löser de formella gränshinder som har identifierats

Lösningsgraden för de upplevda är gränshindren är betydligt högre än de formella. Det är lättare för ett projekt att överbygga kulturella skillnader än att till exempel förändra nationell lagstiftning. Av de identifierade formella gränshindren är det just olika regelverk som är det vanligast förekommande formella gränshindret.

5. Bristande kvalitet i rapporteringen av gränshinder försvårar analysen

Hela 62 % av rapporterna saknar kommentarer på gränshinder. De lämnade kommentarerna är av mycket varierande kvalitet. Klarare instruktioner och definitioner skulle kunna förbättra rapporteringen.

7.3 Generella slutsatser av rapporten

Utifrån de fyra analyser som har gjorts av programmets måluppfyllelse, där den kvantitativa måluppfyllelsen, delmålsuppfyllelsen, analys av projektledarenkät samt en gränshinderanalys kan ett antal generella slutsatser dras.

7.3.1 Programmet kommer nå majoriteten av sina kvantitativa mål

Även om det egentligen är för tidigt för att kunna dra några säkra slutsatser gällande programmets kvantitativa måluppfyllnad, då dessa indikatorer har satts upp för 2015, tyder hittills uppnådda resultat på att programmet kommer att nå majoriteten av sina kvantitativa mål. Enligt vår bedömning kommer de kvantitativa målen för fem av de sex

programindikatorerna, samt för 26 av de 34 projektindikatorerna, att uppnås. För prioriteringsindikatorerna är däremot den kvantitativa måluppfyllnaden något lägre, och det är vår bedömning att endast tre av de sex prioriteringsindikatormålen kommer att uppnås.

7.3.2 Delmålen har glömts bort

Utvärderingen av programmet försvåras av att delmålen inte har spelat någon roll för projektgenereringen i programmet samt att dess formuleringar är vaga. Delmålen uttrycker enbart en önskan om hur något ska ökas eller stärkas istället för att fastställa var någonstans man ska eller hur mycket man ska uppnå. I andra program exempelvis Interreg IV A Nord delas projekten in efter vilka delmål de syftar till att uppfylla. Indelningen ger en fingervisning om måluppfyllelsen inom de olika delmålen. Nedan visas ett exempel på hur Interreg IV A Nord kategoriserar sina projekt enligt vilka delmål de syftar till att uppfylla.

Tabell 7.1 Projektportföljen i Interreg IV A Nord sorterad efter delmål (per 27 maj 2009)

Prioriterat område / delmål	Antal projekt
<i>Prioriterat område 1: Utveckling av näringslivet</i>	
Delmål 1: Små och medelstora företag utvecklar nya produkter och tjänster inom strategiska områden.	6
Delmål 2: Gränsöverskridande nätverk och affärsrelationer skapas mellan små och medelstora företag.	6
Delmål 3: Små och medelstora företag utvidgar sina marknader inom strategiska utvecklingsområden.	1
<i>Prioriterat område 2: Forskning, utveckling och utbildning</i>	
Delmål 1: Regionens utbildningsinstitutioner utvecklar samarbete inom strategiska utbildnings-områden.	4
Delmål 2: Regionens forskningsinstitutioner utvecklar gemensamma forskningsmiljöer inom näringslivsstödjande forskning och innovationsverksamhet.	5
Delmål 3: Regionens näringsliv, offentliga aktörer och forsknings/utbildningsinstitutioner ökar sina kunskaper om mekanismer bakom entreprenörskap, innovationer och framgångsrika innovationsmiljöer.	2

Genom att göra enligt ovan kan man få information om att delmål 3 Små och medelstora företag utvidgar sina marknader inom det prioriterade området Utveckling av näringslivet endast har ett projekt som syftar till att det ska uppfyllas. Programmet kan utifrån denna information då skraddarsy informationsinsatser och särskilda utlysningar för att säkerställa att delmålen uppfylls. I fallet ovan kan detta innebära att ge information till exempelvis Business Sweden om möjligheterna att söka pengar ur programmet för att driva projekt som internationaliserar näringslivet inom strategiska utvecklingsområden som exempelvis miljöteknik.

Bristen på skarpa delmål som inte används i projektgenereringsprocessen får också till följd att programmets strategiska inriktning blir bred och utdlös. Att programmet måste ha en spets för att skapa resultat slås bland annat fast i Ex-post-utvärderingen av Inter-

reg III där utvärderaren Panteia konstaterar att de program som fokuserade på ett antal få prioriteringar varit mer framgångsrika med att skapa konkreta resultat:

*"Contrary to what was expected by the INTERREG III Guidelines, our evaluation shows that only around half of the programmes focussed their measures and financial resources on a limited number of priority topics. The implementation of broad strategies matched in general well the "bottom-up demand" of approved projects. However, such broad strategies were not very helpful in achieving a clearly-identifiable impact, especially in cross-border areas along internal EU-borders which were covered by financially smaller programmes."*⁴⁷

En ambition inför nästa programperiod bör vara att skapa tydligare delmål som uttrycker vad som ska uppnås samt ligger i linje med deltagande regioners egna strategier så att dessa aktivt kan använda kommande Interreg-program till att implementera dessa. Delmålen måste även ta hänsyn till delgeografiernas skilda förutsättningar i förhållande till möjligheter till funktionell integration.

Den höga involveringen av regioner och kommuner i framtagandet av det nya operativa programmet samt fokus på fyra avgränsade tematiska prioriteringar talar för att programmet kan komma att vässas och på så sätt underlätta såväl projektgenerering som uppföljning av programmets resultat.

7.3.3 Programmet löser få gränshinder – indikatorns relevans bör ifrågasättas

Den övergripande slutsatsen är att programmet har en god förmåga att identifiera gränshinder men låg förmåga att lösa, i synnerhet, formella gränshinder. Vidare lyckas projekten inte alltid att lösa de gränshinder som de själva specificerar i ansökan att de kommer att lösa. Den låga rapporteringsgraden för indikatorn gränshinder skadar dess validitet och det är tydligt att få projekt har reflekterat kring vilka och vilka typer av gränshinder som deras projekt kommer att lösa. Detta gör att man kan dra slutsatsen att få projekt utgår ifrån ett befintligt gränshinder och bygger ett projekt kring det. Undantag finns som exempelvis Ørestat I-III som direkt syftar till att lösa hindret med att det inte finns gemensam statistik för Öresundsregionen och därför samordnar statistik från både Danmark och Sverige.

Indikatorn gränshinder behöver, på grund av den dåliga förståelsen för den, förklaras bättre för projektledarna om den ska vara kvar i ett kommande program. Oxford Researchs bedömning är att denna indikator inte hjälper projekten att styra mot sina mål och har lågt förklaringsvärde för att beskriva projektets framgång.

7.3.4 Programmets innovationsinsatser drivs av universitet

Programmet domineras i hög grad av projekt som drivs av universitetet och inom delområden som *Ökad kunskapsbaserad tillväxt och stärkta spetskompetenser* i Öresund och *Ökat samarbete kring teknologi och kunskapsutveckling* i KASK är universitet eller högskola nästan uteslutande Lead Partner eller norsk projektägare. Att universitet och högskolor är den vanligast förekommande gruppen av aktörer i ÖKS-programmet är inget som

⁴⁷ Panteia 2010. Ex-post evaluation of Interreg III" s. 13

förvånar mot bakgrund av att denna grupp av projektägare också har relativt stor erfarenhet av att arbeta internationellt. Den mesta forskningen bedrivs på internationell nivå med hjälp av konferenser, vetenskapliga tidskrifter och samarbeten mellan olika institutioner. Detta gör att barriären för att aktivera gränsöverskridande projekt är betydligt mindre för universitet och högskolor än för många andra organisationer.

I den andra av Oxford Researchs delrapporter konstateras att trots privata företag utgör en stor målgrupp för de projektresultat som presteras i projekt som drivs av universitet och högskola är det få företag som ingår i planering, ledning samt idé och initiativ till projekten. Företagen är i regel inte närvarande i de inledande faserna av projekten. Innovationsinsatserna inom programmet kan således sägas ha styrts av akademins behov och intresse av deltagande. Detta har fått till följd att projektaktiviteterna varit inriktade mot att utveckla ny kunskap och i för liten utsträckning mot kommersialisering. Kraft bör därför i nästa programperiod läggas på att, om möjligt, öka involveringen av privata företag i innovationsprojekt. Framgångsrika exempel på ett högt deltagande av privata företag finns i främst Interreg IV A Nord, vilket delrapport 2 visade.

7.3.5 Få insatser syftar till att främja små- och medelstora företags utveckling

Få projekt har skapats i programmet som har till syfte att främja små och medelstora företags utveckling. Oxford Researchs första delrapport visade att få företag deltar i de inledande skeendena av projekten vilket kan få till följd att insatserna inte skraddarsys efter företagets behov. Vid sidan av detta har få projekt genererats på grund av att det redan finns en uppsjö av nationella, regionala och lokala insatser riktade mot detta område. Mervärdet med att satsa på denna typ av aktiviteter inom Öresund ansågs i det operativa programmet främst vara att Interreg IV A ÖKS kan hjälpa företag att expandera och söka sig till andra marknader. Då det redan finns etablerade organisationer som Eksportrådet, Business Sweden och ÖresundDirekt som arbetar med rådgivning i samband med företags expansion utomlands bör ett kommande program inte prioritera denna typ av insatser.

I det operativa programmet poängteras även samarbete mellan länder som stimulerar till ökat entreprenörskap. Denna typ av insatser har också varit få i programmet, vilket kan bero på de många nationella programmen som har till uppgift att öka nyföretagandet i respektive land.

Kapitel 8. Rekommendationer inför kommande programperiod

I uppdraget med att ta fram denna slutrapport ligger även att lyfta fram de lärdomar som har dragits i nuvarande programperiod för att skapa ett lärande inför kommande program. I detta avsnitt redogörs ett antal rekommendationer som bygger på de lärdomar som har gjorts i nuvarande programperiod. Rekommendationerna baserar sig på denna slutrapport, de tre delrapporter som Oxford Research har genomfört inom Interreg IV A ÖKS men även på den sammanställning av samtliga utvärderingsrapporter som har gjorts inom nio av de europeiska territoriella samarbetsprogram som Sverige har deltagit i under programperioden.⁴⁸

8.1 Grip möjligheten att fokusera

Enligt EU-kommissionens förslag till förordningar ska varje Interreg-program i den kommande strukturfondsperioden välja fyra av elva tematiska mål som ska bidra till EU:s strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. Samtliga regioner i KASK, tre i Sverige, fyra i Danmark och åtta fylkeskommuner i Norge har fått ge inspel på vilka fyra tematiska mål som ligger mest i linje med deras regionala strategier. De fyra mål som syntesgruppen, bestående av representanter från regionerna, har tagit fram är⁴⁹:

- Att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation
- Att stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer
- Att främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktig nätinфраstruktur
- Att främja sysselsättning och arbetskraftens rörlighet.

Att i ett så här tidigt skede kunna bestämma vilka tematiska mål som ska vara styrande för det nya programmet innebär en unik möjlighet att spetsa till programmet och fokusera på ett antal tydligt definierade delmål under de fyra övergripande tematiska målen. Analysen som programmet ska bygga på kan specifikt undersöka regionens förutsättningar inom forskning och utveckling, på miljöområdet, inom infrastruktur och på arbetsmarknaden och undersöka vilka tänkbara projekt som kan genomföras redan nu. Den höga involveringen av regionerna har också möjlighet att skapa en känsla av ägarskap för programmet, vilket också bör gynna projektgenerering i det nya programmet.

8.2 Höj ribban – sätt mer ambitiösa och mätbara mål

Kopplat till möjligheten att ge det kommande programmet mer spets än det nuvarande ligger också att samtidigt försöka formulera mer ambitiösa och mätbara mål. I det nuvarande programmet har delmålen formulerats utifrån att något bör ökas, främjas eller

⁴⁸ Oxford Research 2013. *Lärdomar från det svenska deltagandet i de europeiska territoriella samarbetsprogrammen*

⁴⁹ ÖKS Syntesgrupp 2013. Val av tematiska mål Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak 2014-2020

stärkas. Dessa typer av mål utpekar endast en riktning och är omöjliga att uppfylla. Delmålen som sätts under de fyra tematiska mål som valts bör därför indikera ett utfall av aktiviteter. Ett exempel på mer konkreta delmål återfinns i Interreg IV A Nord där motsvarande delmål för Öresunds delmål *Ökad kunskapsbaserad tillväxt och stärkta spetskompetenser* är *Regionens forskningsinstitutioner utvecklar gemensamma forskningsmiljöer inom näringslivsstödjande forskning och innovationsverksamhet*. Det senare delmålet är betydligt enklare att uppnå, utvärdera och styra mot.

8.3 Förändra indikatorsystemet

Indikatorsystemet i det nuvarande programmet kan inte förklara om programmets delmål har nåtts och är dåligt kopplat till de tre prioriteringarna i det nuvarande programmet. Analysen av indikatorn gränshinder som har genomförts i denna rapport visar att det finns stora brister i rapporteringen av indikatorerna. För att rapporteringen ska förbättras krävs tydliga definitioner av vad och var någonstans det ska rapporteras samt bra information och stöd från genomförandeorganisationen till projektledarna.

Istället för att ha indikatorer som är frånkopplade programmets delmål bör dessa sammankopplas. Detta gör det enklare att följa programmets utveckling och kan underlätta generering av projekt genom att målinriktade informationsinsatser kan göras mot potentiella projektägare inom de delmål som eventuellt är eftersatta.

Dessa indikatorer måste ta hänsyn till de gemensamma indikatorer som utformas på europeisk nivå.⁵⁰ Så som de föreslagna gemensamma indikatorerna ser ut nu har dessa goda förutsättningar att ligga i linje med de nya delmålen i programmet. Framförallt de indikatorer som kopplas till forskning, företagsutveckling och arbetsmarknad har relevans utifrån de fyra tematiska mål som det nya programmet ska sikta mot. De generella programindikatorerna bör vara vägledande för hur delmålen formuleras för att till nästa programperiod förbättra möjligheten till och kvaliteten på uppföljningen av programmet.

8.4 Öka förekomsten av kvalitativ, extern utvärdering

Denna utvärdering har till vissa delar försvårats av att den enda information som finns av vad projektet har genomfört kommer från projekten själva. Eventuella motgångar och misslyckanden i projekten skönmålas och uppgifterna i statusrapporter och slutrapporter är svåra att värdera. Ett exempel är ÖMIC som enligt dess slutrapport har löst ett antal gränshinder och nått de mål de satte upp medan projektet i själva verket inte lyckades skapa aktivitet bland projektpartners och fick avslutas i förtid. Denna typ av information är svårtillgänglig i programmet och det behöver utvecklas sätt för att sprida information om vad som har fungerat och vad som inte har fungerat. Denna typ av lärdomar fångas inte upp av slutrapporter, indikatorsystemet eller genomförandeorganisationen och det krävs därför andra kvalitativa mätmetoder för att förbättra det kommande programmet genomförande.

För att öka användandet av kvalitativa mätmetoder och därigenom få mer kunskap om effekterna av programmet och dess måloppfyllelse är ökad användning av projektföljeforskning (on-going evaluation) en möjlig lösning. I de åtta svenska regionalfondspro-

⁵⁰ European Commission 2013. Guidance Document on Monitoring and Evaluation – European Regional Development Fund and Cohesion Fund Concepts and Recommendations

grammen är det krav på att projektföljeforskning ska kopplas på projekt med en finansiering från Europeiska regionala utvecklingsfonden på över 10 miljoner svenska kronor samt projekt av särskilt intresse. Att överväga ett liknande krav inom Interreg IV A ÖKS hade avsevärt förbättrat förståelsen av projektens bidrag till de övergripande programmålen. Viktigt att komma ihåg i ett sådant sammanhang är att kravställningen till följeforskarna måste vara tydlig på så sätt att deras uppgift inte enbart blir att räkna kvantitativa indikatorer utan också göra en bedömning av det utvärderade projektets bidrag till programmets målsättningar, fånga upp lärdomar kring projektgenomförandet samt agera som stöd för projektledaren.

8.5 Förmå projekten att inkludera sina resultatmottagare

Både den första och andra delrapporten som Oxford Research genomfört inom detta utvärderingsuppdrag konstaterar att många av de projekt som initieras inom programmet inte inkluderar mottagarna av projektresultaten i inledande faser av projekten i så hög utsträckning som är önskvärt.

Delrapport 2, som berörde temat forskning och innovation, konstaterade att universitet och högskolor av naturliga skäl är dominerande projektpartners i projekt som rör innovation, forskning och utveckling och att dessa aktörer spelar en stor roll som kunskapsleverantör, men att dominansen ur kommersialiseringssynpunkt kan verka hämmande för tillämpbarheten i de innovationer som skapas i projekten. Universiteten är inte alltid de mest framgångsrika aktörerna att skapa kommersialiserade eller tillämpbara innovationer. För att innovationer ska kunna kommersialiseras och tillämpas krävs även andra aktörer som exempelvis privata företag.

I de enkäter Oxford Research har genomfört inom ramen för detta uppdrag är det tydligt att privata företag många gånger är mottagare av programmets projektresultat. Hela 46 av 74 projekt som besvarat den enkät som redogörs för i denna rapport har privata företag som målgrupp. Trots detta fanns det i september 2011 endast sju projekt som innehöll privata företag i projektets styrgrupp, referensgrupp eller advisory board.⁵¹

Den låga involeringen av resultatmottagare i utformningen och genomförandet av Interregprojekt kan få konsekvensen att de inte känner sig involverade och därmed minskar deras incitament att de facto delta när väl projektet drar igång. Vissa projekt har dock varit mer framgångsrika än andra på denna punkt och har arbetat aktivt med att få in synpunkter om vad exempelvis privata företag vill få ut av projekten och justerat projektgenomförandet därefter.

En framgångsfaktor för de projekt som väl lyckats involvera privata företag är att involvera organisationer som har ett etablerat och nära samarbete med företagen. I exempelvis projektet CATE har detta gjorts genom att arrangera lokala informationsseminarier i olika delar av ÖKS tillsammans med lokala partners som Sydsvenska Industri- och Handelskammaren och TITA-projektet i Skåne, Big Science-sekretariatet i Danmark och Chalmers Industriteknik i Västra Götalandsregionen.

En förbättrad inkludering av resultatmottagarna kräver att programmets framtida genomförandeorganisation har en förståelse för vilka aktörer som bör ingå i projekten för att resultatspridningen ska bli så god som möjligt samt att man kräver att projekten ska ha en tidigare och tätare dialog med dess resultatmottagare.

⁵¹ Oxford Research 2011 Tillväxt genom näringslivssamarbete

8.6 Förbättra omvärldsanalysen

Inom programmet finns flertalet projekt som rör sig inom samma tematiska område. Exempelvis genomförs eller har det genomförts ett flertal projekt runt etableringen av forskningsanläggningarna ESS och MAX IV i Lund. CATE, Nano Connect och ÖMIC rör eller rörde sig alla kring materialforskningens betydelse för Öresundsregionen. En viss koordinering mellan projekten existerade genom att projekten samorganiserade gemensamma aktiviteter, men koordineringen skulle kunnat förstärkas. Aktörer som är involverade i många olika projekt har begränsad möjlighet till engagemang. I en statusrapport från projektet ÖMIC pekar man på att engagemanget hos en projektpartner istället har funnits i regionalfondsprojektet TITA inom Skåne-Blekinge-programmet, vilket har påverkat ÖMIC negativt.

För att undvika att detta sker krävs en bredare förståelse från genomförandeorganisationen om den regionala tillväxtpolitiken i regionerna samt en omvärldsanalys av vilka liknande projekt som finns. Om ett flertal projekt verkar inom samma tematiska område finns även möjlighet att klustra dessa likt man har gjort i Nordsjöprogrammet, Östersjöprogrammet och Norra Periferin. Genom att klustra projekt kan risken för dubbelarbete minimeras och synergier mellan projekten uppstå.

8.7 Kräv plan för fortlevnad

De tre delrapporterna samt denna avslutande rapport har visat att projekten inte alltid i tillräcklig utsträckning arbetar med att säkerställa att projektresultaten fortlever efter projektperioden. Enkäter till projekten i denna och delrapport 2 visar att runt hälften av projekten som besvarat enkäterna inte har en plan eller en strategi för hur uppnådda resultat och erfarenheter ska tas till vara efter projektets slut vid tidpunkten för ansökan. Självklart ska en del projekt lösa isolerade problem som går att åtgärda med ett projekt men dessa är få och merparten av projekten ska istället skapa eller fördjupa gränsöverskridande samarbeten alternativt förbättra förutsättningarna för mottagarna av projektets resultat. Denna rekommendation är således kopplad till rekommendationen kring att inkludera resultatmottagarna. Det kommande programmet måste i högre utsträckning kräva realiserbara planer för fortlevnad av projektresultaten.

8.8 Sträva efter att prioritera projekt som arbetar tillsammans

Denna slutrapport har inom ramen för en analys av delmålens uppfyllnad försökt undersöka det gränsöverskridande mervärdet i programmet. Då informationen om vad projekten har presterat endast finns tillgänglig genom status- och slutrapporter är det svårt att bedöma i hur hög utsträckning projektens delaktiviteter sker i endast ett land eller med låg interaktion mellan de olika projektaktörerna. Det är ändå uppenbart att flertalet projekt har ett lågt gränsöverskridande mervärde och hade lika gärna kunnat genomföras i nationella eller regionala program. Projektledarenkäten i kapitel 5 i denna rapport visar att tio projektledare i undersökningen anser att det gränsöverskridande arbetssättet med aktörer i olika land endast i liten utsträckning innebär ett mervärde för projektet. Dessa projekt har alla en hög grad av uppdelning av aktiviteterna mellan olika länder och aktörer. Dessa projekt bidrar inte till programmets additionalitet och bör genomföras i andra

program än Interreg IV A ÖKS. Detta ställer höga krav på genomförandeorganisationen att kunna identifiera projekt med lågt gränsöverskridande mervärde och att även våga prioritera bort projekt som inte har en tydlig plan för hur det transnationella arbetet ska organiseras. Kommande program måste bli bättre på att identifiera projekt där det gränsöverskridande mervärdet brister och där resultaten i hög grad tas tillvara lokalt och nationellt istället för gränsöverskridande.

8.9 Förenkla projektadministrationen

Under utvärderingsarbetet har flertalet intervjuer genomförts med projektaktörer inom programmet och i stort sett samtliga respondenter har framfört att den krävande administrationen är en barriär för ett framgångsrikt projektgenomförande. Detta stärks av den enkät vi har skickat ut. På fritextfrågan *Har du några övriga kommentarer angående projektgenomförandet eller Interreg IV A Öresund-Kattegatt-Skagerack?* är 16 av 34 svar relaterade till programmets administrativa börda.

Utifrån de intervjuer som har genomförts under utvärderingsarbetet upplevs byråkratin värre på den danska sidan än i Norge och Sverige, på grund av att det finns olika lösningar för den nationella kontrollen (revision). I Danmark sköter företaget Deloitte den nationella kontrollen. Projekten upplever detta som en alltför betungande kontroll.

Magnituden på byråkratin har enligt flertalet respondenter nått en sådan nivå att organisationer inte kommer att medverka i fler Interregprojekt i framtiden på grund av de administrativa kostnader som förknippas med programmet. Det är ett problem som absolut bör tas på allvar om ett framtida Interreg-program ska ha positiv effekt på utvecklingen i gränsregionerna kring Öresund, Kattegatt och Skagerrak. Redan idag verkar detta vara ett reellt problem. Ramböll intervjuade i sin rapport (2009) personer som avstått från att lämna in en ansökan, där den komplicerade ansökningsprocessen kom upp som en administrativ kostnad som ansågs vara alltför hög. Det är rimligt att anta att problemet med organisationer som avstår att söka medel kommer att växa i nästa programperiod, när ryktet om de administrativa kostnaderna i projektgenomförandet kommer att sprida sig. Programmet bör därför ta ett krafttag för att avsevärt minska de administrativa kostnaderna inför nästa programperiod och verka för att harmonisera ländernas olika regler i förhållande till programmet.

Referenser

Andersson, Å. E., G. Törnquist, F. Snickars and S. Öberg 1984. *Regional mångfald till rikets gagn*. Stockholm: Liber Förlag.

European Commission 2013. *Guidance Document on Monitoring and Evaluation – European Regional Development Fund and Cohesion Fund Concepts and Recommendations*. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2014/working/wd_2014_en.pdf

Europeiska unionens officiella tidning 2006. *Rådet (2006/702/EG)*. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:291:0011:0032:SV:PDF>

Google play (2013). *Kulturupplevelser*. Hämtad (2013-03-06). <https://play.google.com/store/apps/details?id=air.com.kulturupplevelser.kulturupplevelser#?t=W251bGwsMSwxLDIxMiwYWyLmNvbS5rdWx0dXJ1cHBsZXZlbHNlci5rdWx0dXJ1cHBsZXZlbHNlciJd>

Google play (2013). *Scandinavian Trails*. Hämtad (2013-02-25). <https://play.google.com/store/apps/details?id=org.apache.cordova.RekreativaRutter>

Helsingborgs Dagblad 2013. *Copenhagen Malmö Region ersätter Öresundsregionen*. <http://hd.se/skane/2013/02/01/copenhagen-malmo-region-ersatter/>

Interreg IV A Öresund-Kattegat-Skagerrak 2012. *Vägledning Ansökningsblankett*. <http://www.interreg-oks.eu/se/Material/Files/ans%C3%B6kan/V%C3%A4gledning+til+ans%C3%B8gningsblanket>

Interreg IV A ÖKS 2011. *Projekthåndbok v. 5.0*. <http://www.interreg-oks.eu/se/Material/Files/ans%C3%B6kan/Projekthandbok>

Interreg IV A ÖKS 2010. *Gränslös utveckling i Öresund, Kattegat och Skagerrak*. <http://www.interreg-oks.eu/se/Material/Files/%C3%96KS/Projektkatalog+SKAND>

Interreg III A Öresund 2009. *När gränser brydes – en överblick över Interreg III A Öresundsregionen. Öresund*. Beställningsbar på <http://www.interreg-oks.eu/se/Menu/Nyheter/Nyheter+%C3%96resund/Nye+materialer+om+Interreg+IIIA+%C3%96resundsregionen>

Interreg IV A 2008. *Program för europeiskt territoriellt samarbete: Interreg IV A ÖKS 2007-2013*. <http://www.interreg-oks.eu/se/Material/Files/Programdokument/Interreg+IV+A+%C3%96resund-Kattegat-Skagerrak+program++svensk+version>

Malmö stadsbyggnadskontor 2009. Malmö stad 2009. *Malmös översiktsplanering - underlag för beslut om översiktsplanens aktualitet*. http://www.malmo.se/download/18.1e58ca661276_64b20f4800017684/

Oxford Research 2013. *Lärdomar från det svenska deltagandet i de europeiska territoriella samarbetsprogrammen*. Stockholm: Tillväxtverket.

Oxford Research 2013. *Ekstern evaluering af projekt job og uddannelse i øresundsregionen midtvejsevaluering. Köpenhamn: Oxford Research*.

Oxford Research 2012. *Gränsoverskridande forskning, innovation och utveckling: En studie av Interregprojekt som syftar till innovation och ny kunskap*. <http://www.interreg-oks.eu/se/Menu/Download/Publikationer/Delrapport+2+Forskning+Innovation+och+Utveckling>

Oxford Research 2012. *Varaktiga och permanenta samarbeten: En studie av hur Interregprojekt kan skapa gränsoverskridande, varaktiga och permanenta samarbeten*. <http://publikationer.Tillvaxtverket.se/Download.aspx?ID=1876>

Oxford Research 2011. *Tillväxt genom näringslivssamarbete*. http://www.oxfordresearch.se/media/100597/Interreg%20IV%20A%20%C3%96KS%20Delrapport%201%20N%C3%A4ringsliv_januar%202012.pdf

- Oxford Research 2011. *SWOT-Analys för Kattegatt-Skagerrak*. <http://www.oxfordresearch.se/media/79230/SWOT.pdf>
- Panteia 2010. *Ex-post evaluation of Interreg III*. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2006/interreg_final_report_23062010.pdf
- Ramböll Management 2011. *Uppnådda resultat ÖKS-programmet*
- Ramböll Management 2010. *Samverkan kring Öresund, Kattegat och Skagerrak: gränsöverskridande mervärde i sex projekt*. <http://www.interreg-oks.eu/se/Material/Files/%C3%96KS/Rapporter/Rapport+2+Merv%C3%A4rde+i+sex+prjekt.pdf>
- Ramböll Management 2009. *Samarbete kring Öresund, Kattegat och Skagerrak: Hur fungerar det nya EU-programmet?* http://www.interreg-oks.eu/se/Material/Files/%C3%96KS/Rapporter/Rapport+1+Genomf%C3%B6randeorganisation_godk+%C3%96K.pdf
- Ramböll Management 2007. *Förhandsutvärdering Mål 3 Öresund-Kattegat-Skagerrak*
- Region Hovedstaden 2012. *Regional udviklingsplan 2012*. http://www.regionh.dk/NR/rdonlyres/15CBD207-73FD-4654-A81A-5EF52E2AF239/0/RUP_final_web.pdf
- Tendens Öresund 2012. *Tendens Öresund 2012*. http://www.orestat.se/sites/all/files/tendens_oresundse.pdf
- ÖKS Syntesgrupp 2013. *Val av tematiska mål Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak 2014-2020*
- Örestat III 2012. *Pendlingen över Öresund*. <http://www.orestat.se/da/node/106>
- Öresundskomiteen 2010. *33 hinder, utmaningar och möjligheter*. http://www.oresundskomiteen.org/wp-content/uploads/2012/02/33_SE.pdf

Programutvärdering Interreg IV A Öresund-Kattegat-Skagerrak

maj 2013

Oxford Research finns i:

SVERIGE

Oxford Research AB
Box 7578
Norrländsgatan 11
103 93 Stockholm
Telefon: (+46) 08 240 700
office@oxfordresearch.se

DANMARK

Oxford Research A/S
Falkoner Allé 20, 4. sal
2000 Frederiksberg C
Danmark
Telefon: (+45) 33 69 13 69
office@oxfordresearch.dk

NORGE

Oxford Research AS
Østre Strandgate 1
4610 Kristiansand
Norge
Telefon: (+47) 40 00 57 93
post@oxford.no

BELGIEN

Oxford Research
c/o ENSR
5, Rue Archimède, Box 4
1000 Brussels
Phone +32 2 5100884
secretariat@ensr.eu

FINLAND

Oxford Research Oy
Heikinkatu 7
48100 Kotka
Finland
Telefon: (+358) 44 203 2083
office@oxfordresearch.fi